

İçindekiler

Savaş Tanrıları İşbaşında	2
120 Kişilik Dev Ordu:MAS-DAF	8
Kemal Türkler’i Unutmayacağız	9
İslami Kemalizm	10
Başarabiliriz! “Can Çıkmadan Huy Çıkmaz”	16
KRİZİN PENCERESİNDEN	
Sermayenin Krize Bulduğu Çözüm: Varsa Bir Gübür, Hemen Halının Altına Süpür	18
Ya Ölü Yıldızlara Hayatı Götüreceğiz! Ya da Dünyamıza İnecek Ölüm!	23
Nikel Maden İşletmesine Karşı Turgutlu, Gördes Dayanışması Yükseliyor	46
Tarihimizden - Ağustos Ayı Notları	48
Zurnanın Zırt Dediği Yer	51
Bengisu Ne İstiyor?	52
Kapitalizmin Futbolu:Şike ve Medya	54

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
Harun Yıldız

Aylık, Siyasi, Ulusal Türkçe Yayın.

Adres: *Osmanağa Mah. Kırtasiyeciler Sk. No: 8 K.:2 Kadıköy-İstanbul*

İrtibat Tel: 0216 347 87 09

Baskı Tarihi: Ağustos 2011 / 1000 adet basılmıştır.

Basım Yeri: Özdemir Matbaacılık

Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi Blok No: 145 Topkapı- İstanbul

Tel: 0212 577 54 92

Bu Sayıda

Derginin dizgisi ve baskısıyla ilgili sorunları henüz tam olarak çözemediğimiz için bu sayıda elinize bir haftalık bir gecikmeyle ulaşıyor. Daha profesyonel bir yayın için çabalarımız sürüyor. Bu arada, özellikle son iki sayıda bizden desteğini esirgemeyen devrimci dostlarımıza teşekkür etmeden geçemeyiz.

Bu sayıda, *Savaş Tanrıları Görev Başında* ana başlığıyla Türkiye ve bölgedeki savaş hazırlıklarını çeşitli yönleriyle ele aldık. Öyle görünüyor ki bu konu önümüzdeki dönemin ana konusu olmaya devam edecek.

Güncel bölümünde, ayrıca Mas-Daf pompa işçilerinin direnişindeki son durum ve Kemal Türkler’in öldürülmesinin yıldönümünde mezarı başında yapılan anmayla ilgili kısa haber- değerlendirmeleri bulacaksınız.

Paradigmanın Yeniden Kuruluşu başlıklı yazı devletin ideolojik ve baskı aygıtlarının yeniden yapılandırılması sorununu ele alıyor. Okurların, ana hatlarıyla ele alınan bu yeniden yapılandırmanın bir süreç olduğunu ve bu sürecin devam ettiğini dikkate alması gerekiyor.

Başarabiliriz başlıklı yazıda önümüze koyduğumuz görev ve bu görevin başarıyla yürütülmesinin önemli araçlarından biri olan yeni kültürün yaratılması arasındaki ilişki ele alınıyor.

Bu sayıda, hareketimizin temel metinlerinden biri olan *Ekoloji* sorununu, sınıf mücadelesiyle bağlantılı olarak ele alıyoruz. Bu yazı sınıf hegemonyası sorununun yeni olanaklarını da aydınlatıyor. Bu yazıyla birlikte Ekoloji başlığıyla yeni bir bölüm açıyoruz. Okurlarımızın bu bölümü haber ve yazılarıyla besleyeceğine inanıyoruz. Geçen sayıda başladığımız *Tarihimizden Notlar* bölümü Ağustos ayı notlarıyla sürüyor. Ayn şiiir köşesinde bu ay Metin Eloğlu’nun şiirine yer verdik.

Okuyucu Mektupları’nda Bengisu düşüncelerini bizlerle paylaşıyor. Osman Bulugil ise yazısında son günlerin flaş konusu sporda şikeyi kapitalizmde spor bağlamında ele alıyor. Kapitalizmin futbolu sadece kitleleri uyutmanın bir aracı olarak değil, sermaye birikiminin, kültürel kirlenme ve yozlaşmanın bir aracı olarak kullandığını vurguluyor.

Okuyucu katkılarının arttığı yeni sayıda buluşmak dileğiyle...

SAVAŞ TANRILARI İŞ BAŞINDA

Seçimden bu yana bölgedeki ve Türkiye'deki gelişmeler, Türkiye'nin adım adım bir emperyalist paylaşım savaşının içine sürüklendiği, hükümetin de hem dışarıda ve hem içeride bir savaş hükümeti niteliğine büründüğü tespitini doğruluyor.

NATO'nun kara hareket merkezinin Türkiye'ye taşınmasıyla ülkemiz, ABD savaş plan ve hazırlıklarının merkez üssü haline geldi. Her türden savaş uzmanları ve emperyalist istihbarat örgütleri ülkenin dört bir yanında iş başında. ABD, NATO ve CIA temsilcilerinden biri gidiyor, biri geliyor. Gelişmeler ele alınıyor, güçler yeniden konumlandırılıyor, savaş ve paylaşım ve planları yenileniyor; savaşın bir sonraki etabına ilişkin operasyonlar masaya yatırılıyor ve roller belirleniyor.

Bölge ülkelerine yönelik "muhalif hareketler" Türkiye üzerinden yönetiliyor. Türkiye köpürtülen emperyalist emelleriyle ABD operasyonlarına ev sahipliği yapıyor. Türkiye burjuvazisi; küçülme tehlikesi ve korkusunu, emperyalist heveslerini besleyip büyütürken bastırmaya, aşmaya çalışıyor.

Libya'da Sonuç Alma Geciktikçe Çelişkiler Büyüyor, Sınırlar Geriliyor

Libya'da Kaddafi direndikçe, emperyalist savaş

planları bozuluyor ve çelişkiler su yüzüne çıkıyor. ABD savaş bakanı Robert Gates, geçtiğimiz ay yaptığı açıklamada bu gerilimi, şu sözlerle ortaya koyuyor: "Tarihin en büyük askeri ittifakı (NATO kastediliyor) nüfus yoğunluğu düşük bir ülkenin, yetersiz silaha sahip rejimine karşı sadece 11 haftadır bir operasyon düzenliyor, ancak yine de birçok müttefikimiz, cephanelerinin azalmasından yakınıp bir kez daha ABD'den yardım istiyor. Bazı ülkeler Avrupa savunma bütçesindeki katkılarının azalmasını, Amerikalıların verdiği vergilerle kapatmak istiyor. ABD Kongresi'nin giderek değerli hale gelen fonları, kendi savunmalarına (siz "saldırılarına" diye okuyun) yeterli kaynağı ayıramayan ülkelere ayırma isteği ve sabrı tüketiyor. İttifakın loş, hatta karanlık bir geleceğe ilerlemesi muhtemeldir. Ancak bunu değiştirmek de olası."

Libya'nın el konulan maddi kaynakları, Libya halkına yağdırılan bombaları karşılamaya yetmeyince, atılan onca bombaya ve "muhaliflere" yapılan onca yardıma karşın sonuç alma uzadıkça sınırlar geriliyor ve savaş planları aksıyor. Gates'in açıklaması; ABD'nin, NATO içindeki çelişkilere tahammülsüz olduğunu gösteriyor. ABD; NATO içinde zaman kaybına yol açacak telafisi zor ayak bağlarından kurtulmak, "ittifakın loş hatta karanlık bir geleceğe ilerlemesini" engellemek için harekete geçiyor. NATO içinde -bir an-

lamda- kendi NATO'sunu örgütüyor. NATO hareketinin Türkiye'ye taşınması, medyada gururla sözü edilen Obama – Erdoğan telefon trafiği ve ABD uzman ve istihbaratçılarının Türkiye'yi mesken tutması, ABD'nin zaman kaybetmeden bu yola girdiğini gösteriyor. Türkiye ise, kendisine biçilen bu yeni role, kendi emperyalist emellerine ulaşmanın bir aracı olarak sarılıyor.

Savaş ve Paylaşım

Libya'da "muhaliflerin" konumu güçlendikçe, Emperyalist Savaş Konseyi (ABD, İngiltere, Fransa, İtalya) Libya'nın paylaşımını masaya yatırıyor. Libya'da oluşturulan ve Emperyalist Savaş Konseyindeki her devletin gücü oranında yer aldığı "Ulusal Geçiş Konseyi"ni tanıyan tanıyana. "Yeni Libya"nın başkenti Bingazi, emperyalist devletlerin boy gösterme alanı oldu. ABD, İngiltere, Fransa ve İtalya sırasıyla Bingazi'ye çıkartma yapıyor. Libya Savaş Konseyi "ganimeti" paylaşmak için birer birer ve topluca "Ulusal Geçiş Konseyi"yle masaya otururken, Türkiye, paylaşımın güç oranında olacağını bildiğinden, başka bir yolu deniyor. Operasyon öncesinde ve operasyon sırasında, üstlendiği rolle (muhaliflerin eğitilmesi ve silahlandırılması, ayrıca savaşa hava ve deniz gücüyle katılma) "hak ettiği" taşeron payını arttırmak için Davutoğlu, Bingazi'ye miting düzenleyerek giriyor. Böylece patronlarına, Libya halkının sempatisine sahip olduğunu göstererek taşeron payını arttırmaya çalışıyor.

Suriye'de İşler Zor

Türkiye; üstlendiği görev ve emperyalist hevesleri gereği, 15 Temmuz'daki Libya ve Suriye muhalifleri toplantısına yeniden ve sahipliği yaptı. Toplantıya, Libya Savaş Konseyi'nin uzmanları

katıldı. Tesadüfe bakın ki, aynı tarihte NATO Genel Sekreteri Rasmussen ve ABD Dışişleri Bakanı Clinton da Türkiye'de idiler. Basına yansyanlar her iki toplantının da "can sıkıcı" geçtiğine işaret ediyor. Libya'da uzayan savaş, Libya'dan çok Suriye'yi etkiliyor. Suriye'ye aktif emperyalist müdahale; hem Libya'da Kaddafi'nin direnmesi ve hem de uluslararası güç dengeleri yüzünden gecikiyor. Bu gecikme, Suriye'ye müdahaleyi zora soktuğu gibi, asıl hedef olan İran'a müdahaleyi de geciktiriyor, zorlaştırıyor. Emperyalist merkezlerde sinirler geriliyor. Bu gerilim her iki toplantıya da katılan İngiltere'nin Ortadoğu'dan sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Alistair Burt'ün demecinden basına yansıyor.

Burt, 18 Temmuz tarihli Hürriyet'teki demecinde, Libya'da Kaddafi'nin güç kaybetmesine rağmen hâlâ Trablusgarp'a hakim olduğunu belirtiyor. Suriye'ye ilişkin olarak ise şunları söylüyor: "Suriye, çok asap bozucu; çünkü rejimin yaptıkları, Kaddafi'nin yaptıklarına çok benzer. Ancak ne yazık ki, uluslararası camiada bir konsensus yok. İngiltere olarak biz, Suriye konusunda da aynı Libya'da izlenmekte olan çizginin izlenmesinden yanayız. AB içinde yaptırımların gündeme gelmesine öncü olduk; Birleşmiş Milletler içinde de yaptırım için destek aradık ama bunu bulamadık. Suriye halkı, cesaretiyle çok önemli bir duruş ortaya koydu. Ancak bir süre daha bu yükü tek başına omuzlayacak."

İran için söyledikleri ise, bölgedeki savaşın asıl hedefinin İran olduğunu doğruluyor: "İran'ın etrafına saçtığı tehlike, sadece nükleer programından kaynaklanmıyor. İnsan hakları konusunda sabıkası malum. Rejimin kendi ülkesinde insanlara nasıl davrandığı ortada değilmiş gibi, bölgedeki devrimlere destek vermesi tam bir riyakârlık, Suriye'de yaşanan olaylarda da parmağı var."

İngiliz Dışişleri Bakan Yardımcısı Burt'ün bu demeci, bölgede yeniden alevlenen paylaşım savaşının muhtemel seyrini ve asıl hedefini işaret ettiği gibi, savaşın uluslararası güç dengelerine bağlı olarak, bir süre daha düşük yoğunluklu olarak devam edeceğini de gösteriyor.

Bu kadar da değil; Türkiye – İsrail ilişkilerinin güçlendirilmesi, savaş planının önemli bir parçasını oluşturuyor. Türkiye ile İsrail arasında

ağız dalaşının amacı aşan sonuçlarını ortadan kaldırmak için yoğun bir görüşme trafiği sürdürülüyor. Özür dileme sorunu, İsrail'in silah baronlarını feda etmesi karşılığında çözülüyor. ABD Dışişleri Bakanı Clinton'un Türkiye ziyaretinin altında en çok da Türkiye – İsrail ilişkilerinin güçlendirilmesi yatıyor.

Devlet, Milliyetçiliği Ve Şovenizmi Kullanarak Savaş Ortamı Yaratıyor

Hükümet -üstlendiği görev gereği, savaş hazırlığının bir parçası olarak- milliyetçiliği ve şovenizmi, provokasyonlarla besleyip büyütürken ülkeyi savaş atmosferine sokuyor.

Son bir aydır Türkiye'nin bölgede izlediği politika, bu açıdan dikkat çekicidir.

Libya'nın Türkiye'deki mal varlığına el konulması ve el konulan mal varlığının bir kısmının "muhaliflere" "hibe" edilmesi, Suriye'de muhaliflere sağlanan lojistik destek yetmiyormuş gibi, sınırdaki askeri yığınağın arttırılması, bugüne kadar Kıbrıs'ta emperyalist planlara evet diyen Erdoğan'ın, şimdi Kıbrıs'ta esip gürlmesi, İran'a karşı izlenen politikanın, sıra sende dercesine bir anda sertleştirilmesi, bütün bunlar Türkiye'nin bölgede savaş kışkırtıcılığına soyunduğunu, savaş ateşlemek için provokasyonlar peşinde koştuğunu gösteriyor.

Hükümet, içeride de aynı politikayı izliyor.

Devlet, bütün kurumlarıyla, Kürt halkına karşı tam bir teyakkuza geçmiş durumda. Bir yandan Kürt milletvekilleri özel mahkemeler eliyle tutuk olarak içerde tutuluyor; bin bir türlü baskı, hile ve düzenbazlığa rağmen halkın oylarıyla milletvekili seçilen Hatip Dicle'nin vekilliği Yüksek Seçim Kurulu kararıyla gasbediliyor. Ayrıca, seçim süresi boyunca devam eden Kürt halkına yönelik operasyonlar, baskı ve tutuklamalar, seçimden sonra da artarak sürdürülüyor. Öte yandan, savaş atmosferi tezgâhlanan provokasyonlarla Türkiye'nin dört bir yanına yayılıyor. Toplumun birçok kesimini umutlandıran "sivil anayasa", "barışçıl çözüm" söylemi, yerini savaş naralarına bırakıyor. Medya, savaş kışkırtıcılığını halka yaymak için yeniden örgütleniyor. "Barışçıl çözüm" ve "sivil anayasa"yı savunan yazarlar ve aydınlar medyadan teker teker ayıklanıp kovuluyor. Savaş atmosferini toplumun tümüne yaymak için her çareye başvuruluyor. Anaların gözyaşları, ağrıları ve burjuva "ulusal çıkarlar" adına ölüme gönderilen gencecik insanların ölümleri kullanılıyor. Medya, şovenizm ve milliyetçiliği yaymak için, ölümlerin "yürek sızlatan" tefrikalarını yayıyor. Kürt halkına karşı yeni bir linç dalgası örgütleniyor. Burjuvazi halkı, işçileri, emekçileri savaş atmosferine sokmak için o çok bildik silahı, milliyetçilik ve şovenizmi, provokasyonlarla bileyerek kullanıyor. Halklar, milliyetçilik ve şovenizm zehriyle birbirinin karşısına dikilmeye çalışılıyor; işçi sınıfına, emekçilere ve Kürt halkına yöneltilen saldırı, bölgedeki savaş hazırlıkları ile iç içe yürütülüyor.

İşçi Sınıfına Yeni Bir Ekonomik Ve Siyasi Saldırı: Kıdem Tazminatı Fonu

İşçi sınıfı; uzunca bir dönemden beri sermayenin ağır ideolojik, ekonomik ve siyasi saldırısı altındadır. Sadece siyasi olarak değil, ekonomik olarak da silahsızlandırılmıştır. Sendikalar, devletle ve işverenlerle girdikleri girift ve kirli ilişkilerden dolayı önce sınıf mücadelesinden, ardından da işçi sınıfından koptular. Böylece sınıf, burjuvazinin her türlü saldırısına açık hale geldi; saldırılar altında sınıf dayanışması ve sınıf refleksinden uzaklaştı. Rekabet, pasifizm, itaatkârlık, bireycilik ve tarikatçılık işçi sınıfı içinde güçlü bir yer

edindi. Örgütsüzlük; burjuva milliyetçiliğinin ve şovenist ideolojinin sınıf içinde kökleşmesini daha da kolaylaştırdı. Bu süre içinde işsizlik ve “esnek çalışma” işçileri birbirine düşürmenin, onlara boyun eğdirmenin etkin bir silahı olarak kullanıldı, kullanılıyor.

Yine de burjuvazi, “işçi sınıfını sermayenin nesnel bir gücü haline getirmek için” saldırılarına ara vermeden devam ediyor. Çünkü o, işçi sınıfının sınıf olarak davrandığında neler yapabileceğini iyi biliyor. Burjuvazi; işçi sınıfının bugünkü geriliğini, dağınıklığını, güçsüzlüğünü değil, harekete geçtiğinde altüst edici gizil gücünü veri olarak alıyor ve bu gizil gücü harekete geçirecek mekanizmanın -yani krizin- işbaşında olduğundan hareket ediyor.

Ayrıca burjuvazi; Kürt ulusal hareketinin siyasallaşmasını en üst düzeye çıkardığı ve devleti zorladığı bir ortamda, işçi sınıfının, emekçilerin bilinç ve örgütlülükleriyle sürece dahil olmasının, kendi güçsüzlüğü demek olduğunu ve sonunu getireceğini kavlıyor. Kıdem tazminatı fonu tam da bu ortamda, yani işçi sınıfının saldırıya açık olduğu bir anda, burjuvazinin, işçi sınıfına karşı bir savaş ilânıdır.

Kıdem tazminatı fonu, burjuvazinin ve onun dümen suyundaki sendikacıların vaaz ettikleri gibi işçi sınıfına yönelik salt bir ekonomik saldırı değildir. Elbette ki bu yeni düzenlemeyle işçilerin ekonomik haklarının bir kısmı daha gasp ediliyor. Öngörülen düzenleme işverene sadece daha az prim ödeme kolaylığı getirmekle kalmıyor, aynı zamanda işçinin kıdem tazminatına fiili olarak ulaşmasını da zorlaştırıyor, hatta imkânsızlaştırıyor. Devlet hem işvereni işçiye tazminat ödemekten kurtarıyor, hem de işsizlik sigortası fonunda olduğu gibi, istediği şekilde kullanacağı bir fona sahip oluyor.

Eski uygulamada işveren tarafından işçiye belirli koşullar altında (işten ayrılma, atılma ve

emeklilik) ödenmesi öngörülen ancak çoğu durumda ödenmeyen kıdem tazminatı aslında işçinin işverene her yıl açtığı faizsiz bir kredi gibidir. Öyle ki, sonuçta işçiye ödenen, işçinin işverene açtığı bu kredinin faizinden bile azdır. O halde işverenler, işçinin kendilerine açtığı bu faizsiz krediden kurtulmak için neden bu kadar hevesliler? Birinci neden, ekonomiktir; işveren fona daha az katkıda bulunacaktır. Ayrıca bu uygulamayla esnek çalıştırma, daha da kolaylaşacaktır. İkinci

ve en önemli neden politiktir; işveren işçiye işten attığında ona tazminat ödeme zorunluluğundan kurtulacaktır. Böylece işçileri sendikal ve siyasal nedenlerle, hiçbir tazminat ödeme sorunu olmadan topluca işten çıkartabi-

lecektir.

Özetle; kıdem tazminatı fonu yasallaştığında, işçi sınıfının sendikal ve politik örgütlenme çabalarına vurulan yeni bir darbe olacaktır. Artık sendikal ve politik nedenlerle işçilerin topluca işten çıkarılmasının önünde yasal ve caydırıcı hiçbir engel kalmayacaktır.

İşçi sınıfı bunun farkında olsa da, olmasa da “kıdem tazminatı fonu” işçi sınıfına karşı burjuvazinin tek taraflı bir savaş ilânıdır. Elbette saldırı bununla sınırlı kalmayacaktır. Esnek ve güvencesiz çalışmanın yaygınlaştırılması, bu saldırının bir parçasıdır. Amaç, zaten ideolojik olarak büyük ölçüde teslim alınmış olan işçi sınıfının bu konumunu fırsat bilerek, sermayenin nesnel bir bileşeni düzeyine getirmektir. Bu, aynı zamanda burjuvaziye krizi hafifletmek olanağını da sağlayacaktır.

Durum bu kadar açıkken, bu saldırının siyasal boyutunu işçi sınıfından gizlemek, sınıfa yapılabilecek en büyük ihanettir.

Kürt Halkı, Otuz Yıldır Savaşın İçindedir

Kürt halkının ulusal birliğini pekiştirerek özgürlük hareketinin etrafında kenetlenmesi, Kürt ulusal kurtuluşunda yeni bir döneme işaret ediyor.

Artık devlet, siyasallaşmış bir halk hareketiyle karşı karşıyadır ve stratejisini de buna göre yeniden çiziyor. Başbakan Erdoğan, 15 Temmuz'da yaptığı açıklamayla yeni bir stratejinin uygulamaya konulduğunu belirtiyor. "Teröre" karşı mücadelede, Kürt halkına karşı savaşa dönüşüyor. Kürt özgürlük hareketinin ilân ettiği eylemsizlik süresi boyunca sürdürülen operasyonlar, sivil itaatsizlik eylemlerine yapılan saldırılar, tutuklamalar, ordu ve polislin fiili olarak kullandığı sınırsız yetkileri terörle mücadele yasasında değişikliklerle yasallaştırma girişimleri, yeniden hortlayan "faili meçhuller" ve son olarak Diyarbakır-Silvan'da yaşanan provokasyon; Kürt ulusal birliğini etkisizleştirme, özgürlük hareketini tasfiye etme girişimlerinden sonuç alamayan burjuvazinin, yeniden "inkâr ve imha" politikasına döndüğünü gösteriyor.

Devletin; BDP'nin demokratik özerklik ilânını, gerillaya ciddi bir darbe vurarak boşa çıkarma girişimi, burjuvazinin savaş planını olduğu kadar, bu planın hiçbir kural tanımadan yürütüleceğini de açığa vurdu.

Devlet; seçim süresi içinde ve sonrasında Kürt sorununun barışçı çözümü etrafında toplumun farklı kesimlerinde oluşan konsensüsü ve özgürlük hareketinde sağlanan Kürt ulusal birliğini bertalamak için provokasyon üzerine provokasyon düzenliyor. Burjuvazi çaresizlik içinde provokasyonlarını bile gizlemeyi beceremiyor. Her provokasyonda biraz daha çıplaklaşıyor.

Devlet, savaş planını; bir yandan kural tanımaz biçimde operasyonları sürdürürken diğer yandan da Kürt ulusal birliğini sarsmak, şovenizm ve milliyetçiliği tırmandırarak Kürt halkını yalnızlaştırmak üzerine kuruyor. Ancak milliyetçilik ve şovenizm etkili olsa da, istediği sonucu alamıyor. Kürtlüğü, Kürt özgürlük hareketinden ayırmak

**Devlet,
savaş planını;
bir yandan kural tanımaz
biçimde operasyonları
sürdürürken
diğer yandan da Kürt
ulusal birliğini sarsmak,
şovenizm ve milliyetçiliği
tırmandırarak Kürt
halkını yalnızlaştırmak
üzerine kuruyor.**

taktiği tutmuyor ve Kürt halkı her seferinde bilinç ve örgütlülüğüyle oyunu bozuyor.

**Muhalefet: Savaş Hükümetinin
Koltuk Değneği**

Burjuva siyasi partilerin bir kaptan toplanması; bir süreden beri devam eden, "devletin emperyalist savaş ve iç savaşa göre yeniden yapılandırılması"nın önemli hedeflerinden biriydi. Bugün bu hedef, çeşitli aşamalardan geçerek, "İslâmî Kemalizm" ideolojik temeli üzerinde gerçekleşmiştir. Aralarındaki kısmi farklılıklar, oyunun kuralının bir gereğidir. Hem bölge ülkelerine karşı, hem de işçi sınıfı ve Kürt ulusal hareketine karşı izlenen politikada, aralarında ciddi hiçbir ayrılık yoktur. 15 Ocak'ta AKP, CHP ve MHP temsilcilerinin imzalayarak yayınladıkları metin, aralarındaki birliğin net bir ifadesidir. Bu metin; burjuva partiler arasında, devletin yeniden yapılanmasına uygun olarak, rollerin yeniden belirlendiğini de kanıtlıyor. AKP, savaş hükümeti görevini üstlenirken, milliyetçiliği ve şovenizmi sokağa taşıma görevi MHP'ye, işçi sınıfı ve Kürt halkını oyalama görevi de CHP'ye havale edilmiştir. Burjuva siyasetçilerin son günlerde ola-

ğanüstü halden söz etmeleri, CHP grup başkan vekili Hamza Çebi'nin, BDP'nin demokratik özerklik ilânını "iç savaşı başlatmak" olarak değerlendirmesi, devletin gizli iç savaş ajandasının itirafıdır.

Artık ortada ne ayrı bir iktidar, ne de farklı bir muhalefet vardır. Ortada olan, savaş hükümeti ve

onun koltuk değnekleridir.

İhtiyaç Varsa, Çözüm de Vardır

Türkiye'de işçi sınıfı, emekçiler ve Kürt halkı bugün, ilân edilmemiş bir savaşın içindedir. Savaşın ana hedefi Kürt halkıdır. Bölgede ise, emperyalist savaş -genişleme eğilimini koruyarak- sürüyor.

Kapitalizm, kriz içinde debelendikçe daha da barbarlaşıyor; savaş tehdidi, bütün dünyayı saracak ölçüde büyüyor. İşçi sınıfının ve halkların kapitalist barbarlığa, emperyalist kıyıma karşı mücadeleleri -ağır aksak da olsa- gelişiyor. Dünyanın her yerinde işçi ve halk hareketleri yeniden boy veriyor.

Savaş tehdidi ve bunun ayrılmaz bir parçası olan halkların kıyımı, bölgemizde dünyanın her hangi bir köşesinde olduğundan daha güncel ve yakıcı. Aynı şekilde devrim ve özgürlük ihtiyacı da çok daha güncel ve yakıcı.

Dünyada olduğu gibi, bölgemizde de bu ihtiyaca cevap verecek güçler, henüz toparlanma aşamasında olsalar da, vardır.

Kürt halkı için özgürlük, bir el mesafesin-

dedir. Eğer, elini uzatıp özgürlüğü yakalayamıyorsa, bu Kürt halkının örgütsüzlüğü ve/veya güçsüzlüğünden değil, Türkiye işçi ve emekçilerinin ve halkın; gerilik ve örgütsüzlük içinde kendi burjuvazisinin arkasından koşmasındandır. Bu durum; hem işçi sınıfına, emekçilere ve hem de Kürt halkına karşı burjuvazinin pervasız saldırılarının maddi temelidir.

Komünistler -tıpkı 1915 -1924 arasında olduğu gibi çok farklı koşullar altında- tarihsel bir sorumlulukla yüz yüzedir. Ya kapitalist kriz ve savaş tehdidinin yarattığı olanaklardan devrimci bir tarzda yararlanarak, işçi ve emekçilere ulaşacak, onları bilinçlendirip örgütleyecek olan sınıf mücadelesi eksenine çekecek, Kürt özgürlük hareketiyle birlikte özgürlüğe uzanacak, ya da halkların katline yeniden tanıklık edecektir.

Hangi biçime bürünürse, hangi gerekçelere

**Kürt halkı için
özgürlük, bir el mesafesindedir.
Eğer, elini uzatıp özgürlüğü
yakalayamıyorsa,
bu Kürt halkının örgütsüzlüğü
ve/veya güçsüzlüğünden değil,
Türkiye işçi ve emekçilerinin
ve halkın; gerilik ve örgütsüzlük
içinde kendi burjuvazisinin
arkasından koşmasındandır.
Bu durum;
hem işçi sınıfına, emekçilere
ve hem de Kürt halkına karşı
burjuvazinin pervasız
saldırıların
maddi temelidir.**

dayanırsa dayansın hiçbir şey yap(a)madan halkların katledilişine tanıklık etmek, nesnel olarak burjuvaziyle suç ortaklığıdır.

Komünistlerin görevi; yaşanmakta olan tarihe tanıklık etmek değil, kendi somut koşulları içinde tarihi değiştirmektir.

120 Kişilik Dev Ordu: MAS-DAF

Düzce’de pompa imalatı yapan, toplam 120 çalışanı bulunan küçük bir işletme. Burdaki işçiler hukuksal hakları olan “sendikalı olma hakkını” elde etmek için ilk adımı attılar. Fakat başlarına gelmeyen kalmadı. İlk önce işten çıkarılmakla tehdit edildiler. Daha sonra devletin kolluk gücünü temsilen bir üstteğmen, işten çıkarıldıklarını bildirip, fabrikayı terk etmelerini istedi. İşçiler şaşkın; soruyor birisi “yahu bu işten çıkarılma emrini muhasebeci, müdür dururken sen neden okuyorsun?” Cevap: “öyle gerekti!”

Fabrikayı terk etmeyen işçilerin üzerine müdürleri tarafından öfkeyle araç sürüldü, onlarca işçi yaralandı; kolu, bacağı kırılanlar oldu. Bu işi yapan müdürlerinin ordudan tecavüz suçundan dolayı atılan eski bir rütbeli asker olduğunu öğrendiler.

Bitmedi, haklarında devletin dini organı fetva çıkarıp Düzce’nin tüm camilerinde, cuma namazında okuttu; “grev yapmak iş bırakmak yasaaktır” diye.

Hakkını aramaktan, ekmek derdinden başka derdi olmayan, buna rağmen onurlarını eylemleriyle yükselten işçiler aylardır Düzce’deki fabrikada ve Ataşehir’deki patronlarının bürosu önünde çadır kurmuş, geceli gündüzlü eylemlerini devam ettirmekteler.

İşçiler seslerini daha fazla duyurmak için Düzce’den Ankara’ya yürümek istediler. Fakat daha adım atmadan valilik emriyle, jandarma tarafından “2911 sayılı gösteri ve toplantı kanunu”na aykırı olduğu gerekçesiyle gözaltına alındılar. Sonra serbest bırakıldılar. Yürümeye kalkınca tekrar gözaltına alındılar.

120 kişilik dev ordu, işçi sınıfının mücadelesi içinde kavrulup, yoğrulurak şekilleniyor. “İnadım murattır” diyor. Bolu’ya vardılar. Haklarını almak için uzun bir yolları olduğunu ve attıkları her adımın ne kadar zor ve ne kadar gerekli olduğunu bilincinde geleceği adımlıyorlar.

Zor da olsa şimdi sözü eyleme dönüştürme vaktinin geldiğini ispatlıyorlar.

Kemal Türkler'i Unutturmayacağız !

Devrimci sınıf sendikacılığının unutulmaz önderi Kemal Türkler, katledilişinin 31. yılında mezarı başında anıldı. Sendikal mücadelenin, siyasal bilinçten bağımsız örgütlenemeyeceğinin sınıf içindeki en önemli ismi olan Türkler, mezarı başında başta DİSK'e bağlı sendikalar olmak üzere diğer parti ve devrimci gruplar tarafından da yalnız bırakılmadı.

Bu topraklarda nice faili meçhul cinayetler gibi Sayın Türkler'in de katili/katilleri hesap vermemiştir 31 yıldır. İşçi sınıfının siyasal ve sendikal mücadelesi, Kemal Türkler'in hesabını soracaktır. Saygıyla anıyoruz.

PARADİGMANIN YENİDEN KURULUŞU: İSLAMİ KEMALİZM

M. Köymen

12 Eylül, Türkiye’de kapitalizmin gelişmesi ve devlet erkinin merkezileşmesinde önemli bir dönemece işaret eder. Burjuvazi, egemenlik tarihinde, ölüm korkusunu hiç bu kadar yakın ve yakıcı hissetmemiştir.

1923 burjuva devrimi, örgütsel ve ideolojik öncüllerini sınıf niteliğinin yanında, zafer kazandığı özgül koşulların özelliklerinden aldı.

Ekim devriminin dünya devrimine büyüdüğü, devrim ateşinin dünyanın ezilen ve sömürülen halklarını uyandırıp ayağa kaldırdığı, dünya burjuvazisinin Ekim devrimi karşısında, aralarındaki savaşı ve çelişkileri bir tarafa bırakarak birleştikleri bir ortamda; Türkiye burjuvazisi sınıf düşmanının, Sovyet işçi sınıfının desteğini yanında buldu. Bu desteğe dayanarak ve onu kullanarak, emperyalist işgal devletleri (İngiltere, Fransa, İtalya) ile doğrudan tek bir çatışmaya bile girmeden, ve onların gelecekteki çıkarlarını da garanti ederek, iktidarı ele aldı.

Bu elverişli uluslararası ortamda, emperyalist işgal altında, bağımsızlık ve milli kurtuluş söylemleriyle, işçi sınıfı ve emekçileri arkasına alarak, uzantısı olduğu, Osmanlı gericiliğine, padişahlığa karşı iç savaşı kazandı. Akabinde de işçi sınıfını ezerek, ulusal kurtuluş mücadelelerini bastırarak, iktidarını perçinledi. Türk kimliği altında ulusal inkâr, asimilasyon ve etnik temizlik birlikte yol aldı. Burjuva ideolojisi, burjuva örgütlenmesi, bu mücadelelerden geçerek somut biçimlere büründü ve Kemalist ideoloji böylesi bir süreçte şekillendi.

Emperyalist bağımlılığın ve gericiliğin tem-

silcisi olan burjuvazi, emperyalist işgal ve feodal – dinsel gericiliğe karşı mücadelenin önderliğini ele geçirerek, “bağımsızlık ve ilerencilik” pa-yelerini kendine mal etti. Bağımsızlık ve ilerencilik maskelerini; feodal-dinsel gericilikle oluşturulan ittifakı ve emperyalist bağımlılığı meşrulaştırmak için kullanan burjuvazi, gelişmekte olan sürecin gerçek karakterinin üzerini örttü. Bu kavramlar üzerinden halk kitlelerinin dikkatleri dağıtıldı, "bağımsızlık" afyonunun sarhoşluğu içindeki yığınlar, toplumsal kurtuluşa uzanan yol kavşağında, ucu mutlak burjuva egemenliğine varan güzergâha sürüklendi. Laiklik; batıdaki örneklerinden farklı olarak “din devleti, devlet dinine dönüştürülerek” burjuva devlet örgütlenmesi ve ideolojisinin temel bileşenlerinden biri oldu.

Devletçilik ise yeni kurulan sermaye düzeninde, sermaye birikimi yetersizliğinin giderilmesi ve kapitalist altyapının geliştirilmesinin aracı işlevini üstlendi. Kapitalist gelişmenin zorunlu bir evresi oldu. "Halkçılık" da emeğin sorunsuz sömürsünü örten bir perde olarak işlev gördü.

“ İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz!” savı üzerine oturtulan; temel bileşenleri de ulusçuluk –milliyetçilik, devletçilik ve laiklik olan Kemalizm ve onun kurucu öğeleri, kapitalist gelişmenin yeni ihtiyaçları ve ulusal-toplumsal, sınıfsal yapıdaki alt üst oluşlarla sarsıldı; süreç içinde adım adım çözüldü. Ulusun temeli olarak tarif edilen Türkçülük ve sınıfsızlık, bizzat sınıf mücadelesi ve Kürt ulusal uyanışıyla parçalandı. Özellikle 1940’lı yıllardan başlayarak, İslam’ın tarikatlar yoluyla yeniden siyaset

sahnesine dönmesiyle birlikte, bir devlet dini olan laiklik ilkesinin dinsel temeli daha da güçlendi.

60'lı ve 70'li yıllarda kemalist ideoloji bir devlet dini olan "laiklik" ile "siyasal İslam" arasında bir sarkaç gibi salınıp durdu. Burjuvazi, sınıf hareketini, devrimci mücadelenin gelişmesini durdurmak için giderek artan ölçüde İslam'a sarıldı. Bir yandan, "siyasal İslam"ı, anti-komünist damarından girerek, devrimci hareketlere karşı kullanmak üzere silahlandırdı; öte yandan, aşırı güçlenme eğilimi sezdiğinde de, dün sırtına binip cepheden cepheye koşturduğu Truva atlarını zalimce kırbaçlamayı ihmal etmedi.

Burjuvazi, karşı karşıya kaldığı ideolojik iflası ve iktidarsızlık zafiyetini, 12 Eylül terörüyle durdurdu. İşçi sınıfının devrimci örgütlenmesine karşı, tarihinin en geniş kapsamlı terörünü örgütleyerek, yönetemezliğine geçici de olsa son verdi.

Devletin ve sermayenin yeniden örgütlenmesini de bu terör dalgası üzerine oturttu.

1923'te sermaye birikimindeki zayıflığı nedeniyle bir zorunluluk olarak başvuru devletçilik, 1980'lere gelindiğinde, sermaye birikimi ve merkezileşmesinin önünde temizlenmesi gereken bir engeldi artık. Bu engel, kamu işletmelerinin yerli ve yabancı tekellere açılmasıyla aşıldı. Devletin boşalttığı alanlarda, nere-deyse bir gecede güçlü tekeller ortaya çıktı. Özelleştirme, sermayenin el değiştirmesi ve yeniden yapılandırılmasının güçlü bir manivelası oldu. Kemalist devletçilik ve onun karşıtıymış gibi sunulan özelleştirme, birbirinin tezatları olmadığı gibi, burjuvazinin tercihleri de değildir;

tersine sermaye birikim sürecinin zorunluluklarıdır. Aynı durum yabancı sermayenin Türkiye'ye girişi için de geçerlidir.

Yabancı sermaye ve meta ithalatına tanınan yeni kolaylıklarla (arazi tahsisi, gümrük ve vergi indirimleri, çeşitli öncelikler vb) Türkiye, tarımından sanayiine yerli ve yabancı tekellerin istilasına uğradı; firmalar el değiştirdi, yabancı ortaklıklar temelinde yeni firmalar kuruldu. Sanaide taşeronlaşma süreci hızlandı. Ulusal paranın konvertibl hale getirilmesi, yüksek faizli devlet borçlanmaları, yeni kurulan sermaye piyasaları (borsalar) ve genişleyen kredi sistemiyle ekonomi, yerli ve yabancı mali spekülasyonların spekülasyonlarına açıldı. Bütün bunlarla da Türkiye "sıcak para" cenneti haline getirildi.

Ekonomideki bu yeniden yapılanmaya, tüm kurum ve kuruluşlarıyla birlikte devletin de yeniden yapılandırılması eşlik etti. Ekonomik, siya-

sal, kültürel, eğitsel, sağlık vb, tüm alanlar tarikat örgütlenmesi için elverişli hale getirildi. Neticede Kemalizm'in "İslami Kemalizm" ile ikame edilmesi için kapılar ardına kadar açılmış oldu. Kemalizm'in iflasının yarattığı boşluk, "siyasal İslam"la dolduruldu. Bürokrasiden başlayarak devlet örgütlenmesi, en başta da eğitim sistemi "siyasal İslam"ın örgütlenme alanı oldu. 70'li yıllarda özellikle ABD'de eğitilen kadrolar, 80'li yıllarda devlet bürokrasisinin önemli noktalarına yerleş-tirildi. "Demokrasiye dönüş" perdesi altında başlatılan sermayenin ve devletin bu yeniden örgütlenmesi, Özal döneminde -12 Eylül terörünün gölgesinde- "sessizce" yol aldı.

Kürt devrimci hareketinin yükselişiyle gelen

**“Süreç;
emek cephesinde
taşeronlaşma, tarikat örgütlenmeleri
aracılığıyla emeğin ekonomik
örgütlülüğünün çökertilmesiyle sürdü.
Siyasal ve ekonomik örgütsüzlük
koşullarında işçi sınıfı,
burjuva siyasetin basit bir eklentisi
olarak bir uçtan öteki uca savruldu.
Ücretler sürekli olarak düşerken,
işsizlik ve yoksulluk katlanılmaz
ölçülere vardı.”**

milliyetçi – şoven dalga ve ordunun artan rolüyle, süreç kesintiye uğradı. Refah Partisinin koalisyon ortağı olduğu dönemde, anti – İsrail, anti – ABD söylemin “siyasi İslam”da öne çıkması ve ardından gelen ABD destekli ordu müdahalesiyle, “Siyasi İslam” elde ettiği mevzilerin bir kısmını korusa da, önemli bir güç kaybına uğradı. “Siyasi İslam”ın radikalizmi, önemli ölçüde, törpüledi.

90’lı yıllarda dünya iki önemli değişime sahne oldu. Birincisi, Sovyetler Birliğinin çöküşüyle sosyalizmin reel varlığının sonlanması; ikincisi, kapitalist sistemde savaş sonrası koşullarda oluşan ABD hegeonyasının, bu hegemonyayı olanaklı kılan koşulların değişmesiyle, zayıflaması, hasara uğramasıdır.

Bu değişim, bir yandan sistemde müzminleşen kâr oranlarının düşme eğilimini hafifleterek sermaye birikimi ve merkezileşmesi sürecini hızlandırırken, diğer yandan da eşitsiz gelişmenin ortaya çıkardığı kapitalist güç odakları arasındaki rekabeti keskinleştirerek, pazarların yeniden paylaşımı eğilimini güçlendirdi.

Dünya çapında oluşan yeni güç dengesinin hegemonya üzerinde yarattığı baskıyı ABD, “yeni dünya düzeni”yle karşıladı. Hegemonyadaki zayıflamayı durdurmak için Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Kafkasya’nın yeniden dizaynını içeren “yeni dünya düzeni”nde Türkiye’nin ABD adına üstleneceği rol, devletin yeniden yapılanmasının uluslararası koşulunu oluşturdu. Böylece Türkiye’nin iç ve dış sorunları da bu proje kapsamında ABD’nin sorunları haline dönüştü. 12 Eylül’le başlayan 90’lı yıllarda esas olarak Kürt sorunu nedeniyle kesintiye uğrayan devletin yeniden yapılanması sorunu, yeniden burjuva siyasetin ana gündem maddesi oldu. Ama bu kez yeniden yapılanma sadece bir iç siyaset zorunluluğu olarak değil, aynı zamanda bir dış siyaset zorunluluğu olarak gündemdeydi.

1983’te ANAP’ın Türkiye siyasi hayatında yer alış tarzı, AKP ile tekrarlandı. AKP emperyalist "düşünce kuruluşları"nın tavsiyesi ve

ABD’nin icazeti ile kuruldu. Farklı hesap ve beklentilerle AB ve uluslararası tekellerin desteğini arkasına alarak Türkiye’ye taşındı. Artık sıra AKP’nin iktidara taşınmasına gelmişti. Bunu da fırlatılan anayasa kitapçığı üstlendi. 2001’de uluslararası spekülasyonların tetiklediği kriz ortamında AKP büyük bir çoğunlukla iktidar koltuğuna oturdu. Yeniden yapılanma, kaldığı yerden start aldı. Ekonomide, sanayi ve mali sektörde özelleştirmeler ve yeni ortaklıklarla emperyalist tekellere bağlı taşeron yapıların oluşturulmasının hızlandırılmasıyla sürdü.

Sanayideki bu taşeronlaştırma ile Türkiye’nin ithalatı katlanarak büyürken, ihracatı da arttı. Artan ihracatın kaynağını taşeron şirketlerin, emperyalist tekeller adına üstlendikleri ihracat oluşturdu. Otomobil ihracatı, kendine ait otomobil firması olmayan Türkiye’nin, en büyük ihraç kalemi oldu. Tekstil ve tarımsal ürünlerde durum tersine döndü. Tarımsal ürünlerin üretimi sınırlanırken, ABD ve AB’nin tarımsal ürün fazlaları Türkiye’ye aktı. IMF kısılcacında Türkiye’nin kalkınma hızı düşerken, dış borcu da katlanarak arttı. “İslami sermaye” devlet olanakları ve emperyalist tekellerle girdiği ilişkilerle hızla büyüdü ve bu kesimin devletteki konumu güçlendi. AKP, AB’den aldığı desteği, AB’nin dayattığı konumu, özel statüyü kabul ederek ödedi. AB ile Türkiye arasındaki ekonomik ve siyasi flört de bir sonuca bağlanmış oldu.

Süreç; emek cephesinde taşeronlaşma, tarikat örgütlenmeleri aracılığıyla emeğin ekonomik örgütlülüğünün çökertilmesiyle sürdü. Siyasal ve ekonomik örgütsüzlük koşullarında işçi sınıfı, burjuva siyasetin basit bir eklentisi olarak bir uçtan öteki uca savruldu. Ücretler sürekli olarak düşerken, işsizlik ve yoksulluk katlanılmaz ölçülere vardı.

Ekonomideki bu yeniden yapılanma, devletin yeniden yapılanmasıyla birlikte yol aldı. Bu yapılanma, içinde yer alınacak bir emperyalist savaş ve olası bir iç savaş temel kurgusu üzerine oturtuldu. En başta devletin baskı aygıtı ordu,

polis ve hukuk sisteminin bu temel kurguya göre yeniden yapılanması iki ana unsura dayanıyordu: Birincisi, ordunun iç siyasetteki etkisinin azaltılarak, bir müdahale gücü -Soros'un deyişiyle "bir ihraç malı"- olarak örgütlenmesi; ikincisi ordunun boşalttığı alanda polisin bir iç savaş örgütü olarak kurumlaştırılması ve hukuk sisteminin buna göre yeniden yapılandırılması.

Devletin -İslami kimliğine özenle vurgu yapılarak- bu yeniden yapılanması daha önce Doğu Avrupa ülkeleri ve eski Sovyet cumhuriyetlerindeki uygulamalardan esinlenerek yürütüldü. Türkiye'deki uygulama bazı farklılıklar gösterse de, temelde üç aşamalı bir plan dahilinde gerçekleştirildi.

Birinci aşamada, toplumsal duyarlılıklar kısıpılarak mevcutları büyütüldü ya da sanal olarak yeni yeni duyarlılıklar topluma korku penceresinden dayatıldı. İkinci aşamada bu duyarlılıklar, bir toplumsal kamplaşmaya yol açacak, "kriz" yaratacak ölçülere vardırdı. Üçüncü aşamada ise, "kriz"ın çözümü olarak devletin yeniden yapılanmasının unsurlarına dönüştürüldü. Bu stratejide şeylerin isimleri değiştirilerek içeriklerinin de değiştiği aldatmacasına başvuruldu. Böylece aynı içerik farklı isimler altında, tepkiler törpülenerek topluma kabul ettirildi.

Toplumsal duyarlılıkların yaratılması, büyütülerek "krize" dönüştürülmesinde medya, önemli bir işlev gördü. Bu kapsamda medya stratejiye ters düşen olguların gizlenmesini de üstlendi. Örneğin suni krizler şişirilerek şoklarla verilirken, gerçek kriz -ekonomik kriz- ya olduğundan çok daha önemsizleştirildi, ya da tersine çevrilerek bir propaganda örgütlendi. Sonuçta Türkiye, AKP ile girdiği devletin yeniden yapılandırılması sürecinde, ABD ve AB resmi temsilcilerinin, ABD ve AB'ne bağlı "sivil toplum örgütlerinin", tarikatların, gazeteci, iş adamı, danışman, araştırmacı, uzman, misyoner vb. kılık-larda faaliyet gösteren istihbarat örgütlerinin, bölgeye yönelik operasyonlarının merkez üssü haline geldi.

İşçi sınıfının ve ezilen halkların sömürsü ve dökülen kanları üzerinde yükselen, AB normu adı altında her seferinde parlatılıp eskinin güncel sürümünden başka anlam taşımayan bazı kurumsal ve yasal düzenlemeler, Türkiye için ulaşılabilecek demokrasi normu olarak kabul edildi. AB'ye giriş, tarikatlar, "sivil toplum örgütleri" ve liberal "aydınlar" eliyle işçi ve emekçilere kurtuluş olarak sunuldu. "Kurtuluş" emperyalist bağımlılığın yeni ismi oldu.

Bu bağlamda Türkiye; bölgede ABD adına, Gürcistan, Ermenistan, Mısır ve İsrail arasında oluşturulacak ittifakın merkez ülkesi rolünü üstlendi. Bu ittifakın oluşumu, Ermeni, Kürt açılımları için bölge ülkelerini kapsayan yoğun bir diplomasi trafiğini sürdürdü. İsrail ile dalaşarak bölge halkları üzerindeki prestijini yükseltti. Ermeni halkına karşı uygulanan etnik temizlikte yaratılan ve halklara mal edilen düşmanlık, ABD'nin bölgedeki çıkarları adına "dostluğa" dönüştürüldü. Düşmanlığı yaratanlar dostluk kurucuları oldu. Ermenistan ile Türkiye arasında imzalanan protokol, olanı biteni bütün çıplaklığıyla fotoğraflıyor. Arkada emperyalist haydutlar, önde onların piyonları, halkları için yeni bir kanlı geleceğe hazırlanıyor. Türk dış politikasının amantüsü olarak kabul edilen "komşularla sıfır sorun" Türkiye'nin ABD adına Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Kafkaslarda üstlendiği rolün içeriğini şifreliyor. Türkiye, ABD'nin siyasi, ekonomik ve diplomatik etkisinin zayıf olduğu ülkelerde (Libya, Suriye, Lübnan, İran, Ermenistan vb.) "sıfır sorun" adı altında ABD operasyonlarını yürütmeyi üstleniyor.

Bölgede ABD adına yürütülen savaş hazırlığına, içeride iç savaş hazırlıklarının sürdürülmesi eşlik etti. Bu çerçevede devletin geleneksel tehdit algılaması değiştirildi. İrtica, tehdit algılamasının dışına çıkarıldı. Yoksulluktan beslenen ve yoksulluğu besleyen tarikat örgütlenmesi, sivil toplum örgütlenmesi adıyla devlet örgüt-

lenmesinin bir unsuru olarak kabul edildi. İnsan hakları üzerinden tariflenen demokrasi, bu kez dinsel özgürlükler olarak tariflendi. Kriz yaratmak ve büyütmede bir argüman olarak kullanılan dînî simge türban, demokrasi simgesi haline getirildi.

Kemalizm ile “siyasi İslam”ın sentezinden oluşan İslamî-Kemalizm (Türk-İslam Sentezinin bir başka biçimi) devletin yeniden yapılanmasının ideolojik temelini oluşturdu. Bu temel üzerinde devletin baskı aygıtları ordu, polis ve hukuk sisteminin yeniden izledi.

İç savaş örgütlenmesi kapsamında, Kürt sorunu ve “yeni dünya düzeni”nde üstlenilecek roller orduya havale edilirken, polisin görev tanımı ve görev alanı yeniden belirlendi. Özel birimlerle takviye edilerek etkili silahlar ve istihbarat olanakları geliştirildi. Ordunun iç güvenlik görevlerinin bir kısmı fiili olarak bu yeni yapılanmaya devredildi. Fişleme ve dosyalama, polisin asli görevi oldu. Devlet bürokrasisinin yeniden yapılanması, polisteki fişleme ve dosyalama üzerinden yürütüldü. Bu yöntemle bürokrasi ya hizaya sokuldu ya da yenilendi.

Polisin bu yeni işlevleri, hukuksal yapıdaki değişikliklerle etkinlik kazandı. Demokratikleşme ve AB normlarına uyum adına, DGM’ler kaldırıldı; yerine tamamen bir iç savaş yargı sistemi olan özel mahkemeler konuldu. Bu mahkemelerle geleneksel burjuva yargı sistemi bir kenara atıldı. Yargılama sistemi, polisin fişleme ve dosyalamalarına dayanan, telefon ve ortam dinlemeleri ile gizli tanık ve ihbar mektupları üzerine oturtuldu. İç savaş örgütlenmesinin önemli bir unsuru olan bu özel yargı sistemi, tamamen işçi sınıfının olası başkaldırısını ve Kürt ulusal hareketini hedef almaktadır. Bu yargı sisteminin bugün burjuvazinin iç çatışmasında devletin yeniden yapılandırılmasının bir aracı

olarak kullanılması, şeylerin isimlerini değiştirerek, kendilerinin de değiştiği yanılsamasına dayanan bir aldatmacadır.

Darbe tehdidi, devletin bu yeniden yapılanmasının başlıca aracı olarak kullanıldı. Yapılanma; ABD, AKP ve ordu yönetimi tarafından koordineli olarak yürütülüyor. 12 Eylül’ün darbeci generalleri yargılanamazlıklarını, devlet protokolündeki yerlerini korurken, o günün darbeyi fiili olarak uygulayan, bugünün emekli generalleri, işçi sınıfına ve halka karşı işledikleri suçlar nedeniyle değil, sadece AKP iktidarına karşı darbe girişimlerinden yargılanıyor. Sadece bu olgu bile bu sahte yargılama sürecinin gerçek niteliğini ortaya koymaya yeter. Darbe korkutmacısıyla emperyalist savaş ve iç savaş hazırlıkları halka onaylatılıyor. Halkın bir kesimi taretatların denetimi altında iktidar yanlısı olarak kemikleştirilirken, diğer kesimi baskı altında sindiriliyor. 1933’lerde, Hitler’in Almanya’da uyguladığı yöntemler (dosyalama, fişleme, özel yargı, yargısız infaz, duyarlılıkları kullanarak tehdit ve kriz yaratma - Reichstag yangını... vb.) 2010 Türkiye’sinde demokrasi adına uygulanıyor.

Ruhlarını emperyalist tekellere teslim etmiş soldan çarklı liberaller, burjuva demokrasiden sosyalizm çıkarılabileceğini sanan iflah olmaz reformistler, yüzeyde olana bakarak AKP’nin -ABD desteğiyle vesayetçi devlete, orduya vb. savaş açtığını sanıyorlar. Oysa tam tersine AKP; Kemalizm’in artık taşıyamadığı devleti, “İslamî-Kemalizm”le yeniden yapılandırıyor. Üstelik devlete rağmen değil, devletle birlikte. Devletteki çözülme; işçi sınıfının devrimci mücadelesine bağlı olduğu, onun bir sonucu olduğu sürece gerçek bir çözülmedir. Bunun dışında çözülme bir yeniden yapılanmadır. Bugün olan, tam da budur.

Bugün artık İslamî-Kemalizm;devle-

tin yeni resmi ideolojisi. Devletin “siyasi İslam” a eski bakışı, “siyasi İslam” a yönelik gericilik ve tehdit algısı değişmiş, irticai faaliyetler, devletin güvenlik doktrininden çıkarılmıştır. Kemalizm’in “zinde gücü” ordu, bu yeni ideolojiyi kendi içinde egemen kılmak için, temizlik hareketini, devletin diğer kurumlarını da yanına alarak, büyük bir ustalıkla sürdürdü, sürdürüyor.

Cumhuriyet’in kurucu partisi, Kemalizm’in “yılmaz savunucusu” CHP; devlet destekli iç değişim sürecinde “siyasi İslam” la olan bütün ihtilaflarını bir bir geri çekti. Yeni CHP başkanı türban sorununu kendisinin çözdüğünü açıkladı. CHP’den tekke

ve zaviyelerin kapatılmasının yanlış olduğu, laikliği savunmanın sırtlarında bir yük olduğu itirafları birbirini izledi. Devlet aygıtında ve CHP’deki bu değişim Fetullah Gülen’in onayıyla mühürlendi. Gülen, kendisine sorulan bir soruyu, “Kemalistler ile İslamî olanları birbirine karşı imiş gibi gösteren mihraklara nazar-ı dikkat sarf etmek lazım. İslami olanların Kemalist olmaları gibi, Kemalistler de imanlı insanlardır” biçiminde yanıtlayarak, Kemalizm ile “siyasi İslam” arasındaki “tarihi” ihtilafa da son vermiş oldu. Geriye kalan, bu fiili yapılanmaya anayasal bir zırh geçirilmesidir. Bugün burjuva siyasal alanda yeniden alevlenen “çatışma” bu sü-

recin AKP’yle mi, yoksa AKP’siz mi tamamlanacağına ilişkindir. Çatışma yapılanmanın özüne ilişkin değil, AKP’nin dengeyi bozarak süreci kendi lehine çevirme girişimlerinden kaynaklanıyor. Sürecin AKP eliyle tamamlanması, dinsel motifli bir burjuva diktatörlüğü endişesini büyütüyor. Endonezya örneği, bunun hiç de

boş bir endişe olmadığını doğruluyor.

İslamî-Kemalizm; sınıf mücadelesi ve Kürt özgürlük hareketinin çözdüğü Kemalizm’in “siyasi İslam” ın dayanak yapılarak yeniden yapılandırılmasıdır. Bu yapılanmada sınıf gerçekliğinin, sömürünün üstünü örten halkçılık, “siyasal İslam” ın ümmetçi kardeşliğiyle yer değiştirdi. İslam’ın

sınıf gerçekliğini reddettiği bilinen bir şeydir. Ancak “siyasal İslam” la bu reddediş ayetler manzumesinden çıkartılarak örgütsel bir nitelik alıyor. Tarikatlar, işçi sınıfına, emekçilere sömürüye boyun eğdirme görevini üstleniyor. Kürt özgürlük mücadelesinin paramparça ettiği Türkçülük, anayasal vatandaşlık (siz “ümmetçilik” diye okuyun) kavramıyla yeniden geri getiriliyor. Kürtlük etnisite olarak kabul edilirken, siyasi olarak reddediliyor. Eskiden olduğu gibi siyasal hakların gasp edilmesi, eşitlik ve kardeşlik şalıyla örtülüyor. Meşhur bir deyişle “garp cephesinde”, şeylerin isimlerinin değiştirilmesi dışında, “yeni bir şey yok”.

“Ruhlarımı

emperyalist tekellere teslim etmiş

soldan çarklı liberaller, burjuva demokrasiden

sosyalizm çıkarılabileceğini sanan iflah olmaz

reformistler, yüzeyde olana bakarak AKP’nin

-ABD desteğiyle- vesayetçi devlete, orduya vb.

savaş açtığını sanıyorlar.

Oysa tam tersine AKP;

Kemalizm’in artık taşıyamadığı devleti,

“İslamî-Kemalizm”le yeniden yapılandırıyor.

Üstelik devlete rağmen değil, devletle birlikte.

Devletteki çözülmeye;

işçi sınıfının devrimci mücadelesine

bağlı olduğu, onun bir sonucu olduğu sürece

gerçek bir çözülmeye. Bunun dışında çözülmeye

bir yeniden yapılanmadır. Bugün olan,

tam da budur.”

Başarabiliriz!

“Can Çıkmadan Huy Çıkmaz” Değişini Boşa Çıkarabiliriz!

A. Can

Öngörüler Gerçekleşiyor, Görev Daha da İvedileşiyor!

Sürmekte olan kapitalist krizi benzerlerinden ayırt eden temel olgu, şimdiye kadar yıkıcılığıyla olumlu rol oynamış rekabetin, pazarda yarattığı organik bütünleşmenin olgunlaşmasıyla, giderek sermayenin hareketinde kendisinin bir engele dönüşmüş olmasıdır. Bu olgu, doğurduğu sonuçlar ve burjuvazi yönünden öne çıkardığı çetrefil siyasi sorunlarla, doğru değerlendirildiğinde, kapitalizmin tarihsel ve doğal sınırları üzerindeki sis perdesini dağıtacak, onları yığınlar nezdinde de görünür kılacak devrimci bir potansiyele sahiptir.

Krizle birlikte şekillenen bu yeni dünya gerçekliğini Komünistlerin İvedi Görevi'nde işlemiş, aynı gerçekliğin önümüze koyduğu siyasal görevi şöyle tanımlamıştık:

“Komünistler bugün dünyanın hemen her köşesinde giderek ivedilik kazanan aynı sorunla, geçmiş deneyimin muhasebesi üzerinde yükselen siyasal faaliyeti, geleceği bugüne izdüşüren yeni bir kültürü kendi pratik faaliyetinden başlayarak sabırla örerken, krizin sunduğu fırsatları devrimci bir seçeneğin olanaklarına dönüştürmeyi becerecek, enternasyonalist bir işçi sınıfı partisinin inşası görev ve sorumluluğuyla karşı karşıyalar.”

Geçen zaman içinde, krizin evrensel ölçekte izlediği seyir, ortaya çıkan ve bulaşıcılığıyla dikkat çeken devrimci durumlar, yalnızca öngörülerimizi doğrulamakla kalmadı. Bu fırsatları değerlendirecek

devrimci öznenin eksikliği de, acil, yaşamsal bir gereksinim olarak kendisini gösterdi.

İdeolojik Politik Birlik Olmadan Devrimci Eylem Olmaz!

Farklı toprakların özgün koşullarında, komünist özneleri özdeş kılan ortak bir amaçları vardır: Sınıfsız bir toplum! Ortak bir hedefleri vardır: Sermayenin evrensel egemenliğine son vermek; bunun için burjuva iktidarları birer birer alaşağı etmek!

Ortak amaç ve hedefin sözden çıkıp devrimci eyleme dönüşmesi, öznenin ideolojik, politik birliğini şart koşar. Ama zafer için fazlası gerekir! Yerine getirilmediğinde, komünistleri başarısız kılacak, en az iki öncül daha bulunuyor: Biri, geçmiş deneyimin dersleriyle donanmış olmak; diğeri, siyasal faaliyeti, aynı zamanda, özünü komünizmden alan bir kültürleşme pratiği olarak örgütleyebilme becerisi göstermektir.

Devrimci öznenin kuruluş sürecinde, ideolojik birlik en başından verili olup, öncelik taşır. İdeolojik birlik temelinde, süreç içinde sağlanacak olan, politik birliktir. İdeolojik ve politik birliği öncelik sırasıyla birbirine bağlayan bağ, bir kez kurulduktan sonra, onları karşılıklı besler. Siyasal ortaklaşmada yol alındıkça ideolojik birlik pekişir; bu pekişme, politik birliğe giden yolda siyasal ortaklaşma sürecini ivmelendirir.

Siyasal ortaklaşma süreci, teorik yeniden üretim ve bu üretimin hem aydınlattığı, hem de beslediği

devrimci eleştirel kurucu pratikle ilerler.

Enternasyonalist Komünist Hareketin Çimentosu: Komünist Kültür!

Başarmak zorunda olduğumuz iş, enternasyonalist komünist bir partinin kurucu öğelerinin aynı yürüyüş kolunda toplanmalarını sağlamaktır. Masa başında yapılan çağrılar aracılığıyla gerçekleşmeyeceğini biliyoruz. Farklı bir yol izliyoruz, siyasal ortaklaşmayı yürürken, kurucu bir eylemlilik içinde yaratmaya çalışıyoruz, bu yüzden geçmişte yaşanmamış zorluk ve risklerle karşı karşıya olduğumuzun da bilincindeyiz. Bu zorlukların aşılmasında, amaca sıkı sıkıya bağlı, sabırlı ve kararlı bir çalışma dışında, kestirme bir yol, sihirli bir formül de yok!

Sonraki güçlü ve kararlı adımları üretecek ilk adımlar, deyim yerindeyse bir derviş sabrı gerektiriyor. İki nedenle böyledir.

Birincisi, doğrudan tanımladığımız görevle ilgilidir; Komünistlerin İvedi Görevi, son bölümde solu kuşatan konformist bir zırhtan söz ettikten sonra, neredeyse metnin tamamını özetleyen şu sözlerle biter:

“...komünistlerin öncelikli görevi, kapitalizmin sunduğu fırsatları devrimci bir seçeneğin olanaklarına dönüştürecek enternasyonalist bir partiyi ve onun devrimci programını, solun hapsoldüğü zırhı inceldiği yerden yarıp parçalayacak eylemli bir yürüyüşle yaratmaktır.”

Saptamak yetmiyor, bizi kurtarmıyor! Aynı kuşatılmışlığın içindeyiz ve sözünü ettiğimiz eylemli yürüyüşle o zırhı parçalayıp bir yana atmadığımız sürece, hiç kuşkusuz, aynı cenderenin konformist basıncı üstümüzden eksik olmayacak! Yaşadığımız ve halen sonuçlarıyla boğuştuğumuz evrensel likidasyonun katmerlendirdiği bu basınç, yarattığı merkezkaç etkiyle bizleri sürekli kırılmaya zorlayacaktır.

Bu basınca dayanmanın, nihayet onu alt etmenin biricik yolu, kültürleşmek, hareketin çimentosu olacak yeni, komünist bir kültürü yaratmaktır!

Bu yüzden, üstlendiğimiz misyonun sözünü, ona denk düşen bir eylemle kolektif olarak üretir-

ken, bir yandan da başlattığımız yürüyüşün tüm etkinliğini, komünizmden beslenen bir dizi yeni alışkanlıklar yaratarak, bir kültürleşme pratiği biçiminde örgütlemek zorundayız. Sözcükleri bir araya toplarken kolay! Şimdiye değin alınan yola, yaşanan sıkıntılara bakıldığında ise, ne kadar zorlu bir iş!

İkincisi, birinciyle ilintili olmakla birlikte hareketin özellikle de başlangıçta en fazla boğuşacağı, alt etmeden de yola devam edemeyeceği, zamana ilişkin, bizden en fazla sabır ve kararlılık talep eden bir sorundur. Her ne kadar çok sık kullansak, üzerinde anlaşmış görünsek de, ideolojik birliğin, teorik yeniden üretimin ve siyasal ortaklaşmanın çimentosu olacak yeni bir kültür, sözle kurulmuyor! Doğrudur, kültürün kurucu öğesi dildir, ama yeni bir kültür, dilden kurtulup, bir dizi yeni alışkanlığa dönüşmeden nefes alamaz; kendisini yeniden üretemez!

Biraraya gelirken, elbette kendi doğrularımız var; olmalı da! Ama bir de alışkanlıklar, beraberinde taşıdığımız refleksler var! Doğrularımızın ortak doğrulara, reflekslerimizin mücadele içinde yeşeren, oradan topluma yayılan ortak bir kültürün öğelerine, bir dizi yeni alışkanlığa dönüşmesi, bir çırpıda olmuyor; zaman istiyor!

Bütün mesele, kendimize bu zamanı tanıyıp tanımayacağımızda! Çünkü:

Böyle bir kültürü filizlendirmeyi başardığımızda, göreceğimiz ki ideolojik birliğimiz güçlenecek; teorik yeniden üretim, siyasal ortaklaşma yolunda, bölen değil, daha çok birleştiren sonuçlar verecektir.

O zaman, aramızda yanlış algılama ve anlamayı en aza indiren bir iklimi yaratabileceğiz, doğrularımızı yoldaşlarımızın doğrularına açmayı başarabileceğiz. Bizleri yoktan yere hasımlaştıran reflekslerden arınıp, sevgiye, güvene dayalı yoldaşlık ilişkilerini aramızda başat kılabiliriz.

Ancak o zaman, kapsayıcı olmak, bir tercih sorununu olmaktan çıkacak, hareketin üstlendiği misyon doğrultusunda bütün komünistleri çeken, yeni kültürün doğrudan ürünü bir nitelik haline gelecektir.

Başarabiliriz! “Can çıkmadan huy çıkmaz” değişimini boşa çıkarabiliriz!

Krizin Penceresinden

Sermayenin Krize Bulduğu Çözüm: Varsa Bir Gübür Hemen Halının Altına Süpür!

C. Mert

Euro bölgesi devlet ve hükümet başkanları 21 Temmuz'da biraraya gelerek, Papandreu'nun özverili gayretleriyle işçi sınıfına karşı saldırıya olur veren Yunan parlamentosunu ödüllendirdi. Yunanistan için uzun vadeli, düşük faizli toplam 159 milyar Euro'luk ikinci bir "kurtarma" paketi kararı aldı. İşin aslı, kurtarılmaya çalışılan müflis Yunanistan değil, Avrupa Birliği'ydi. Yunanistan'ın iflah olmayacağı o kadar açık ve herkesin malumuydu ki, Papandreu'nun yardımcısı, Maliye Bakanı Venezilos bile düştükleri durumu şu sözlerle itiraf etmek zorunda kalmıştı: "Kumdan inşaat yapıyoruz ve bunun sonunda taşa dönüşeceğini ümit ediyoruz."

AB, yani Fransalmanya (Fransa + Almanya), ya dağılma riskini göze alıp işi oluruna bırakacak, ya da çözmüş gibi yapıp bir süreliğine ertelediği sorunu, sözüne değer verilir bir aktör olabilmek için bir fırsat olarak değerlendirecekti. Krizin yüzünü açık ettiği 2007 Eylül'ünden bu yana, izledikleri politikayla tutarlı olarak ikincisini yaptılar. Zirvenin ardından, "Almanya Başbakanı Merkel'le birlikte Yunanistan krizini kullanıp, Euro Bölgesinin ortak ekonomi yönetiminde önemli bir hamle yapmak istediklerini" açıklayan Sarkozy de bu sözlerle asıl amaçları hakkında hiçbir ikircime

yer bırakmıyordu.

İleride yeniden ve daha büyümüş olarak önelerine gelecek bir sorunu, şimdilik halletmiş, Yunanistan gübürünü halının altına süpürmüşlerdi. Öte yandan, önceki süprüntülerle halının altı iyiden iyiye dolmuş, sırada bekleyen İtalya, İspanya, Portekiz, İrlanda ve İngitere'ye yer kalmamıştı.

Kapitalist krizlerin tarihine bakılırsa, benzer durumlarda sermayenin hep aynı davranışı sergilediği, sürekli günü kurtarmak zorunda kaldığı görülecektir. Bile bile lades, sermayenin çelişkili doğasının, zorunlu bir sonucudur. O, böylece bir sorunu gününbirlik çözerken, mutlaka gelecekteki daha büyük bir sorunun tohumunu atmak zorunda kalır.

"Yeni Bir Kriz Geliyor"muş!

İçeride AKP Başkan yardımcısı Gedikli, çok "büyük" ve "önemli" bir saptamada bulundu: "Kötü haberi veriyorum... Muhtemelen dünya ekonomisinde bir kriz olacak... O yüzden tedbirli olun. Ne varsa onu tutun. Fazla harcamayın" dedi. Dışarıda, burjuvazi, dünyanın dört köşesinden, bir ağızdan "Yeni bir kriz geliyor! Aman dikkat!" çağrılılarıyla, bir teyakkuz hali yaratmaya çalışıyor. Ne oluyor? Halen devam

eden krizleri bitti mi ki, yeni kriz uyarıları yapıyorlar? İşin aslı nedir?

İçerdeki çığırkanlığın başını çeken Başbakan yardımcılarını Bülent Gedikli ve Ali Babacan, Merkez Bankası Erdem Başçı desteğinde belli ki cari açık sorununu bir süreliğine mayınlı tarlada yürümek pahasına, köylü kurnazlığıyla yönetmek istiyorlar. Daha önce, cari açık sorununu bankaların munzam karşılıklarını ve dolayısıyla kredi maliyetlerini yükselterek, dolaylı yoldan tüketimi kısırak çözmeye çalışmışlardı. Hem pek yararı olmadığından, hem de krizde başına devlet kuşu konmuş mali sermayenin küçük de olsa kârlarından yapılan bu zorunlu indirimde daha fazla izin vermeyeceği belli olduğundan, şimdi farklı bir yol deniyorlar. Böylece, satacak savacak yeni mallar, yeni özelleştirmeler vb. hazır oluncaya, işçi sınıfının -başta kıdem tazminatı- kazanılmış haklarına yönelik saldırılar gerçekleştirilinceye kadar zaman kazanmak istiyorlar. “Kriz geliyor” korkusunu bilinçli yayarak, bir taşla iki kuşun peşine düşüyorlar. Biri, dövizin kontrollü yükselmesini sağlayarak, tüketimi kısıp ithalatı düşürerek cari açık sorununu en azından bir süreliğine de olsa hafifletmek; diğeri, emekçi yığınlara yönelik planladıkları ve önceliklerden daha büyük bir saldırıyı, “kriz geliyor” gerekçesiyle meşrulaştırmaktır.

İkinci kuş, dışarıda yapılan kriz çığırkanlığını da açıklıyor. Bütün dünyada burjuvazi, krizin yükünü mali sermayenin sırtından alıp emekçi halkın sırtına yıkmaya çalışıyor. Kapitalist devlet bu işe aracılık ediyor. Bu aracılık şöyle işliyor: Mali sermayenin değer yitiren varlıklarını kurtarma paketleriyle devletler önce üzerlerine alıyor, sonra “muhtaç” devletin kurtarılması gerekçesiyle, mali-ekonomik reformlar adı altında aynı yük emekçilerin sırtına yıkılmaya çalışılıyor.

Başta işçi sınıfı, tüm emekçiler boyun eğmiyor, bu saldırıya karşı çıkıyor, örgütlülükleri ölçüsünde savaşıyorlar. Burjuvazi, krizine son vermek adına giriştiği bu zorunlu operasyonda,

en çok işçi sınıfının dağınkılığına, devrimci önderlikten yoksunluğuna güveniyor. Ancak derdi dermansız, bu yüzden emekçilere saldırırken sınır, ölçü tanımıyor! İşte bu çaresizlik ve ondan doğan fütursuzluktur ki, zorunlu olarak krizi derinleştirmekle kalmayacak, aynı zamanda onu siyasallaştıracaktır!

Bunun burjuva kampta, bu açıklıktaki ilk işareti, burjuva demokrasinin en gelişkin olduğu ülkeden, İngiltere’den, bütün dikkatler bu gelişmişliğin sıradan ürünlerinden birine, uluslararası medya imparatoru Rupert Murdoch’un başrol oynadığı telekulak skandalına çevrildiği sırada geldi. Türkiye’de TGRT’nin de sahibi olan bu medya tekelinin ağır toplarından *The Times*, patronları telekulak komisyonu önünde soruları yanıtlarken, krizin siyasallaşma boyutuna işaret ediyor, şu önemli saptamayı yapıyordu: “İkinci mali krizde, kendilerinden nefret edilenler bankacılar değil, siyasetçiler olacaktır.”

Krizin Neresindeyiz?

Birçok veri, krizin burjuvazinin tersine çabalarına rağmen, kendi doğal mecrasında derinleşerek devam ettiğini gösteriyor. En belirgin olanı ve son günlerde geveze iktisatçıların revaçtaki konusu, ABD’de federal hükümetin, halen 14,3 trilyon dolar olan borçlanma tavanına ulaşması ve 2 Ağustos’a kadar bu tavanı arttırmak zorunda olmasıdır. Tavanın artırılmadığı koşullarda, üstüne kıyamet senaryoları yazılan bu sorunu, büyük olasılıkla Cumhuriyetçilerle Demokratlar, son anda elele aşacaklar. Tersini şu anda pazarlıkları sürdüren iki taraf da düşünmüyor ve bu durum doğal olarak, mali sermayenin yüreğini, Obama’nın da elini rahatlatıyor.

Ancak, önemli olan, ABD’nin bütün parasal genişleme paketlerine vb. önlemlere, sermayeye yapılan teşviklere rağmen temerrüde (borç iflası) düşme riskiyle karşı karşıya kalmış olmasıdır. Üstelik borçlanma tavanı, geçmişte benzer durumlarda teknik bir sorun

olarak ele alınırken, şimdi tüm diğer teknik sorunlar gibi siyasallaşüyor ve ABD'nin hegemonyasındaki aşınmanın bir ölçüsü olarak ortaya çıkıyor. Dünyanın üçüncü büyük dolar milyarderi Warren Buffett, bunu, ikinci dünya savaşının ardından yaşanan duruma benzetirken, aradaki farkı “o zamanlarda kimse ‘eğer borçlanma sorununuzu çözmezseniz, kredilerinizi mahvederiz’ diyerek ortalarda dolanmadığını” belirterek açıklıyordu.

ABD'nin son açıklanan işsizlik rakamı (%9,2), zaten yüksek olan oranın gerilemek bir yana, giderek yükselme eğilimi içine girdiğini gösteriyor. Krizdeki derinleşme belirtilerini, mali sermayenin en büyüklerinden Goldman Sachs'ın 1000 kişiyi, State Street'in de 850 kişiyi işten çıkarma planları da onaylıyor.

Yeni bir kriz gelmiyor; sürmekte olan kriz, kalıcı bir bunalıma dönüşüyor, derinleşiyor. Çünkü bu krize, onu önceki büyük krizlerden ayırt ederek sürekli bir bunalıma dönüştüren, giderek geniş yığınların burjuva uygarlığın tarihsel sınırlarını görmesine yardımcı olacak temel bir olgu eşlik ediyor. Bu olguyu, yol aç-

tığı hegemonya krizi ve çatışması ile birlikte ele almak üzere, sonraki bir yazıya bırakarak, krizdeki son durumu, burjuva iktisadın sıkça kullandığı iki göstergeye başvurarak irdelemeyi sürdürelim.

Sunulan grafikleri anlamak için, kullanılan göstergeleri kısaca açıklamak gerekiyor. Burjuva iktisatçıların haklı olarak çok rağbet ettikleri ilk gösterge, Baltık Kuru Yük Endeksi, (bkz. ŞEKİL 1), temel olarak demir, çelik, kömür, çimento, bakır, kum, gübre ve benzeri kuru yük taşımacılığının göstergesi konusunda, hammadde taşıyan gemicilik maliyetleri ile ilgili bir endekstir. Özetle, kıtalar arası metallerin hareketlilik düzeyini anlatır. Bu endeksin yükselmesi, dünya ticaretinde canlanmayı, düşmesi gerilemeyi, durgunluğu yansıtır. Bu gelgit, üretim alanının bir türevi olarak kabul edilebilir.

İkinci gösterge, (bkz. ŞEKİL 2), MSCI-ACWI (Morgan Stanley Capital International Bütün Ülkeler Dünya Endeksi) 24'ü gelişmiş, 21'i gelişmekte olan 45 ülkenin borsa endekslerinden oluşuyor. Özetle, mali sermayenin üretken alan dışındaki yatırımlarının, aralarında oynadıkları kumarın bir göstergesidir. Şimdi her iki grafiğin de krizle ilgili bize ne anlattığına geçebiliriz.

2006'dan bugüne, Baltık Kuru Yük Endeksinin seyrini veren ŞEKİL 1, 2007 Eylül'ünde Lehman Brothers'in iflasıyla patlayan krizde kıtalararası meta ticaretinin önce sert bir kesintiye uğradığını, sorunun finans kesimiyle sınırlı kalacağı, alınan önlemlerle de kontrol altına alınacağı beklenti-

ŞEKİL 1

Kaynak: www.findata.co.nz/markets/index/bdi/chart.htm

siyle bir süre sonra yeniden yükselerek rekor kırdığını gösteriyor. Kuru Yük Endeksi, 20 Mayıs 2008’de rekor düzey olan 11798’i gördükten ve yaşananın gel-geç bir kriz olmadığı artık bellikten sonra, rekor düzeyde gerileyerek 5 Aralık 2008’de 663 dip seviyesini görmüştür. Kriz boyunca da tüm alınan önlemlere, onca parasal teşviğe rağmen, belini doğrultamamış, 2006 başındaki seviyelerini bir daha yakalayamamıştır.

ŞEKİL 1’in daire içine alınmış son bir yıllık kısmı (kesikli çizgi) ve MSCI Bütün Ülkeler Dünya Endeksi’nin son bir yıllık değerlerinin üstüste bindirilmesiyle çizilen ŞEKİL 2, kâr oranlarını yeniden düzenleme çabalarının, parasal genişleme paketlerinin hiçbirinin üretken alana sokmaya yetmediği sermayenin, aldığı teşviklerle spekülasyon yapmayı, aralarındaki kumarı hararetlendirmeyi tercih ettiğini gösteriyor.

Her iki grafik, birlikte değerlendirildiğinde, bizi krizin seyriyle ilgili şu sonuçlara taşır:

1. 2007 Eylül’ünden bu yana uluslararası meta ticareti ve dolayısıyla üretim gerilemiş, bütün yatırım teşvikleri, kâr oranlarını düzeltme girişimleri, krizin yükünün sermayenin sırtından alınıp emekçi halka yıkılma çabalarına karşın, umulan canlanma gerçekleşmemiştir.

2. Bütün teşvikler, sermayeyi üretken alan yerine, spekülasyona yönlendirmiş, kumar oynatarak hoşça vakit geçirmek, kriz süresince sermayenin neredeyse baş meşgalesi haline gelmiştir.

3. Bütün çabalara karşın krizin derinleşerek sürmesi, iki önemli eğilimin, eski biçimler altında daha fazla taşınamayacak ölçüde olgunlaştığını gösteriyor. Birisi sermayenin fi-

Kaynak: Bloomberg.com

nansallaşması, diğeri pazardaki organik bütünleşmedir.

Evet Doğru! Ya Çaresizsiniz! Ya da Çare Sizsiniz!

Krizin burjuvazi için geçerli tek çözümü, üretim sürecinde ücretli emeğin yeni ürettiği değerde, işgücünün yeniden üretimine ayrılan zorunlu pay (ücret) ile sermayenin karşılıksız el koyduğu diğer kısım, artı-değer arasındaki oranın, yani sömürü oranının sermaye lehine yeniden düzenlenmesidir. Devam eden kriz koşullarında da burjuvazi, dünyada ve bizde, kapitalizmin doğuşundan bu yana hiç değişmeyen bu kuralını yaşama geçirmek için canla başla çalışıyor. Bu yüzden işçi sınıfına saldırıyor.

Kendi parlamentosunu yenilediği 12 Haziran seçimleri sürecinde, burjuvazinin bütün siyasi bölükleri, AKP’si, CHP’si, MHP’si, her seferinde peşlerine takmakta çok zorlanmadıkları emekçi yığınları, yine peşlerinden sürüklemekte güçlük çekmediler. Nedeni ayrı bir yazı konusudur, ama burjuvazinin bu işi yukarıda özetlenen kuralını anlatarak yapmadığı çok açıktır.

Biliniyor; çılgın projeler, aile sigortası vaatleri, hilal kartlı “püskevit” muhabbetleri gırla gitti!

Seçimler geldi geçti! Burjuvazi gerçek kimliğine büründü ve o hiç değişmeyen kuralını işletmeye başladı. İlk icraat, aynı bağın güllerinin önemli bir bölümüyle ilgiliydi. Yeni asgari ücret ilan edildi: 29 lira zam yapılarak, net 658,95 liraya çıkarıldı, böylece, açlık sınırının altında, sefalet düzeyi korunmuş oldu.

Seçimlerin ardından partisinin ilk grup toplantısında Erdoğan, yaptığı konuşmanın en duygusal bölümünde, milletvekillerinden Ramazan ayında özellikle yoksul hanelerini ziyaret etmelerini istiyor ve ekliyordu:

“Garip gurebayı bulun. Onun yer sofrasına oturun... Zengin iftarlarına gitmeyin. Biz fakir fukara sofrasında bulunalım... Çünkü biz ne dedik? Biz 'kimsesizlerin kimsesiyiz' dedik... Öyleyse bunun gereğini yapın.”

Mecliste bu ulvi konuşma ile milletvekilleri gözyaşları içinde kendilerinden geçerken, aynı anda dışarıda 188 gün önce işten atılan ve direnişe geçen PTT taşeron işçileri, meclis önünde apar topar gözaltına alınıyordu. Polis gereğini yapıyordu.

Bir başka kürsüde, Başbakan yardımcısı Bekir Bozdağ, Hizmet İş Sendikası'nın Genel Kurul'unda konuşuyor, Kıdem Tazminatı Fonu'nun müjdesini veriyordu:

“Dünyadaki uygulamalara bakmak ve işçilerin memnun olabileceği mekanizmayı işçilerimizle ortaya çıkarmak yanlış bir şey değil... Kazanılmış hakların hiçbirisi ortadan kalkmayacak... Kıdem tazminatı kesinlikle kaldırılmayacak ama kıdem tazminatını bütün işçilerin rahatlıkla alabileceği mekanizmayı kurmaya ihtiyaç var.”

Burjuvazinin kuralı öyle emrediyordu. İşçi sınıfında fazladan verilmiş ne varsa hepsine el konulmalıydı. Ancak bu, olabilecek en ağ-

rısız, sızısız yoldan gerçekleşmeliydi. Örneğin, kazanılmış haklar baki denmeli ki işçi sınıfı bölünmeli, patırtı çıkacaksa etkisi daraltılmalıydı. Sonra örnek alınan dünyadaki uygulamaların gerçekte mezarda emeklilik yaşıyla bağlandığı ve kırılarak kuşa çevirildiği de gizlenmeliydi ki, eşeğin aklına karpuz kabuğu düşmesin, düşecekse de geç düşsün, atı alan Üsküdar'ı geçsin!

Ama, Bakanın sözünü tamamlarken söylediği elhak çok doğrudu ve hiç kimse aksini iddia edemezdi: “İşverenin kıdem tazminatı diye derdi olmayacak.”

Rusya, Akkuyu nükleer santralında çalıştırmak için Türk gençlerini eğitime kararı aldığını duyurdu. 50 kişilik kontenjanın ayrıldığı, hem kendileri, hem de bütün insanlar için potansiyel ölüm kaynağı olan bu işe, mühendis adayı 9 bin genç başvurmuş, burjuvazinin kuralının gençler için işsizlik anlamına gelen kısmı oldukça çarpıcı biçimde sergilenmişti.

Aynı günlerde, kendisine siyasal ve uluslararası ilişkiler alanında onursal doktora unvanı verilen Erdoğan, İstanbul Aydın Üniversitesi'nde geleceği gasp edilmiş işsiz kardeşlerinin arasına katılacak yeni mezun gençlere şöyle sesleniyordu:

“Hiçbir zaman hiçbir mesele çaresiz değil. Tam tersine, çare sizsiniz gençler.”

Doğru söze ne denir? Üstelik Başbakan'ın sözleri sadece gençler için değil, bütün emekçiler için doğru ve geçerlidir!

Sizler! İşsizler safına katılmaya hazırlanan gençler! Ellerinize kazanılmış hak namına ne kaldıysa el koyulmak istenen emekçiler!

Ya burjuvazinin kuralına çaresiz boyun eğecek, köleliğe teslim olacaksınız!

Ya da sermayenin egemenliğine son vermek, kendi geleceğinizi kendiniz yaratmak için mücadele edecek, çare siz olacaksınız!

YA ÖLÜ YILDIZLARA HAYATI GÖTÜRECEĞİZ! YA DÜNYAMIZA İNECEK ÖLÜM!

I

İnsanla Doğa “İki Ayrı Şey” Değildir

İnsanla Doğa Arasındaki Zorunlu Metabolik Alışveriş

Tarihin temel koşulu, maddi yaşamın üretimidir. İnsan yaşamı için zorunlu gereksinimlerden ve bunların sağlanması için gerekli araçlardan oluşan bu üretim, insanla doğa arasında, metabolik bir alış-verişi zorunlu kılar. Bu süreçte insan, doğadan edindiği maddeler üzerinde yararlı emek harcayarak, onları yaşamsal gereksinmelerini karşıladığı kullanım-değerlerine dönüştürür.

Toplumun maddi servetini oluşturan kullanım-değerleri, doğanın ve insan emeğinin ortak ürünleridir. Emeğin insan organizmasına doğadan aktarılan enerjiden başka bir şey olmayan emek-gücünün fonksiyonu olduğu dikkate alındığında, maddi zen-

ginliğin kaynağının tek başına doğa olduğunu söylemek yanlış olmaz.

İnsanın doğayla girdiği metabolik alış-veriş, yaşamsal varoluşunun bütün toplumsal biçimlerden bağımsız, zorunlu ve ebedi bir koşulu olmaktan ibaret değildir. Bu alış-veriş, aynı zamanda, onun kendi evriminde rol aldığı doğal bir süreçtir. Çünkü insan, üretim etkinliği ile doğayı dönüştürürken, bir yandan da kendi doğasının varoluş koşullarını dönüştürür;

sınırlarını genişletir. Bu nedenle, insanın ebedi özgürlük arayışının maddi temeli de, varoluşunun koşulu olarak kendisine doğa tarafından dayatılan aynı zorunlu ve ebedi koşuldur.

Yaşamsal varoluşun ve toplumsal zenginliğin biricik kaynağı olarak doğa, bu niteliğiyle, insanın kesip atamayacağı, yok sayamayacağı inorganik bedenidir.

İnsan bu zorunlu ve ebedi bağımlılığıyla, doğanın ayrılmaz bir parçasıdır. Toplumsal evrim ile doğal evrim arasında, bu nedenle zorunlu bir

İnsanın doğayla girdiği metabolik alış-veriş, yaşamsal varoluşunun bütün toplumsal biçimlerden bağımsız, zorunlu ve ebedi bir koşulu olmaktan ibaret değildir. Bu alış-veriş, aynı zamanda, onun kendi evriminde rol aldığı doğal bir süreçtir. Çünkü insan, üretim etkinliği ile doğayı dönüştürürken, bir yandan da kendi doğasının varoluş koşullarını dönüştürür; sınırlarını genişletir. Bu nedenle, insanın ebedi özgürlük arayışının maddi temeli de, varoluşunun koşulu olarak kendisine doğa tarafından dayatılan aynı zorunlu ve ebedi koşuldur.

bağ bulunur.

Ekolojik sorunların ekolojik bir krize dönüşmesinin temelinde, insanın özgürlük arayışının kapitalizme karşılık gelen tarihsel evresinde, bu bağın unutulması yatar.

Bu unutkanlık, işbölümü ile başlar ve kapitalist üretim tarzı ile doğayı, tüm canlı yaşamı tehdit eden bir hastalığa dönüşür.

İşbölümü: Özel Mülkiyetin ve Sınıfların Temeli

İlkel koşullarda cinse ilişkin olarak başlayan doğal işbölümü, daha sonra insan ihtiyaçlarının ve üretkenliğin artmasıyla birlikte, toplumsal bir nitelik kazanarak, toplumun maddi ve zihinsel eylemi arasında ayrıma dönüşmüş; özel mülkiyetin ve sınıfların temelini oluşturmuştur.

Üreticilerin kendi gereksinmelerini aşan tarımsal emek üretkenliğini yakalamasıyla birlikte, tarihteki en büyük maddi ve zihinsel işbölümü gerçekleşir; kent ile kır ayrılır. Zorunlu gıda üretiminden kopan ve giderek artan bir nüfusun katalizörlüğüyle, çoktandır olgunlaşmış ekonomik kategorilerinin -bütünsel bir sistematik içinde- bir araya gelerek soluk almaya başlamasıyla yeni bir üretim tarzı doğar. Sermayenin toprak mülkiyetinden bağımsız olarak geliştiği, canlı emek sömürsüne dayalı bir üretim ve değişim toplumu, kapitalist toplum, bu gelişmeyle tarih sahnesindeki yerini alır.

Kent ile kırın ayrılmasıyla, geçim araçlarından zorla koparılan üreticilerin mülksüzleştirilmesi -proleterleştirilmesi- sermayenin ilksel birikimine hız verir. Büyük kent merkezlerine yiyecek ve giyecek maddelerinin taşınmaya başlamasıyla da, emekçilerin sömürsüne, top-

rağın soyularak yoksullaştırılması süreci eşlik eder. Kent merkezlerine bu tek yönlü akış, toprak verimliliğinde halen devam eden erozyonun da temel nedenidir.

Kapitalizm geliştikçe, köylülüğün tasfiyesi durmaz; toprak mülkiyeti ise büyük kapitalist toprak mülkiyetine, tarım sorunu da genetiği değiştirilmiş gıda ve monokültür üretim yapan kapitalist tarım tekellerine ve kır-kent ayrımına karşı yürütülen ekolojik toplum mücadelesine dönüşür.

Yabancılaşma, Unutkanlık; Unutkanlık da Hastalık Yapıyor!

Kent ile kırın ayrılmasıyla, geçim araçlarından zorla koparılan üreticilerin mülksüzleştirilmesi -proleterleştirilmesi- sermayenin ilksel birikimine hız verir. Büyük kent merkezlerine yiyecek ve giyecek maddelerinin taşınmaya başlamasıyla da, emekçilerin sömürsüne, toprağın soyularak yoksullaştırılması süreci eşlik eder. Kent merkezlerine bu tek yönlü akış, toprak verimliliğinde halen devam eden erozyonun da temel nedenidir.

Topraktan koparılan üreticinin, geçimini sağlamak için emeğini satmaya zorlanmasıyla, insan da bir alış-veriş nesnesi olur. Doğayla insan arasında giderek genişleyen metabolik bir yarıлма başlar. Bu yarımanın temeli ise, insanı doğaya ve kendisine yabancılaştıran toplumsal ilişkiler ve bu ilişkileri sürekli yeniden üreten kapitalist üretim tarzıdır.

Yabancılaşma sürecinde insan, doğa ile arasındaki bağı unuttur. Süreç derinleştikçe de bu unutkanlık, üretimin doğal koşullarıyla üreticilerin doğrudan birliği yeniden sağlanmadan üstesinden gelinemeyecek, onulmaz bir hastalığa dönüşür.

II

Sermayenin Tarihsel Mazereti

Nesnelere Dayalı Kişisel Bağımsızlığa Geçiş

Kapitalist topluma gelinceye kadar; üreticinin üretimin doğal koşulları ile doğrudan birliğinin sağlandığı iki tarihsel biçimin, yani ilkel komünal mülkiyet ile ev içi sanayiine dayalı küçük toprak mülkiyetinin egemen olduğu top-

lumlarda, insan üretkenliği, insan-bağımlı ilişkiler temelinde, seyrek, yerel ve ancak çok sınırlı oranlarda gelişebilmiştir. , meta-bağımlı ilişkiler ağı ile ilk kez nesnelere dayalı kişisel bağımsızlığın evrensel ölçekte temelini atmış; emek üretkenliğinin gelişimine hız ve süreklilik kazandırmıştır. Yerel olan dağılmış, maddi yaşamın ve zihinsel faaliyetin üretiminde evrensel karşılıklı-bağımlılık başat olmuştur.

Emeğin Toplumsallaşması

Sermaye; büyüme ihtiyacının zorunlu sonucu olarak, doğrudan üreticiler ile üretimin doğal koşulları arasındaki orijinal birliği parçalayarak, doğa ile insan arasındaki metabolik ilişkinin yarılması pahasına ördüğü toplumsal ilişkiler ağıyla, insan ihtiyaç ve yeteneklerini evrensel ölçekte birbirine bağlamış ve tarihte ilk kez bütünsel olarak işleyen toplumsal bir metabolizma geliştirmiştir.

Özgür bireyselliğin ve toplumsal bireyin temeli olan toplumsal emek, bu toplumsal metabolizmanın ürünüdür.

Bir üretkenlik kırbacı olarak sermaye, emek üretkenliğinde sağladığı biteviye artışla, maddi zenginliğin kaynağını, birikmiş bilimsel bilginin ve gelişmiş toplumsal işbirliğinin fonksiyonuna dönüştürür. Böylece o farkında olmadan, kendi maddi varlık temelini, canlı emek hırsızlığının altını oyarken, emeği de toplumsallaştırır; özgür üreticiler toplumunun, çok yönlü gelişmiş toplumsal bireylerin ileri uygarlığının temelini atar. Sermaye, tarihsel mazeretini işte bu işlevinden alır.

III

Üretim Aşkına Üretim

Kullanım Değerinden Değişim Değerine

Doğrudan üreticinin, üretimin doğal koşulla-

rından ayrı düştüğü sermaye egemenliği altında, kullanım değerleri ancak değişim değerleri halinde, kârlı bir ticaretin konusu olabildikleri ölçüde üretimin de konusu olabilirler. Sermayenin doğasının kaçınılmaz bir sonucu olan bu kısıt, yabancılaştırmış toplumsal ilişkilerin de kök hücrelidir.

Yabancılaştırma sürecinde insan, doğa ile arasındaki bağı unuttur. Süreç derinleştikçe de bu unutkanlık, üretimin doğal koşullarıyla üreticilerin doğrudan birliği yeniden sağlanmadan üstesinden gelinemeyecek, onulmaz bir hastalığa dönüşür.

Üretimin doğal koşulları ile üreticilerin doğrudan birliğinin hüküm sürdüğü toplumlarda, şeylerin insanlar için varoluşu, karşılığını kullanım değerlerinde bulur. Burjuva toplumunda ise, kullanım değerini kendisine tabi kılan değişim

değeri, şeylerin sermaye için varoluş biçimidir.

Sermayenin kullanım değerini değişim değerine tabi kılmasının kaçınılmaz sonucu, insanın diğer insanlar ve doğayla arasındaki doğrudan ilişkisinin yerini, meta-bağımlı dolaylı ilişkilerin alması; insanın hem kendisine, hem de doğaya yabancılaştırılmasıdır.

Kullanım değerleri ile değişim değerleri arasındaki çelişki uzlaşmazdır ve doğa ile insan arasındaki metabolik yarılmanın fitilini de bu çelişki ateşler. Ekolojik kriz bu karşıtlığın ürünüdür.

Değişim değerine mübadele edilebilir bir nitelik kazandıran, onda cisimleşmiş soyut emek zamanıdır. Soyut emek, kullanım değerini değişim değerine dönüştürürken doğa ile bağı koparır. Maddi zenginlik, içerik kaymasına uğrar. Bir yanılısamadan ibaret olsa da, doğa, zenginliğin kaynağı olmaktan çıkmış görünür.

Burjuva toplumunda zenginliğin kaynağı ve tek ölçüsü sermaye olur. Kullanım değeri ile değişim değeri arasındaki uzlaşmaz karşıtlık, böylelikle, doğa ile değişim amaçlı yapılan kapitalist üretim arasında ekolojik krizle sonuçlanacak uzlaşmazlığa kapıyı aralar.

Kapitalist Üretim Biricik İtici Gücü, Sermayenin Sonsuz Birikim Arzusudur!

Sermaye, canlı emekle beslenen, birikmiş ölü emektir. Biricik dürtüsü, canlı emek sömürüsüyle sürekli artı-değer üretip kendisine katmak; sınırsız büyüme. Sermaye toplumunda, doğa dâhil, başka her şey bu amaca tabi olduğu ölçüde anlam ve değer kazanır. Gölgesi para etmeyen ağaç kesilir.

Sermaye; varlığını sürdürebilmek, el koyduğu artı-değeri kendisine katabilmek için, her seferinde daha fazla mübadele odağı yaratmak; sürekli genişlettiği, derinleştirdiği pazarda başka sermayelerle baş etmek, onlarla giriştiği rekabeti kazanmak zorundadır. Bu amaçla daha fazla artı-emek emme kapasitesine sahip üretim araçları yaratır, emek üretkenliğini artırır. Bu gelişme, metaların değerini düşürürken, kitlesel üretimin ve ona paralel kitlesel tüketimin önünü açar. İnsan ihtiyaçlarının sermayenin ihtiyaçlarına tabi kılınarak yeniden tanımlanması kaçınılmaz olur. İhtiyaç olmayan ihtiyaçlar türer.

Böylece kapitalist üretime gerçek ihtiyaçlar değil, başka sermayelerle rekabet halindeki sermayenin sonsuz birikim ihtiyacı yön verir. Üretim yazgısı, toplumsal gereksinmelerce değil, sermayeyi tatmin edecek bir kârlılığa sahip olup olmadığına bakılarak çizilir. İnsan üretkenliğinin ona hizmet eden bir fonksiyonu olmaktan çıkar, tıpkı maddi zenginlik gibi, kendinde bir amaç edinir ve bundan böyle üretim, üretim aşkına yapılır. Bu aşk da emek üretkenliği arttıkça alevlenir.

IV

Ekolojik Kriz

Sermaye Ortak Akıl Üretemez!

Sermayenin sonsuz birikim ihtiyacına tabi kılarak sürdürdüğü üretim aşkına üretim, kapitalistlerin algıladıkları gibi, yalnızca kendi işletmelerinden ibaret bir dünyada, yalıtık süreçler içinde değil; daha ileri bir uygarlığın temeli olarak gelişmekte olan toplumsal bir me-

tabolizmanın zorunlu olarak genişlettiği, giderek pekiştirdiği evrensel bir ağ içinde ve doğanın bağrında gerçekleşir. En küçük ölçekte yapılan üretimin sonuçları bile, evrensel ölçekte diğerleriyle birleşir, birikir ve tek başına hiçbir kapitalistin üstesinden gelemeyeceği ekolojik sorunlara böyle dönüşür.

Üretim sonuçlarına olan ilgileri, yalnızca satıştan elde edecekleri kârla sınırlı olan kapitalistler, bu sorunlardan, ya kendilerine karşı yürütülen mücadeleler sonucunda doğrudan, ya da bizzat onlara bağlı bilimsel kuruluşlar, çevreci vakıflar veya örgütler aracılığıyla, dolaylı yoldan haberdar olurlar. Her iki durumda da tepkileri göstermelidir; göstermelik kalmak zorundadır.

İlk durumda, verilen mücadelenin içeriğine bakarlar. Egemenliklerini tehdit etmeyen, daha çok onları insafa getirmek amaçlı yürütülen, moda deyimiyile “farkındalık yaratmakla” sınırlı mücadelelerden; kendilerini aklamak, düzenin meşruiyetini pekiştirmek, yeni hamlelerini yeşil bir ambalajla sunmak için yararlanırlar ve böylece göstermelik demokrasilerine renk ve çeşni katmış olurlar. Bu mücadeleleri yürüten çevrecilere, ‘kâr amacı gütmeyen’ özellikle vurgulanan STK'lara (sivil toplum kuruluşlarına) çoğu kez destek olur, sponsorluk yaparlar.

Sermaye egemenliğine karşı tehdit içeren, yeni bir uygarlık, ekolojik bir toplum perspektifi ile verilen mücadelelere karşı acımasızdır; zor aygıtını, devleti yardıma çağırır, zor kullanarak onları bastırırlar. Bastıramadıkları durumlarda, sus payı ödünler vererek “vaziyeti kurtarmaya” çalışırlar. Bu tür durumlar yüzünden, koydukları bütün kurallar, çıkardıkları bütün yasalar, her zaman aşılmalarını sağlayacak görünür- görünmez açık kapılar barındırır. Burjuvazi, işçi sınıfı ile süren kavgasının ona kazandırdığı tarihsel deneyimle, kurallarını böyle koyar, yasalarını böyle yapar; bu, bir yasa koyucu olarak onun yazılı olmayan, ama olanca sadakatiyle uyguladığı hiç değişmeyen yasasıdır. Yine de, çok dara düştüklerinde, sıkça kul-

landıkları ve oldukça da hünerli oldukları bir başka yol, her zaman vardır; asırlarca önce, daha kapitalizmin tarih sahnesine ilk adımını attığı dönemlerde, İngiliz Fabrika Yasaları karşısında yaptıkları gibi, binbir çeşit hileyle, koymak zorunda kaldıkları bütün engelleri aşmayı da iyi bilirler.

İkinci durumda, yani bilimsel veriler ekolojik sorunları bütün çıplaklığıyla ortaya serip de kaçamayacakları bir tablo oluştuğunda, gayretkeş bir çabaya girmiş görünürler; raporlar, toplantılar, zirveler birbirini kovalar. Çok önemli kararlar alınır; belgeler imzalanır; sözler verilir. Ama sonuç nedense değişmez. Sorunlar -üstelik de büyüyerek- devam eder; cin fikirli bilim insanlarının -karbon borsası örneğinde olduğu gibi- parlak buluşlarıyla sorunların kendisinin ticarete konu edilmesi hariç, bütün o şaşaalı koşuşturma, büyük sözler, hep göstermelik kalır. 1968 yılında kurulan “düşünce kuruluşu” Roma Kulübü’nün 1972’de basıp dağıttığı, ekonomik büyümenin aynı tempoda sürdürülemeyeceğine dikkat çekerek, aksi halde hem kaynakların tükenmesi, hem de çevreye verilen tahribat yüzünden sistemin 21. yy sonuna doğru çökeceğine işaret eden Büyümenin Sınırları başlıklı raporundan bu yana, işler aşağı yukarı bu minvalde yürümüştür.

Fosil yakıtların artan kullanımıyla atmosferde yoğunlaşan sera gazları sonucu yaşanmakta olan küresel iklim değişimi; dünyayı, hızla geri dönülmez bir eşığe sürüklediği nihayet genel kabul gördüğü için, hakkında en fazla “farkındalık” yaratılmış ekolojik sorundur. Ne kadar zamanımız kaldı, bilmiyoruz. En iyimler kestirimler, radikal önlemler alınmadığı, sera gazları salımı düzeyi hızla 1990’daki dü-

zeyinin altına çekilmediği koşullarda, 10-15 yıl sonra, pek çok coğrafyanın yaşanabilir niteliğini kaybedeceği, türlerin ve eko-sistemlerin pek çoğunun ortadan kalkacağı, durumu daha da kötüleştirecek zincirleme reaksiyonların tetikleneceği farklı bir dünyada yaşıyor olacağımızı söylüyor. Kötümselerler ise, böyle bir zamanın kalmadığı, kritik eşığın çoktan aşıldığı yorumunu yapıyorlar. Daha vahimi, bu kestirimlerin sıradan insanlarca değil, bütün zamanlarını bu soruna ayıran, gözleyen-araştıran bilim insanlarınca yapılıyor olmasıdır!

...kapitalist üretime gerçek ihtiyaçlar değil, başka sermayelerle rekabet halindeki sermayenin sonsuz birikim ihtiyacı yön verir. Üretim yazgısı, toplumsal gereksinmelerce değil, sermayeyi tatmin edecek bir kârlılığa sahip olup olmadığına bakılarak çizilir. İnsan üretkenliğinin ona hizmet eden bir fonksiyonu olmaktan çıkar, tıpkı maddi zenginlik gibi, kendinde bir amaç edinir ve bundan böyle üretim, üretim aşkına yapılır. Bu aşk, emek üretkenliği artıkça alevlenir.

Ne var ki bu vahamet, Dünya Meteoroloji Örgütü’nün 1979’da I. Dünya İklim Konferansı’nı toplamasının, Birleşmiş Milletler bünyesinde Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli’nin süreklilik kazanmasının ardından, 1992’de -altına 160 ülkenin imza koyduğu- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 1997’de ona eklenen Kyoto Protokolü, bunların hiçbiri, hiç de kısa sayılamayacak oldukça kıymetli bir zaman diliminde sorunun kalıcı çözümü yönünde somut bir adım atılmamasını sağlayamadı.

Onca yaratılan “farkındalığa” rağmen, 2009 sonunda toplanan Kopenhag İklim Zirvesi tam bir fiyaskoyla sonuçlandı. Kapitalistler ve onların sözcüleri sorunu gerçekten çözmek bir yana, kamuoyunu yatıştırmak adına, göstermelik de olsa, kayda değer bir adım atmakta ortaklaşamadılar.

Ortaklaşamazlardı!

Çünkü sermaye, hem mübadele edeceği, hem de rekabete gireceği başka sermayeler olmadan devinemezdi. Bu yüzden kapitalistler,

sürekli farklılaşan yaşamsal çıkarlarından vazgeçemiyor, göstermelik adımlar için bile olsa, insanlığın ortak yaşamsal çıkarları için bir araya gelemiyorlardı.

Onların faaliyetine yön veren ilke; bütün uygar görünüm ve söylemlerinin, sahte gülümsemelerinin ardında saklanan, ama incir yaprağı ağdalı diplomatik metinlerinin boş umut ve temenniden ibaret satır aralarında çırılçıplak sırtan en temel ilkeleri: bellum omnium contra omnes! (herkesin herkese karşı savaşı!) engeldi biraraya gelmelerine.

Ekolojik sorunlarla baş edebilmek, ortak bir akli gerektiriyordu ki, bu, sermayenin doğasına aykırı, onda olmayan bir nitelikti.

Doğa ve Sermaye Uzlaşmaz Niteliklere Sahiptir!

Sermayenin karakterini belirleyen başlıca nitelikleri, türdeşlik, bölünebilirlik ve sınırsızlıktır. Bu nitelikler, kaynağını değerın özünden, yani metada kristalize olmuş toplumsal olarak gerekli soyut emek zamanından alır.

Maddi üretimin, yani bütün toplumların maddi servetinin zorunlu koşulu olan doğanın karakteristik öğeleri ise, sermayenin tersine, çeşitlilik, bütünlük ve sınırlılıktır. Doğa bu nitelikleriyle devinir, evrimini sürdürür.

Sermaye kendisi nasılsa, dünyayı da öyle görür ve doğa üzerinde kurduğu egemenliğin zafer sarhoşluğu içinde onu “kendi hayalindeki dünya ile” değiştirmeye çalışır. Doğa ise, giderek onu yok etmeye dönüşen bu araçsallaştırmanın, umursamazlığın faturasını yazmakla meşguldür.

Sermayenin kendi sonsuz birikim ihtiyacına tabi kıldığı, tek itici gücü kâr olan kapitalist üretim sürecinde, üretimin doğal koşulları aracılığıyla, doğa da sermayenin hizmetine koşullur. Sermaye ve doğa, birbirleriyle zorunlu, ama karşıt nitelikleriyle de uzlaşmaz bir ilişkiye,

daha doğrusu çatışmaya girer.

Metabolik Yarılmanın Ekolojik Krize Dönüşmesi Kaçınılmazdır!

Örneğin, doğal seçilimin önkoşulu olan çeşitlilik, sermayenin tek boyutu kâr olan doğrusal üretim mantığıyla asla uzlaşmaz. Kârlılığını devam ettirdikçe, tek tip (monokültür) üretimin sonuçları, -bitki dokusunun bozulması, toprağın soyulup yoksunlaşması vb.- sermayenin türdeş dünyasında karşılık bulmaz.

Geleneksel ıslah yöntemleri, sermaye için oldukça yavaştır ve yeterince de “verimli” (kârlı okumak gerekiyor) değildir, bu yüzden onu kesmez. O daha “verimli”, “yüksek” teknoloji ürünlerine gereksinim duyar. Bu iş için bilim emrindedir. Çağımızın Prokrustes'i¹ emir verir; demirden yatağa değil ama “verimlilik” cetveline vurulan doğa, hizaya çekilir. Hepsi bir boya gelmesi gerekiyorsa, uzunlar kesilir, kısaltalar eklenir. Eğer daha daha “verimli” olacaksa da, daha daha “yüksek” bir teknolojiyle, hepsi bir boyda yeniden yaratılır.

Benzersizlik, evrimin itici gücü, bütünün bir ürünüdür ve ancak bütünün içinde varlığını sürdürebilir. Doğanın bütünselliği, doğada herşeyin birbiriyle bağlı olduğu gerçekliği de, belki de en güzel ifadesini, benzersizliğin aracı olan genlerde bulur. Genler, verili işlevselliklerini, ait oldukları genomda, organizmanın diğer genleriyle birlikte, bir bütünsel ilişkiler ağı içinde yerine getirir. Bu ilişkiler ağı, genin ait olduğu organizmanın, doğanın bir parçası olarak geçirdiği milyonlarca yıllık evriminin ürünüdür. Ancak, bu katı bilimsel gerçek, sermayenin geni kendi ilişkiler bütününden koparıp, bir başka ilişkiler zincirine taşıyarak metalaştırmasına engel değildir. O cüretlidir, kârlı olup olmadığı hariç, eyleminin sonuçlarına aldırılmaz. Keser ve yapıştırır. Benzersizliğin doğal aracı, tıpkılaştırmanın aracı yapılıdır. GD (genetiği değiştirilmiş) gıdalar sermayenin bölünebilirlik

¹Prokrustes'in yatağı: Grek mitolojisine Prokrustes ünlü haydutlardan biridir. Esir ettiği kişileri demirden yatağına yatırır; eğer o kişinin boyu yataktan kısaysa kollarından ve ayaklarından uzatır; yok eğer boyu yataktan uzunsa kesip kısaltmıştır. O gün bugündür, bu mit dogmatizmin, yani canlı bir zenginlik gösteren yaşamın dogmalar içine hapsederek açıklamaya çalışmanın simgesi olarak anılır.

geninin, doğanın bütünselliğine meydan okuduğu ürünlerdir.

GD gıdalar, önü alınmadığında, hızla, türlerin çeşitliliğinin canına okuyacak, insan dâhil, ayakta kalacak olanları da geri dönülmez, sonu belirsiz bir maceraya sürükleyecek potansiyel bir tehdittir. Bu niteliğiyle, küresel iklim değişiminin ikiz kardeşi, insan eliyle canlı yaşamı geri dönülmez bir başka eşige sürükleyen küresel bir sorundur.

Sermayenin bu meydan okuması istisnai değil, onun doğasından kaynaklanan, kaçınmayacağı sıradan bir halidir. Doğayı ve insan topluluklarını, -adı ulus ya da ülke olsun fark etmez- yapay çitlerle bölerek, insanların ellerine renkli bayraklar tutuşturup, onları kendi kavgasının sıradan araçlarına dönüştürdüğü sayısız savaş, sermayenin bölünebilirlik niteliğine, en çarpıcı, en trajik ama sıradanlaşmış örnekler değil midir?

Akarsuları alalım, ticaret sözkonusu ise, onun doğal bir su kaynağından, ya da yüksek dağların tepelerindeki su rezervuarlarından hareketine başlayıp, nihayete erinceye değin geçtiği vadiler ve ovalar, içindeki çevresindeki bitki ve canlılarla bir dizi eko-sistemin parçası, onları birbirine bağlayan hayat damarı olduğu unutulur. Sermaye için artık o, basitçe bir akansudur, üstelik artı-değer kaynağı iken “boşuna akan” bir su.

Gelelim doğanın sınırlı olduğu gerçeği ile sermayenin doğrusal üretim mantığını şekillendiren sınırsız biriktirme ihtiyacı arasındaki çelişkiye. Ötekilere göre, sermayenin ürettiği yabancılaştırmış faaliyet, en ölümcül sonuçlarını burada verir. Burjuvazinin -içinde gelişmiş kapitalist yörelerin diğerlerinin aleyhine yaklaşık üç misli bir eşitsizliği² gizleyen- kendi verileriyle, 2007 yılı itibarıyla, kapitalist üretimin ekolojik ayakizi, dünyanın biyolojik kapasitesini % 50 aşmış bulunuyor. Yani daha sade bir anlatımla, bir dünya mevcutken, sermaye bir

buçuk dünya tüketiyor ve tükettiriyor.

1861’den bu yana geçen 150 yılda petrolün dibi görüldü. Sanayileşmede başlangıç noktası olarak alınırsa, 1763’den bu yana çok geçmedi, kömür yataklarının aynı hızla tüketildiğinde en fazla iki asırlık ömrü kaldı. Tabii, daha önce bu hesapsız tüketimin doğrudan sonucu olarak yaşanan küresel iklim değişimi, canlı yaşamın sonunu getirmezse! Çünkü sermayenin doymak bilmez iştahının sonucu, sadece sınırlı olanın tüketilmesinden ibaret değil!

Sermaye egemenliğinin doğurduğu ekolojik sorunlar, onun ekolojik ayak izinin dünyanın biyolojik kapasitesini zorlayan sonuçlarıyla sınırlanarak, salt niceliksel bir hesabın konusu olarak ele alınamaz. Kritik eşik olgusunun bir tartışma konusu olmaktan çıkıp, bilimsel olarak gözlenen bir gerçekliğe dönüşmüş olması, bunun açık bir kanıtıdır.

Doğa, kısa-uzun birçok döngüsel süreç içinde kendisini yeniden üretir. Canlı yaşam bu döngülerin harmonisinin ürünü, dinamik bir denge tarafından koşullanır. Önceliği bu harmoniye değil de, kendi sonsuz birikim ihtiyacına veren sermaye için, doğal koşulların artı-değer üretiminin zorunlu aracı olmaktan başka bir anlamı yoktur. Emeği boyunduruk altına alan sermaye, kaçınılmaz olarak doğayı da boyunduruk altına almak zorundadır. Öyle de yapar; doğaya kendi koşullarını dayatır.

Örneğin, bir karbon atomunun karbondioksit molekülü olarak salımının ardından, üretildiği sürece bağlı olarak, atmosferde kalma süresinin 5 ile 200 yıl arasında değiştiği bilgisi sır değilken, sermaye tarafından dikkate alınmaz. Bir galon benzinin, eski çağlarda doksan ton bitkinin fosilleşmesi ile oluştuğu bilgisi de, sermayenin doğrusal büyüme çizgisinde en ufak bir tereddüde, ikircime yol açmaz. O, yaklaşık 400 milyon yılda depolanmış güneş enerjisini, “verimlilik” adına tüm olanaklarını seferber ederek, mümkünse en kısa zamanda tüketmek için,

² 2010 yılı Yaşayan Gezegen Raporu’na göre, 6,607 milyar dünya nüfusu içinde 1,031 milyar nüfusu barındıran gelişmiş kapitalist yörelerin ekolojik ayakizi, kişi başına 6,1 gha (küresel hektar). Buna karşılık, Dünya ortalaması 2,7 gha iken, aynı veri 4,323 milyar nüfusun yaşadığı orta düzeyde gelişmiş yörelerde 2,0; 1,303 milyar nüfusun yaşadığı az gelişmiş yörelerde 1,2 gha’dır.

zamanla yarışa girer.

Bu örnekte olduğu gibi, sermayenin tatminsiz sonsuz birikim arzusunun doğrusal üretim kılıcı, karşı karşıya geldiği bütün doğal döngüleri boydan boya keser, onları parçalar. Sonuç; bir bütün halinde devinen doğanın döngüsel harmonisinin, canlı yaşamın devamına da olanak tanıyan ve oluşması görece uzun bir zaman almış dinamik dengesinin bozulmasıdır. Dünyayı geri dönülmez bir eşiğe sürükleyen küresel iklim değişimi, işte böylesi bir sürecin ürünü, nitel bir değişimdir.

Özetle, sermayenin sınırsız büyüme eğilimi ile bu büyümenin araçları olan kullanım değerlerinin üretiminin verili doğal ve toplumsal koşullardaki sınırı arasındaki çelişki, sermayenin doğrusal yeniden üretiminin hızı ile doğanın döngüsel yenilenme hızı arasında, uzlaşmaz bir çelişkiye dönüşür.

Bu çelişkinin bütün sonuçları zaman içinde birikerek, sermayeye dayalı üretimin doğal sınırlarını görünür kılan ekolojik bir krize yol açar.

V

Cözüm: Toplumsal Devrim

Yetmişli Yıllarda Yaşanan Kırılma

Burjuva toplumunun ekolojik ayak izi, dünyanın biyolojik kapasitesini yetmişli (1970-80)yılların ortalarından başlayarak geçmeye başlamış; o gün bugün, makas açılmış; biriken sorunlar ekolojik bir krize dönüşmüş; dünya geri dönülmez bir eşiğin önüne sürüklenmiştir.

Metabolik yarılmanın yetmişli yılların ortasından başlayarak ivme kazanması, sermaye egemenliği altında “nasılsa bir gün gerçekleşecekti” sadeliğinde açıklanacak bir gelişme de-

ğildir. Kapitalizmin tarihsel sınırları ile doğal sınırları arasındaki bağ, aynı zaman diliminde, bu kırılmayla görünürlük kazanmıştır. Anlamak için, sözkonusu yıllarda üretim sürecinde meydana gelen, doğanın sömürsüne-yıkımına ivme kazandıran değişikliklere ve bu değişiklikleri doğuran bir başka kırılmaya bakmak, onu anlamak gerekiyor.

Yetmişli yıllar, kapitalist gelişmenin dördüncü uzun dalgasının, -“altın yükseliş” dönemi olarak da bilinen- yükseliş evresinin (1940-1968) tükendiği, sünerek bugünlere kadar uzayan aşağı doğru olan etabının uç verdiği yıllardır. Halen devam eden ve giderek depresif karakter kazanan bu evre, sermayenin bütün çabalarına, gelişmiş araç ve olanaklarına, elini rahatlatan (reel sosyalizmin çöküşü) gelişmelere karşın, daha önceki aşağı dalgalarla (sırasıyla, 1826-48; 1873-93; 1914-40) kıyaslanmayacak ölçüde uzamış; öncekilerden farklı olarak, kapitalizmin tarihsel sınırlarını görünür kılan işaretler vermeye başlamıştır.

Tarihsel Sınırlar

Özetle, sermayenin sınırsız büyüme eğilimi ile bu büyümenin araçları olan kullanım değerlerinin üretiminin verili doğal ve toplumsal koşullardaki sınırı arasındaki çelişki, sermayenin doğrusal yeniden üretiminin hızı ile doğanın döngüsel yenilenme hızı arasında, uzlaşmaz bir çelişkiye dönüşür. Bu çelişkinin bütün sonuçları zaman içinde birikerek, sermayeye dayalı üretimin doğal sınırlarını görünür kılan ekolojik bir krize yol açar.

Değer yasası, kapitalizmin ekonomik kategorilerini organik olarak birbirine bağlayan, sermayenin yeniden üretimini sağlayan temel ilişkiyi açıklar. Kapitalist üretim tarzının temel direğidir. Değer yasasının çalışmadığı koşullarda, sermayenin yeniden üretimi gerçekleşemez.

Kapitalizmin tarihsel sınırları, değer yasasındaki teklemelerin giderek sistematik kazanmasıyla

görünür olur.

Değer yasasını işlevsiz kılan, altını oyan, gerçekte onusuz yapamayacak olan sermayenin kendisinden başkası değildir. Tek başına alındığında, artı-değer üretimi, sermaye için alınan

riskten başka bir anlam ve değer taşımaz. Artı-değer üretimini anlamlı kılacak olan, onun gerçekleştirilerek, sermayenin ana gövdesine katılmasıdır. Bu işlem mübadele alanında, yani pazarda gerçekleşir. Pazar, aynı zamanda, sermayelerin birbirleriyle hem mübadeleye, hem de rekabete girdikleri yabancılaşmış toplumsal ilişkiler ağıdır.

Sermayenin deviniminde, onun içsel dinamiğinin dışa vuran yüzü olan rekabet, özünde bir güç ilişkisidir. Sermaye için bu ilişkiden sağ çıkabilmenin kalıcı yolu, metaların toplumsal olarak gerekli ortalama soyut emek miktarından daha az bir emekle üretimini sağlayacak emek üretkenliğine sahip olmaktır. Yetmez, ayrıca emek üretkenliğindeki artışın süreğen kılınması da zorunludur.

Sermaye, emek üretkenliğini, genellikle birlikte kullandığı şu iki yolla artırır: Birincisi, bilimsel bilginin yeni teknolojilerin uygulanmasıyla, birim zamanda daha fazla emek soğuran üretim araçlarının geliştirilip üretim sürecine aktarılmasıdır. İkinci yol, gelişmiş toplumsal işbölümünün bizzat kendisinin emek üretkenliğini artıran bir üretici güç olarak emek sürecinin örgütlenmesine uyarlanmasıdır.

Ancak, bir engeli aşarken aynı zamanda kendisine sürekli yeni engeller koymaya alışık olan sermaye, emek üretkenliğini biteviye artırırken, bu defa, aşamayacağı bir engelin mimarı olur. İnşası kapitalizmin bütün gelişme tarihine yayılan bu engel, kapitalizmle birlikte gelişir, olunlaşır ve onun tarihsel sınırını oluşturur.

Eksik Tüketim ve Pazar Sorunu

Emek üretkenliği arttıkça, sermaye, kendi eliyle tek hayat kaynağı olan canlı emeği üretim sürecinden tasfiye eder. Böylece farkında olmadan kendi maddi temelini daraltır. Sonunda emek üretkenliğinde öyle bir düzeye erişilir ki, metalarda cisimleşen emek miktarı, oldukça düşük oranlara geriler. Artık, toplumsal serveti metada cisimleşen emek değil, üretim sürecine uygulanan bilimsel bilginin ve toplumsal işbölümünün yoğunluğu belirler. Sermayeye dayalı

üretim çökmeye, kapitalizmin tarihsel sınırları görünmeye başlar.

Yetmişli yıllarda başlayan kriz, emek üretkenliğinde başlattığı büyük sıçramayla kapitalizmi tarihsel sınırlarına doğru hızlandıran bir değişimi de tetiklemiş, kapitalist gelişmenin tarihinde önemli bir kırılmaya yol açmıştır.

Azalan kâr oranlarının belirginleştiği kriz dönemlerinde, sermaye yönünden kâr oranlarını arttırmanın yolu, sınıf mücadelesinin somut koşullarına bağlı olarak, sömürü oranını (artı-değer oranını) mutlak, ya da nispi olarak arttırmaktan, böylece zorunlu emek (ücret) ile artık emek arasındaki oranı, zorunlu emek aleyhine değiştirmekten geçer.

İşçi sınıfının sermayeye karşı mevzilerini henüz koruduğu, üstüne yeni mevziler arayışında olduğu yetmişli yıllarda, sermayenin düşen kâr oranlarına başlangıçta verdiği tepki, daha çok sömürü oranını nispi olarak artırmak yolunda olmuştur. Yarı-iletkenlerin keşfiyle, yonga teknolojisinin olgunlaşması, emek üretkenliğini üstel olarak artıran bilgi-yoğun teknolojilerin üretim süreçlerine uygulanmasını kolaylaştırmış; böylece birim zamanda daha fazla canlı emek sömürüsü olanaklı hale gelmiştir.

Ancak, emek üretkenliğinin devasa ölçeklerde artmaya başlamasıyla kaçınılmaz olarak metalarda cisimleşen emek miktarı da gerilemiş; sermaye sebeplenmeye fırsat bulamadan, üstesinden gelmesi gereken bir dizi yeni sorunla karşı karşıya kalmıştır. İçinde daha az emek cisimleştiği için metalar değer kaybetmiş, meta fiyatları düşmüştür. Böylece, kâr oranlarındaki düşüşü tersine çevirme sorunu, kitlesel olarak üretilen metaların kitlesel tüketilmesi sorununa dönüşmüştür. Emek üretkenliğinde yaşanan sıçramayla, mevcut aşırı birikim sorununa, şimdi eksik tüketim sorunu da eklenmiş, tersine çalışan mekanizmalara, sermayenin geri çevirme çabalarına rağmen, kâr oranlarındaki düşüş süreklilik kazanmış, tarihsel sınırlar “buradayım” demeye başlamıştır.

Metalarda cisimleşen emek miktarında yaşanan düşüş, sermayenin önüne, eksik tüketim sorununu, öncelikle pazar sorunu olarak koydu. Pazarın hem genişliğine, hem derinliğine büyümesi gerekiyordu, ama nasıl? Baş etmesi hiç de kolay olmayan başka sorunlar ve sınırlar ortaya çıktı.

Yetmişli yıllarda dünya pazarı, -reel sosyalizm dünyası hariç- genişliğine büyüebileceği sınırlara çoktan ulaşmıştı. Kapitalist sistemle girdiği rekabetin kapitalist sistem üzerindeki dolaylı etkilerinin yanında, reel sosyalizm, fiziksel olarak kapladığı alanla –ki dünyanın üçte birini oluşturuyordu- kapitalist pazarın genişleyebileceği alanı kısıtlayarak yetmişli yıllarda yaşanan kırılmaya doğrudan etki yapmıştır.

Gerçi, seksenli yıllar ve sonrasında reel sosyalizmin çözülmesiyle pazar yeniden genişleyecekti, ama bu ülkelerde yaşayanların temel gereksinimleri iyi-kötü karşılanmıştı. Ayrıca kullanımda olan metaların daha albenili olanlarla değiştirilmesinin önünde kısa erimde çözülmesi olanaksız önemli bir başka engel bulunuyordu: yığınların düşük alım gücü! Belli ki uzunca bir süre daha, tüketim gelişmiş kapitalist ülkelerin tüketim potansiyelince belirle- necekti.

Tarihsel Sınırlar, Doğal Sınırları da Görünür Kılar!

Sermaye kolları sıvadı ve eksik tüketimin üstesinden gelecek çözümler üretmeye koyuldu. Tarihsel sınırların çekim alanında bu çözümleri yaşama geçirdikçe de, doğal sınırlarıyla tanışmaya başladı.

Çünkü sermayenin bulduğu bütün çözümlerin özü, emek üretkenliğiyle alevlenen üretim aşkını daim kılabilmek için, tüketim aşkıyla alevlenmiş tüketiciler yaratmak ve onları daim kılmaktan ibaretti.

Bu çifte aşkın bütün kahrını ise bedava el koyduğu doğa çekecekti. Tabii daha sonra tüm insanlığa ekolojik kriz olarak fatura edilmek üzere...

Bütün metaların kullanım ömürleri kısaldı, kitlesel üretimin ve elbette kitlesel tüketimin önü açıldı.

Yetmedi, yeni geliştirilen ürünler, gelişmiş halleriyle değil, taksit taksit tüketime sokuldu.

Yetmedi, ihtiyaç olmayan ihtiyaçlar türetildi. Gereksiz yapılan işlere, yeni gereksiz işler, sektörlerle, gereksiz sektörler eklendi.

Yetmedi, yerine yenisi icat edilen eski lüksler sıradanlaştırıldı, geniş yığınlarla toplumsal refah artışının bir meyvesi olarak sunuldu.

Yetmedi, özelleştirmeler aracılığıyla, bakir alanlara el atıldı, ormanlara, suya el kondu, doğal yaşam alanları parsellendi.

Hepsi, gerçekte sermayenin entelektüel zor araçları olmaktan başka bir işlevi ve kullanım değeri bulunmayan, bu yüzden gereksiz sektörler arasında yer alan reklâm, moda ve promosyon aracılığıyla servis edildi.

İnsan türüne karşı biyolojik bir savaş açıldı.

Bu sektörlerin laboratuvarlarında üretilen mikroplar, sokakta dağıtılan kredi kartlarıyla ortalığa saçıldı. Yakalanın iflah olmadığı alışveriş hastalığı, toplumu böyle sardı.

Öyle söylemiyor muydu Say Yasası? “Her total satıcının bir kör alıcısı” olacaktı!

Yoksa da yaratılacaktı!

Ana-baba sevgisi, sevgilinin kendisi, geleceği-töresi, insani olan ne varsa, insandan geriye ne kaldıysa işgal edildi.

İnsanın içinde yaşadığını hissettiği, köklerini anımsadığı ölçüde kendisi olabildiği, ağaçların, çiçeklerin, kuşların, böceklerin süslediği doğal piknik alanlarının yerini; camdan ısıtılı vitrinleri, cilalı mermerleri, taze meta kokusu, hiç dinmeyen uğultusu, öğle arası kaçamağı, akşam gezintisi ve hafta sonu eğlencesiyle, meta cenneti kent içi mesire yerleri aldı.

AVM’li yaşam başladı!

Öyle ki, insanların zihni, sermayenin tüke-

tim kültürünün işlendiği yap-boz tahtasına dönüştürüldü.

Öyle ki, özgürlük, tüketilenle özdeşleşmiş sosyal statülerin elde edilmesine indirgeni.

Öyle ki, eskimiş ürünleri kullanmaya devam edenler, ellerindekini atmamakta direnenler, kibar yöntemlerle cezalandırıldı.

Hepsi, sermayenin üretim aşkı uğruna, daha fazla tüketim için yapıldı.

Kapitalizmin giderek görünürlük kazanan tarihsel sınırları, böylece gerçek ihtiyaçlardan kopan savurgan bir tüketimin ve onun doğrudan kaçınılmaz bir sonucu olan ekolojik krizin fitilini ateşledi.

Sermayenin tarihsel sınırları, kendisi ile birlikte doğal sınırları da görünür kılıyor; tehlike çanları sadece sermaye için değil, canlı yaşamın kendisi için de çalıyordu.

Mazeretinin Raf Ömrü Çoktan Doldu! Sıra Kendisinde!

Önündeki her engeli bir başka engel yaratarak aşan sermaye, bu defa birbiriyle sarmaşarak pekişen aşamayacağı çifte engel yaratmıştı. Birisinin-tarihsel sınır- ardında kendisine, diğerinin –doğal sınır- ardında kendisi dâhil, canlı olan kimseye yer yoktu!

Emek üretkenliğinde yaşanan sıçrama, bir yandan sermayenin maddi temelini daraltırken, yaşamsal gereksinmelerin zorunlu üretimi için gerekli olan zamanı da olağanüstü azalttı. Entelektüel faaliyetin egemen sınıfın tekelinden kurtarılmasının, bu faaliyet için bütün insanların yeterince boş zamana sahip olabilmesinin nesnel koşullarını yarattı. Emegin, zorunluluğun ve günlük kaygıların tutsağı olmaktan çıkıp, kendisinin yaşamsal bir gereksinime dönüşeceği özgürlük âleminin kapısı aralandı. Özel mülkiyetin ve sınıfların varoluş gerekçesi işbölümünün maddi temelini ortadan kaldıran sermaye, böyle yaparak kendi tarihsel mazere-tine de son vermiş oldu.

Şimdi, taşların yerli yerine oturmasının önündeki biricik engel, sermayenin mazeretini –dolayısıyla da meşruiyetini- yitirmiş egemenliğidir.

Bu egemenlik altında:

□ Sermaye zihinsel faaliyeti yalnızca tekeline almakla kalmamış, doğaya yönelik yıkıcı bir faaliyete dönüştürmeyi de başarmıştır.

□ Toplumsallaşmış üretim ile özel mülk edinmeye dayalı kapitalist üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin doğrudan sonucu olan üretici güçlerin daha fazla gelişmesinin engellenmesi, nicel değil nitel bir sorundur ve en fazla kendisini, en büyük üretici güç olan insanın nitel gelişiminin engellenmesinde gösterir.

□ İnsanın ebedi özgürlük arayışında bir sıçrama yapması için bütün koşulların yeterince olgunlaşmasına rağmen, sermaye zorun bütün biçimlerini kullanarak, toplumsal zenginliğin ölçüsünün emek süresi olmaya devam etmesinde diretir; onun yerini içinde insanların potansiyellerini gerçekleştirirken, üretim sürecinin en gelişkin üretici gücüne dönüşecekleri boş zamanın almasını önler.

Bu yüzden, dünya emek cumhuriyetinde yeri olmayan, gereksiz sektörlerin başını savaş sanayi çekiyor. Bilim insanların yarısı bu sektörde, insanlığın çıkarları için değil, doğanın ve toplumun fiziksel imhasının en yıkıcı yollarını bulmak için çalışıyor; araştırıyor, üretiyor. İnsanlığın entelektüel kapasitesi havaya savruluyor!

Bu yüzden, sermaye egemenliği altında, boşa çıkan zaman, insanın özgürlüğünün değil, geçim araçlarından tümüyle koparılmanın, kitlesel işsizliğin, yoksulluğun ve sefaletin aracı oluyor!

Ve işte bu yüzden, işgünü süresi, kapitalizmin ilk günlerinde olduğu gibi, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında hâlâ en şiddetli kavgalara konu olmaya devam ediyor!

**Boş Zamanın Kazanılmasında
Her İleri Adım, Komünizme Doğru
Atılmış Bir Adımdır!**

İşgününün kısaltılması mücadelesi, burjuva “ekonomi politiğini oluşturan kör arz ve talep yasası ile işçi sınıfının ekonomi politiğini oluşturan toplumsal öngörüyle denetlenen toplumsal üretim arasındaki büyük bir karşılaşma”³ olduğu, işçi sınıfının merkezileşmiş kolektif mücadelesini gerektirdiği için, işçi sınıfının politik mücadelesinde onun siyasal bilincini pekiştiren önemli bir cephe. Ama önemi bununla sınırlı değildir.

Çünkü o aynı zamanda;

Ekolojik bir toplumun devrimci-eleştirel, pratik kurucu faaliyetine daha fazla kolektif zaman kazanmak için;

En gelişmiş üretici güç olarak insanı, toplumun ve doğanın birlikte sürdürülebilir evriminin güvencesi yapacak ekolojik bir kültürün temellerini şimdiden atabilmek için;

Boş zamanın ele geçirilme mücadelesidir.

Sermayeyi tarihsel sınırına taşıyan kırılma, bu defa onun tarihsel mazeretini “her gören göz, her duyan kulak” için geçersizleştirirken, insanlığa doğa ile yeniden buluşmasının, doğal sınırları ötelemenin ve ekolojik krizi alt etmenin, kritik eşiği önlemenin anahtarını da veriyordu.

Şimdi insanlık;

Dünden daha fazla, sermayeye dayalı üretimin doğa üzerindeki yıkıcı sonuçlarının ampirik bilincine sahip!

Dünden daha fazla, bu sonuçların üstesinden gelebilmenin bilimsel bilgisine, teknik araçlarına sahip!

Ancak başarının olmazsa olmaz bir önkoşulu var:

Sermaye egemenliğine son verecek, yeni bir

uygarlığın, ekolojik bir dünya toplumunun, yani komünizmin kapısını aralayacak toplumsal bir devrim!

VI

Tarihsel Deneyim ve Marksizm

Reel Sosyalizm ve Ekoloji

Reel sosyalizmin sonuçlarından hareketle komünizmin burjuva uygarlığın ufkunu aşamadığına hükmedilir. Üstelik insan özgürlükleri, militarizm, silahlanma vb. alanlarda kapitalizme yönelik yapılmakta olan ne kadar haklı eleştiri varsa fazlasıyla muhatabı olduğu için,

**Şimdi insanlık;
Dünden daha fazla,
sermayeye dayalı üretimin
doğa üzerindeki yıkıcı sonuçlarının
ampirik bilincine sahip!
Dünden daha fazla,
bu sonuçların üstesinden
gelebilmeyen bilimsel bilgisine,
teknik araçlarına sahip!
Ancak başarının
olmazsa olmaz bir önkoşulu var:
Sermaye egemenliğine son verecek,
yeni bir uygarlığın, ekolojik bir dünya
toplumunun, yani komünizmin
kapısını aralayacak
toplumsal bir devrim!**

komünizmin insanın özgürlük arayışının bir gün gerçekleşecek ütopyası olamayacak kadar kapitalizmle aynı çamurdan yoğrulmuş olduğu ileri sürülür.

Eleştiri oklarının en sivrilerinin yöneldiği alanlardan birisi ekolojidir. Zamanında eko-sisteminin zenginliğiyle anılan dünyanın dördüncü büyük iç denizi Aral Gölü'nün kuruması ve Çernobil faciası, ekolojik sorunlara en popüler, en çarpıcı ve fazla yorum gerektirmeyen örnekler olarak verilir.

Komünist Manifesto ile –çoktandır kalma-

³ K. Marx, “I. Enternasyonal Açış Konuşması” (21-27 Ekim 1864).

miş- ilişkilerini kestiklerini Glasnost ve Perestroika ile resmen de duyurduktan sonra, yetmiş yıllık deneyimin yağmalanan maddi birikiminin dışında, gerçekte biricik servetleri pişmanlık olanların sözcüsü Gorbaçov'un yazdığı pişmanlık belgesi *Yerküre Manifestom*'dan daha az popüler olanları da eklemek mümkündür:

Ordu tarafından askeri denemeler için müsadere edilmiş milyonlarca hektar toprak; çeşitliliğin azalması ve milyonlarca hektar verimli toprağın erozyonuyla sonuçlanmış, suni deniz ve dev hidroelektrik santraller hevesiyle inşa edilmiş dev barajlar; monokültür tarımın kısırlaştırdığı ekili alanlar, aşırı ilaçlamalar sonucu yok edilen bitki ve hayvan türleri, tamamen kesilip yok edilen sığ ormanlar vb.

Sonuçlar kimsenin inkâr edemeyeceği yalınlıkta ve ağırlıkta ortada durmaktadır.

Herbiri bizler için yeterince acı vericidir. Ama bu acının sermayenin bilinçleri tutsak alan ideolojik silahına, olguların -açıklanması, anlaşılması gereken- asıl gerçekliğinden koparılmasının aracına dönüştürülmesine, dönüşmesine izin verirsek, tarihsel deneyimin mücadele bilincimizi yetkinleştirecek yaşamsal etkisinin de önüne set çekmiş oluruz. İdeolojik alanda özellikle son çeyrek asırdır olan budur. Burjuvazinin yaptığı, yukarıda özetlenen çarpıcı fotoğraf karelerini -ki her alanda böyle binlerce kare bulmakta zorlanmayacaktır- önümüze koymaktan ibarettir. Hem daha kolay, hem de tıpkı emeğin sömürsünde olduğu gibi, ona görünür bir doğallık kazandırdığı, böylelikle daha sonuç alıcı olduğu için, kareleri birleştirip, bilinçlere ket vurma işini büyük bir keyifle bize bırakır.

Elbette gerçeklere gözlerimizi kapatmaya-çağız, ama bunların algımızı kör edecek bir acıya dönüşmesine de izin vermeyeceğiz. Bunun için de önümüze konmuş bu fotoğraf karelerini çok daha büyük bir resmin parçaları olarak görmek ve öyle değerlendirmek zorundayız. Ancak böyle, acının algıları kör eden şiddeti, tamamen kalkmasa da azalacak ve

deneyim, her yeni hamlemizi çelen bir özgüven yitiminin, ideolojik bir tutsaklığın aracı olmaktan çıkarak, yürüttüğümüz devrimci eleştirel kurucu faaliyetle birleşecek, doğruları-yanlışlarıyla bilincimizi yetkinleştiren bir parçası olacaktır.

Deneyimin böylesi bir bakışla bütüncül bir değerlendirilmesi zorunlu, ama ayrı ve ayrıntılı bir çalışmanın konusu olduğu açıktır. Yine de en genel hatlarıyla da olsa, reel sosyalizmin başarısızlığıyla, yarattığı ekolojik sorunlar arasındaki bağa değinmeden geçmek olmaz.

Nesnel Yetersizliği Kangren Yapan İki Tarihsel Olgu

Değerlendirmek amacıyla masaya yatırıldığında, reel sosyalizmin onu özgün kılan ve öncelikle göz önünde tutulması zorunlu bir tarihsel gerçekliğe sahip olduğu unutulmamalıdır.

Ekim Devriminin emperyalizmin zayıf halkası olan Rusya'da gerçekleşmesi, iktidarın alınmasında onu başarılı kılarken, kuramsal öngörülerden beslenen bir sosyalist kuruculuk bağlamında aynı avantaj bu defa bir dezavantaja dönüşmüştür.

Bu dezavantaja, onu tarihin en büyük ve uzun sosyalizm denemesinin sonunu getirecek nitelikte bir nesnel yetmezliğe dönüştüren iki tarihsel olgu eşlik etmiştir:

1. Devrim için öne atılmayı değil, ama sosyalizmin nihai zaferini, gelişmiş kapitalist ülkelerde (o zaman Avrupa'da) gerçekleşecek ve devrimini yapmış bir Rusya'da kendilerini içine alıncaya kadar dayanacakları bir Dünya devrimine bağlayan Bolşeviklerin bu öngörüsü gerçekleşmemiş; Ekim Devrimi yalnız kalmıştır.

2. Ekim Devrimi, sekiz yıl süren bir savaşın tam ortasında (1914-18, Birinci Savaş, 1917-22 İç Savaş) gerçekleşmiş; savaşın yıkıcı sonuçları, kuruculuk faaliyetinin üzerinde yükseleceği zayıf maddi teknik temeli hepten yok derekesine düşürmüştür. İkinci ve daha büyük

yıkıcı bir darbe İkinci Savaşla birlikte gelmiştir. Kapitalizm, kendi öz çocuğu olan Nazi vahşetine Sovyetleri yıkması için göz yummuş; bir taşla iki kuş vurmak istemiştir. Sovyetler Birliği, tarihin gördüğü en büyük direniş destanıyla bu beklentiyi boşa çıkarmış; ama zaferin bedeli oldukça ağır olmuştur. Sanayi kapasitesinin kurulu olduğu coğrafyada gerçekleşen savaş, bu kapasiteyi büyük oranda imha etmiş; ek olarak Sovyetler, nüfusunun yüzde 15'ine karşılık gelen ve içinde proletaryanın öncü unsurlarını barındıran 20 milyonu aşkın evladını yitirmiştir.

Yüzde 90'ı geniş köylü yığınlarından oluşan bir okyanusta, konumlarını "bir su damlası" olarak nitelendirmelerine karşı, büyük özgüven ve cesaretle ileri atılan komünistler, 1917 sonrası yalnız kaldıklarında, kapitalizmin kendilerine bıraktığı ve hiç hesapta olmayan devasa bir işe girişmek zorunda kaldılar: sosyalizmin maddi teknik temelini atmak! Kuruculuk dönemi için bel bağlanan Dünya devrimi gerçekleşmeyince, gelişmiş kapitalist ülkeleri yakalayıp geçmek, hesapta olmayan bu kuruculuk faaliyetinin ve bir sonraki devrimci dalgaya kadar ayakta kalabilmenin biricik kurtarıcı ilkesi olarak kabul gördü.

"Dagnat i Peregnat"⁴

"Kapitalizme yetişip onu geçme" yarışı, öz olarak aynı ölçütleri kullanmaya ve sonuçta kapitalist üretimin insanı doğaya ve kendisine yabancılaştıran mantığına tutsak olmaya yol açtı. Sovyetler Birliği'nde tarımsal alanda Lisenkocu'lüğün uzunca bir süre adını duyurması; giderek açılan ücret makası, "artan oranlı parça başı ücret" politikalarıyla birlikte Stakhanov Hareketinin Lisenkoculuğa eşlik etmesi, bu tutsaklığın dışında başka türlü açıklanamaz.

"İnsanın makineye köleliği" olan Taylor sisteminden medet ummak, hem mevcut geriliğin ve yalnızlığın basıncıyla içine düşülen çaresizliği gösteriyor, hem de ironik bir meydan okuyuşu, büyük bir cesareti ve özgüveni. Taylorcu

teknikleri Sovyet sanayisine uygulamakla görevlendirilen Merkezi Çalışma Enstitüsü, Ekim Devriminin en kritik dönemi iç savaş yıllarında, 1920'de kuruldu ve hiç de kısa sayılamayacak bir dönem, 1938'e kadar bu işi sürdürdü.

Özgür insanın toplumsal yeniden üretiminin gerçekleşeceği komünist toplumun inşası, o dönem yaygın kabul gördüğü gibi, Rus devrimci atılımının "devrimci" manilovizme savrulmasının panzehiri olacağı düşünülen "Amerikan pratiği"yle birleşerek, üretim araçlarının "Amerikanlaştırılması" ile başarılabilir miydi?

Eğer biçim içerikten bağımsız değilse, bu sorunun yanıtı olumsuzdur.

Bütün emek süreçlerine ait olması doğal ve kaçınılmaz olan teknik ve elbirliği biçimleri hariç, yabancılaşmış ilişkilerin yeniden üretiminde belirleyici işleve sahip emek süreci örgütlenmeleri ve teknikler, kendi bağlamlarından koparılıp, özgürlük arayışının hizmetine monte edilemezlerdi.

Ekim Devrimi, Avrupa'da beklenen devrimin gerçekleşmemesinin ardından, nesnel yetersizliğin ve tecrit edilmişliğin basıncı, emperyalist kuşatma ve beyazların saldırısı altında, önceden hiç hesabını yapmadığı bir sorunun yanıtını acilen ve yalnız başına vermek zorunda kaldı.

Lisenkocu teknikler, Taylorcu ve Stakhanovcu emek süreci örgütlenmelerinin ve açılan ücret makasının eşliğinde, başına "sosyalist" nitelmesi getirilse de o çok iyi bilinen rekabetten başka bir anlama gelmeyen ödüllü yarışların salgıladığı yabancılaştırıcı etkiden Sovyet emekçilerinin kendilerini koruyabilmeleri ne kadar olanaklıydı?

Hesapta olmayan sorunun, devrimi yenilenlerin kültürüne tutsak kılarak, mağlubiyetle sonuçlanmasına yol açan seçeneği dışında, bir başka yanıtı olamaz mıydı?

⁴ Rusça "yetişip geçmek" anlamına geliyor.

Devrim, kendi iç enerjisi ile içeriğin sözü aş-
tığı bir başka yanıt üretmez miydi?

Devrimde Açan Çiçekler: Subotnikler

“İşçi ne kadar çok zenginlik üretirse, üretimi
erk ve hacim bakımından ne kadar artarsa, o
kadar yoksul duruma gelir.”⁵

Bu söz nicel değil, nitel bir yoksullaşmayı
ima eder. Buradaki yoksullaşma, artan yaban-
cılaştırma sürecinde insani niteliklerini giderek
kaybeden insanın, en mükemmel üretici güç
olarak çok yönlü gelişiminin engellenmesi ve
onun kendisinden uzaklaşırken, gerçekte yaşa-
mın ve maddi zenginliğin biricik kaynağı olan
doğadan uzaklaşması anlamına gelir.

Kapitalizm, emeği ve doğayı birbirinden ayı-
rarak, üretimin koşullarını üreticilerin yeniden
üretiminin gereklerinden, yani emekçilerin
doğal koşullarla olan toplumsal bağlarından ko-
parır, böylece emekçileri doğaya karşı kayıtsız
kılar. Sermaye kendisini toplumsal bir ilişki
olarak yeniden üretirken, yarattığı kültürle, ka-
pitalist üretim ilişkilerinin, emekçiler tarafın-
dan doğa yasaları gibi algılanmasını sağlar.

Bütün bu nedenlerle, maddi teknik temelinin
inşasının da bir önkoşulu olarak komünizm,
insan bilincinin bu kayıtsızlığın ve yanılısama-
nın tortularından yığinsal ölçekte arındığı ev-
rensel ve tarihsel bir geçiş dönemine gerek
duyar.

Bu geçiş döneminin tek güvencesi, kayıtsız-
lığından arınmış ve çok yönlü gelişmiş toplum-
sal bireylerin en mükemmel üretici güç olarak
üretim sürecinde üretimin koşulları ile doğru-
dan buluşmalarıdır.

Devrimci durumlarda kabaran coşku ve
artan yığın enerjisi, kurucu özneye böylesi bir
arınmayı yığinsal ölçekte sürekli kılabilmenin
fırsatlarını sunar. Bunlar devrim günlerinde
açan devrim çiçekleridir.

Devrimci coşkunun yığınların bilincinde sıç-
ramalı değişimlere kaynak olduğu devrimin ilk

yıllarında hızla yayılan “subotnikler” (Komü-
nist Cumartesi) nesnel yetersizliğin aşılma-
sında, belki Taylorcu teknikler kadar “hızlı”
değil, ama tam da geçiş dönemine karşılık gelen
ve yüksek bilinç gerektiren kurucu bir faaliye-
tin aracı olabilirlerdi.

Ne var ki, iç savaş sonrası kıtlık, açlık, yok-
sulluk ve kitlesel ölümler halini alan nesnel yet-
mezliğin beklemeye tahammülü yoktu ve geçici
bir ödün olarak başlayan, bir tür devlet kapita-
lizmi olan NEP’le birlikte subotnikler, yani
Ekim Devriminin çiçekleri, yayıldıkları hızla
kayboldular ve bir daha da açmadılar.

Aynı yetmezliğin basıncı, tıpkı subotnikler
gibi açan bir başka devrim çiçeğinin, fabrika
komitelerinin de suyunu kesti, onları kuruttu.
Devrimin ilk yıllarında işçi sınıfının bilincinde
yaşanan sıçrama, kendilerine boş zaman yarat-
mak için işyerini tatil etmiş bir fabrika komite-
sine üye emekçi bir kadının Nadejda Krupskaya
ile girdiği diyalogda, yaptıklarını çok doğal bir
eylem olarak gerekçelendirdiği şu cümlede dile
geliyordu:

“Ne de olsa artık efendi biziz”.

Boş zamanı sahiplenebilmek için üretim
araçlarını sahiplenmek gerektiğini çok iyi kav-
ramış olan ve en çok da devrimci durumlarda
yığınları saran bir iradeye dönüşebilen bu bi-
linç, ne yazık ki kapitalizmin Sovyet emekçile-
rinin sırtına yüklediği işin önünde aşılması
zorunlu bir engel, katlanılması mümkün olma-
yan bir “lüks”tü.

Fabrika komiteleri, üretimin denetiminden
uzaklaştırılarak önce fabrika müdürlerinin ini-
siyatifi altına sokuldu, sonra sendikaların işlevi
gözetimle sınırlı uzantılarına dönüştürüldü. Ku-
rudu.

Böyle bir iradenin varlığına yönelik, yaşa-
mın başka alanlarından daha birçok örnek veri-
lebilir. Devrim adına yapılacak her türlü
değişime açık olan ve sürekli hareket halindeki
komünist kadroların varlıklarından, ilk beş yıl-

⁵ Karl Marx, 1844 El Yazmaları, Sol Yayınları, üçüncü baskı, Ekim 2005, s. 140.

lık plan arifesinde kır ve kenti kaynaştırmaya yönelik düşüncelere, sözgelimi, Moskova'yı bir yeşil şehir haline dönüştürüp yel değirmenlerinden enerji üretmeyi öneren mimarlara kadar.

Bir tür hava bisikleti olan ve 1932'de Moskova Güzel Sanatlar Müzesinde sergilenmekten öteye gidemeyen Letatlin⁶ belki o zamanlar yaşama geçirilmesi olanaksız bir fanteziydi, ama önemli olan, onun "atmosferi petrol dumanlarından kurtarma, kentlerin gürültü ve kalabalığını hafifletme" düşüncesi ile öne sürülmüş olmasıydı.

Komünizm kuruculuğu gereksinim duyduğu enerjiyi ancak bu iradeden alabilirdi. Bu iradeyle insan doğayla yeniden buluşabilir; komünizme geçiş sürecinde, verimlilik, kalkınma, büyüme vb. kavramların içeriğinin ekolojik dönüşümüne yönelik bir hamleyi başlatabilirdi.

Kuruculuk döneminin biricik güvencesi olan özgür insanın toplumsal üretimi için daha fazla boş zaman yaratılabilir, zorunlu çalışma süreleri ancak böyle bir iradenin varlığında kısala-bilirdi. Komünizmin özgür insanına doğru atılacak bu somut adım, belki de o zaman, dünya işçi sınıfı tarafından izlenebilir, komünizmin nihai zaferine doğru evrensel bir ayaklanmaya dönüştürülebilirdi.

Böyle olmadı.

Kapitalizmi yakalamak ve onu geçmek, kuruculuğun diğer alanlardaki faaliyetlerini de belirleyen, biricik temel politikası oldu.

NEP'le başlayan yürüyüş, Glasnost ve Perestrojka ile nihayete erdi.

Marksizm ve Ekoloji

Marksizm, başarısız sosyalizm denemelerinin sonuçlarından hareketle, "içinden" ve dışından yapılan "ekoloji karşıtlığı" eleştirilerinin haksız yere muhatabı olmuştur.

Yürüttükleri mücadele bağlamında komünistlerle aynı tarafta görünenlerin yaptıkları

eleştiriler, dışarıdan yapılan ve öz olarak burjuva kampın -kapitalist üretim tarzının biyosferi tehdit eden sonuçlarına meşruluk kazandırma, kapitalizmin bir tür kendini ak-lama çabasından öteye gitmeyen- kaba eleştirilerine oranla, daha rafine olmakla birlikte, beslendikleri kaynak ortaktır.

Bu eleştiriler, objektif olarak, reel sosyalizm sürecinde ortaya çıkan ekolojik sorunlardan güç alırlar. Fatura Marksizme kesilirken, sorunların gerçek kaynağı –"kapitalizmi yakalayıp geçme yarışında" yeniden üretilenin sosyalizm değil de kapitalizmin doğrusal üretim mantığı olduğu – da kendisini gizlemiş olur.

"İçeriden" yapılan "ekolojik" eleştirilerin ortak paydasını, onun doğa üzerinde "Prometeusçu" bir egemenlik kurma eğilimi taşıdığı ve bu niteliğiyle doğal sınırları gözetmeyen kapitalist üretimin doğrusal mantığından kopamadığı savı oluşturur. Bu eleştiri kimi yerde daha rafine biçimler alır. Marksizmin, kapitalizmin eleştirel analizini yaptığı soyutlamalarda, maddi üretimin içeriği ile verili tarihsel toplumsal biçimini birbirinden yalıttığı, bu yalıtımın üretimin doğal koşullarını ve oluşan atıkların akıbetini yeterince dikkate almayan bir tür "karşı ekonomi-politik"e dönüştüğü ileri sürülür. Bu yüzden de sorunların birikimiyle baş gösterecek ekolojik bir krizi, Marksizmin ister istemez ıskalayacağı imasına dönüşür.

Bu eleştirilerin haklılığı, teorideki katılaşmanın etki alanından kurtulamayan geleneksel komünist hareketin, kuramsal üretimde üzerine düşen görevi aksatarak, kendilerine yaşama ve yayılma olanağı sağlamış olmasıyla sınırlıdır. Daha fazla değil!

Aksini düşünenler şu iki soruya ikircimsiz, net bir yanıt vermek zorundadır:

Marksizmin kurucularının hemen her eserinin, kapitalizmin insanı ve doğayı sömürüsünün sonuçları bir felaket düzeyine ulaşmadan yıkılacağı beklentisiyle yazılmış olmasını,

⁶ Rusça uçmak sözcüğü "letat" ile hava bisikletinin mucidi Tatlin'in isminden türetilmiştir.

bugün fazlasıyla gereksinim duyduğumuz bir devrimci iyimserliğin sonucu olarak değil de, eleştiri oklarının hedefi, kuramsal bir gedik olarak görmek ne kadar yerindedir?

Yazgısına direnen sermayenin tarihten çaldığı fazladan zaman içinde, dünyayı ekolojik bir felakete sürüklemesinin kesinlik kazandığı bugün, “neden ekolojik kriz adıyla ayrı bir başlık açılmamış?” sorusuyla aynı kapıya çıkan eleştiriler yapmak; gerçekte, doğal sınırları anımsamanın mutlak önkoşulunun doğa ile yeniden buluşmak olduğunu her fırsatta yineleyen, doğa ile insan arasındaki metabolik yarılmayı tüm devrimci eleştirisinin temelini yerleştiren Marksizme haksızlık yapmak değilse nedir?

Eğer, engelleyecek örtülü ideolojik nedenler yoksa ya da çoktandır burjuvazinin ideolojik saldırı aracına dönüşmüş reel sosyalizmin sonuçlarıyla algılar körelmemiş, bilinçler kararlamamışsa, Marksizmin klasiklerinden şu saptamaları bulup çıkarmak, hiç de zor değildir:

□ Doğal sınırlar ile üretim biçimi arasındaki ilişki, ancak özgül toplumsal, sınıfsal ilişkilere bağlı olarak açıklanabilir. Sınıf mücadelesinden bağımsız bir doğal sınırlar tartışması tarih dışıdır, kurgusaldır ve bu yüzden de bir gerçekliği yoktur.

□ Maddi yaşam ile toplumsal yaşam birbirine karşıt bir ikilik oluşturmazlar. Onlar diyalektik bir bütünün, biri ancak diğeri ile açıklanabilen, karşılıklı birbirini koşullayan bileşenleridir. Bu saptamanın mantıksal sonucu, komünist toplumda doğa ile insanın sürdürülebilir birlikte-evriminin zorunlu ve mümkün olduğudur.

□ Kapitalizmden komünizme geçiş, bir devrimci dönüşüm dönemini gerektirir. Böylesi tarihsel bir dönem, diğer nedenlerin yanında, en başta kapitalizmin yarattığı üretim ve tüketim alışkanlıklarıyla sürekli pekiştirdiği yabancı-

laşmış toplumsal ilişkilerden ötürü bir zorunluktur.

□ Kapitalizmin üretici güçleri ile komünizmin üretici güçleri nitelik olarak farklı olacaktır ve bu fark, doğa ile girilen zorunlu metabolik ilişkiye de, bu ilişkinin sonuçlarına da yansıtacaktır.

Marksizm, çözümlerinin özü değişmediği sürece diri kalmasını, insanın özgür etkinliğini odağına alan Epikürcü materyalizmine ve soyutlamalarına bütünsellik kazandıran Hegelci diyalektiğine borçludur.

Kapitalizmin devrimci eleştirisini ele alalım, -tarihsel olarak olgunlaşmış ve ayrıntılarıyla zaten açıklanmış olanlar hariç- öze ait bütün öğeler, bağlantı ve görünüşleriyle, açılıp serilmeyi bekleyen tohumlar halinde bu eleştiriye içkin değil midir?

Manifesto'daki kapitalizm betimlemesinin o günden fazla bugünü anlatıyor olması, bilimsel bilgiye dayalı devrimci diyalektiğin gücü dışında nasıl açıklanabilir?

Gerisi, yani güncelin çözümlenmesi, teorinin katılmasına izin vermeyecek olan devrimci eleştirel pratiğin işi değil midir?

Hal böyleyse, o zaman, asıl eleştiri konusu, teorinin katılmasına izin verenler, Marksizmin temel önermelerinden hareketle, olgunlaşana bile adını bulup koyamayanlar olmaz mı?

VII

Ekolojik Bir Toplum Olarak Komünizm

“...Burjuva üretim tarzının ve ona tekabül eden üretim ve dağıtım koşullarının tarihsel olduğunu kabul ettiğiniz andan itibaren, onları üretimin doğal yasaları gibi görme hayali yiter ve kapitalizmin bir geçişten ibaret olduğu yeni bir toplumun, [yeni bir] ekonomik sosyal formasyonun manzarası gözler önüne serilir.”⁷

⁷ Karl Marx, Artı Değer Teorileri, cilt III, Richard Jones"[XXIV. Bölüm].

Komünist Üretimin Amacı Özgür İnsandır.

Komünist toplumda üretimin amacı, aynı zamanda bu üretimin doğrudan öznesinin; evrensel, toplumsal bir ürün olarak özgür insanın üretimidir. Komünist üretim, en gelişmiş üretici güç olarak insanın, gereksinim duyduğu bütün ihtiyaçları karşılama, sahip olduğu tüm potansiyeli gerçekleştirme ve daha da geliştirme olanaklarını yaratmak için doğal koşullar ile doğrudan buluştuğu, emeğin “kendisinin birincil yaşamsal gereksinim haline geldiği” bir süreçtir.

Burada özgürlükten anlaşılması gereken, insanın kendisi ve doğa üzerinde, doğal zorunlulukların bilgisine dayalı kurduğu, tarihsel egemenliktir.⁸ Tarihsel gelişmenin ürünüdür ve zorunluluğun bilgisi ile sınırlıdır. Komünizme atfen çok yaygın ve yanlış anlaşıldığı ve eleştiriye konu edildiği haliyle, “dilediğini yapma” bağımsızlığı değildir.

Komünist toplumun hiçbir üyesi, toplumsal gücünü ve toplumla olan bağıını cebinde taşımaz, çünkü onlar gücünü, yarın kaygısından uzak, özgür yaşamlarından alır ve aralarındaki doğal bağ için hiçbir dolayım gereksinim duymazlar.

Komünist toplum, yabancılaşmış ilişkilerin bütün tortularından arınmış, onu üreten bütün kaynakları kurutmuş bir toplumdur.

Yabancılaşmış toplumsal ilişkilerden tümüyle arınmış bir toplumda üretim, üretimin doğal koşulları ile doğrudan biraraya gelmiş üreticilerin ortaklaşa denetiminde yürüyen, doğanın ve toplumun birlikte sürdürülebilir evriminin gözetilerek doğal sınırların sürekli ötelendiği bir plan dâhilinde, en az enerji harcamasıyla gerçekleşir.

Gerek kuruculuğun, gerekse de anarşi ve krizlerden arınmış planlı bir üretimin başarısı, devlet mülkiyeti dâhil, bütün yabancılaşmış bi-

çimleriyle özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyetin almasına ve insanın en gelişmiş üretici güç olarak üretim sürecine katılmasına bağlıdır. Her türlü hazı tatmış ve en yüksek kültür düzeyiyle donanmış olarak üretim sürecine giren toplumsal birey, onu kendi gelişmiş yeteneklerini sınıadığı bilimsel bir egzersize, emeği de yaşamsal bir gereksinime dönüştürür.

Emek süresi ölçü olmaktan çıkar. Maddi servetin tek ölçüsü, toplumsal bireyin kendisini çok yönlü geliştirirken, üretken gücünü de geliştirebileceği boş zamandır.

Kır-kent ayırımına son verilen komünist toplumda, insan soyunun sürekliliğinin vazgeçilemez koşulu olan toprağın soyulmasına, verimsizleşmesine son verilir.

Komünist toplumda yegâne sahiplik hakkı, yararlanma hakkı sahipliğidir. Yeryüzünden yararlanma hakkı karşılıksız değildir. Maddi zenginliğin biricik kaynağı olan doğayı korumak ve gelişmiş haliyle gelecek kuşaklara devretmek, toplumun bütün üyelerinin yerine getirmekle yükümlü olduğu temel sorumluluğudur.

Komünist Toplumda Artık-Nüfusa Yer Yoktur!

Papaz Malthus, 18. yüzyıl boyunca okyanusun Avrupa yakasındaki nüfus artış oranını yaklaşık yirmi beşe katlayan⁹ Kuzey Amerika'nın uçsuz bucaksız verimli topraklar ve bakir kaynaklarının doğurduğu istisnai sonuca bakarak, bilimsel bir kanıt değil ama daha çok kutsal kitabına dayanarak, bir genel nüfus teorisi uydurdu.

Bu teoriye göre, insanların nüfusu üstel olarak artarken, tarımsal üretim aritmetik olarak artıyordu. Sonuçta kıtlık kaçınılmazdı. Malthus, “doğamızın kaçınılmaz yasalarının bazı insanların zaruret içinde kıvrınmalarını” gerektirdiğini söylüyordu. “Bunlar hayatın büyük piyangosunda boş çekmiş olan mutsuz

⁸ Friedrich Engels, Anti-Dühring, Sol Yayınları, 2. Baskı, Mart 1977, s. 203.

⁹ Steve Jones, Neredeyse Bir Balina, Evrensel Basın Yayın, birinci basım, Ekim 2006, s. 108.

kişiler”den oluşan bir artık-nüfusu oluşturuyordu. Artık-nüfus, tüm toplum biçimlerinde geçerli bir olguydu.¹⁰

Marks, “sermayenin acımasız bakış açısını aynı acımasızlıkla” ifade eden “çocukça ve üstünkörü bir aşırıktan başka bir şey olmadığını” söylediği bu teorinin ipliğini pazara çıkardı.¹¹

Marks’a göre, “birtakım bireylerin, ya da nüfusun bir kısmının, ...gerek zorunlu araçlardan, gerekse bunları kendi emekleriyle elde etmek imkânından yoksun muhtaç insanlar haline gelmeleri sonucu” doğan artık-nüfus olgusu, kaynağını bütün toplumsal biçimler için geçerli uyduruk bir yasadan almıyor; artık-nüfusun tarihsel sınırları, özgül üretim koşullarınca belirleniyordu.

Daha önceki sınıflı toplumlardan farklı olarak, muhtaç insanların kalmadığı komünist toplumda, artık-nüfus sorunu da ortadan kalkar.

Ancak, İngiliz rahip Towsend’in “...açlık

**Marksizm,
çözümlemelerinin özü
değişmediği sürece diri kalmasını,
insanın özgür etkinliğini odağına alan
Epikürcü materyalizmine ve
soyutlamalarına bütünsellik
kazandıran Hegelci diyalektiğine
borçludur.**

yalnız barışçı, sessiz ve sonu gelmeyen bir baskı olmakla kalmaz, gayret ve çalışmanın en doğal dürtüsü olarak, en güçlü çabayı davet eder”¹² öğüdünü kulağına küpe edinmiş burjuvazi, ipliği pazara çıkmış olmasına rağmen, Malthus’un kıtlık teorisini, anti-komünist bir saldırı aracı olarak kullanmaya devam eder. İnsan ihtiyaçlarının sınırsızlığından hareketle, nüfus artışı ile doğanın sınırlılığı arasındaki çelişkinin komünist toplumda da çözülemeyece-

ğini ileri sürer.

Bu iddia iki yanılsamaya dayanır: İhtiyaçların sınırsızlığına ve sürekli artmaya devam edecek olan insan nüfusuna.

İnsan ihtiyaçlarının hem nitelik, hem de miktar olarak üretici güçlerin gelişme düzeyiyle değişebilen, ama tarihsel olarak sınırlı bir doğası vardır. Komünist toplumda, en başta ortadan kaybolacak gereksiz işlerden biri olan reklam sektörü de, insan ihtiyaçlarının bu sınırlılığının kapitalist toplumdaki bir ürünü ve kanıtı değil midir?

Gerçek şu ki, ihtiyaçların sınırsızlığı, burjuvazinin ideolojik olarak yarattığı ve bütün toplumu inandırmaya çalıştığı bir mittir. Kapitalist toplumda sermayenin, sınırsız birikim ihtiyacı ile insan ihtiyaçlarının tarihsel olarak sınırlı doğası arasındaki çelişkinin giderek görünür kıldığı tarihsel sınırlarından kaçış çabası ibaret, bir tür kendini savunma mekanizmasının ürünüdür.

İkincisi, tüketimin fetiş haline getirildiği kapitalist toplumun bireyleri ile özgürlüğün doğa yasaları karşısında düşsel bir bağımsızlık olmadığının bilincinde olan komünist toplumun üyeleri, nasıl tarihsel olarak iki ayrı insanı tanımlıyorsa, onların ihtiyaçlarının niteliği ve miktarı da birbirinden farklı olacaktır. Komünist toplumda alış-veriş hastalığının olmayacağını söylemek bile, tek başına bu farklılığın anlaşılması için yeterli bir ipucudur.

Doğanın sınırlılığı ile artan nüfus arasındaki çelişkiye gelince;

Zamanın başlangıcından bu yana geçen süreye göre, insan uygarlığının aldığı mesafenin kısalığı ve buradan hareketle (tabii canlı yaşamın önünde engele dönüşmüş sermaye egemenliğinin alt edilmesi koşuluyla) alabileceği mesafe düşünüldüğünde, ihtiyaçların kaynağı yönünden mutlak bir sınırın olamayacağı görü-

¹⁰ Thomas Robert Malthus, Nüfus Üzerine Deneme (1798)

¹¹ Karl Marx, Grundrisse, Birikim Yayınları, birinci basım, Haziran 1980, s. 608.

¹² Karl Marx, Kapital cilt I, Sol Yayınları, üçüncü baskı, Ankara, Ekim 1986, s. 664.

lecektir.

Ama o kadar geleceğe gitmeden, kapitalist gelişmenin kimi sonuçlarına işaret ederek, ileri sürülen iddianın temelsizliğini göstermek de mümkündür.

Ortalama insan ömrü uzamasına karşılık acaba gelişmiş kapitalist ülkelerin nüfusu neden gerilemektedir? Yanıt çok muhtemeldir ki, bu toplumlarda ileri düzeyde yaşanan yabancılaştırmanın bir ürünü olarak, birbirinden yalıtık yaşamaya alışmış, bencilleşmiş insanların çocuk yapmaktan uzak durmaları olacaktır.

Peki, tam tersi durumda, yabancılaştırmanın tortularından arınmış, doğa ile toplumun sürdürülebilir evrimi için bilinçli bir faaliyetin öznesi olan insanların hiç durmaksızın üremeleri için bir neden var mıdır? Yoktur!

Kadın ve çocuğu erkeğin kölesi yaparak özel mülkiyetin tohumunu atmış doğal işbölümünün ardından, bugüne değin aile içinde işgücü olma hüviyetini hiç kaybetmemiş çocuklar, giderek çekirdek ailenin dağılma sürecine girmesiyle birlikte doğan birçok yeni sorunun yanında, ebeveynler tarafından artık işgücü olarak kabul görmüyorlar. Tersine, toplum tarafından hiçbir güvenceleri sağlanmayan, taşınması ağır ekonomik yüklere dönüşerek, nüfus artışının itici gücü olma niteliklerini de yitiriyorlar.

Elbette komünist toplum, çocukların ebeveynlerin bir tür mülkü olmaktan kurtulmalarının bu sefil seçeneği yerine, onları toplumun kendisini yeniden üretiminin meyveleri olarak bağrına basacak, en başından sahip çıkacaktır. Ama bu sahiplenme, yüksek kültür düzeyine ulaşmış, kendilerini çok yönlü geliştirmiş ebeveynlerin sınırsız üremeleri için bir gerekçe de oluşturmayacaktır.

Tam tersine, bu gelişkin özgür bireyler, özellikle de kadınlar, ait oldukları toplumun devrimini sağlayacak oranın üstünde bir nüfus artış talebinin hiçbir biçimde aracı olmayı kabullenmeyeceklerdir.

Kapitalizmden Devir Alınan İhtiyaçlar

Komünist toplum kapitalist üretim tarzında ortaya çıkan ihtiyaçlar bütününe olduğu gibi ithal etmez. Bu ihtiyaçlar, komünizme geçiş sürecinde iki kategoride devrimci eleştirel kurucu pratiğin ayrışma konusu olur; geliştirilir ya da elenirler.

Birinci kategoriyi oluşturan ihtiyaçlar demeti, yaşamsal gereksinimler örneğinde olduğu gibi bütün toplumlara özgüdür. Bu ihtiyaçlar, toplumsal bireyin gelişimine paralel, yeni biçimler alır, gelişirler.

İkinci kategoride yer alan ihtiyaçların çoğu, sermayenin gereksinimi olarak türetilmiş, yine sermayenin onlara vermiş olduğu adla ihtiyaç olmayan ihtiyaçlardır. Varlık temelleri kalktığı için, komünizme geçiş sürecinde

elenir, kaybolurlar.

Bu iki kategorinin dışında, komünist toplumda, tüm hazları tatmış, yüksek kültür düzeyine erişmiş, yabancılaştırmanın tortularından arınarak doğayla bütünleşmiş insanın gereksinim duyacağı ve şekillendireceği, daha çok estetik niteliğiyle öne çıkan yeni ihtiyaçlar doğacaktır. Emek bu ihtiyaçlar içinde birinci sırayı işgal edecektir. Çünkü emek, komünist toplumda insanın sahip olduğu ve sürekli geliştirdiği üretken potansiyelini gerçekleştirmesinin yegâne aracına dönüşecektir.

Ekolojik Toplumun Temel Ölçütleri

Sermaye egemenliği altında, kapitalizme karşı yürütülen ekolojik toplum mücadelesine ve po-

litik erkin alınmasının ardından komünizmin maddi teknik temelinin ekolojik inşasına yön veren ilkeler, komünist topluma geçişle birlikte bir bütün olarak onun ekolojik yeniden üretiminin temel ölçütlerine dönüşürler.

Bu ölçütlere göre:

1. İnsanlığın ve doğanın, uyumlu, sürdürülebilir birlikte-evrimi mümkündür. Komünist toplum, insanla doğa arasındaki metabolik alış-verişi tüm gerekleriyle birlikte bu temel ölçüte göre düzenler. Diğer ölçütleri de bu ilke belirler.

2. Ekolojik amaçlar, yerel ve küresel ölçekte ayrıntılı olarak tanımlanır ve toplumun izleyip, denetleyebilmesi için bütün üeleriyle paylaşılır.

3. Ekolojik ve insani değerlerle tanımlanan maddi zenginlik, ortaklaşmış üreticilerin denetiminde, topluluğun genel çıkarları gözetilerek üretilir.

4. Gerektiğinde toplumun üretici kapasitesini sınırlamanın, yönlendirmenin yol ve araçlarını içeren herkese açık ekolojik bilgi, eksiksiz toplumun tüm üelerine iletir.

5. Doğal koşulların, sonuçları belirsiz, riskli kullanımına karşı çıkılır. Riskten kaçınma, hiç risk alınmayacağı anlamına da gelmez. Komünist toplum, alacağı riskin ölçüsüyle ayrılır. Ölçü, alınacak riskin doğal döngüleri kesecek nitelikte bir sonuca yol açmamasıdır. Herkese açık ekolojik bilgi, ilgili ihtiyacın karşılanmasında sınırlar ve seçenekler hakkında içerdiği bilgiyle, alınacak riskin değerlendiril-

mesinde de tamamlayıcı bir işlev görür.

6. Doğanın bütünselliğinin bir gereği olarak, doğal koşulların kullanımında her ölçek ve düzeyde tam, evrensel bir işbirliği yapılır. Bu işbirliği, komünist toplumda, hem üretimin sonuçlarının denetimi, hem de çıkması olası sorunların üstesinden gelinmesi için zorunludur.

7. Doğa ve insanın birlikte, sürdürülebilir evrimi için çeşitlilik ve değişkenliğin gözetilmesi zorunludur. Bu ölçütlerle, doğal seçilimin dinamizmi için olduğu kadar, komünist toplum üyelerinin çok yönlü sağlıklı gelişimi için de uygun koşulların sürekliliği sağlanır.

8. Temel ekolojik bir kültür, ekolojik teknoloji ve elbirliği yöntemleri aracılığıyla yeniden üretilir. Üretim alışkanlıklarında yaşanacak sürekli değişimlerle de bu kültür beslenir ve gelişir.

Komünist toplumda teknoloji, doğa ile insanın birlikte evrimini gözetirken, hedefi daha fazla boş zaman üretmek olacaktır. Daha fazla boş zaman, kendini her yönden daha iyi donatmış en mükemmel üretici gücün, giderek estetik nitelik kazanan gereksinmelerini daha kısa zamanda üretmek için üretim sürecine girmesi ve daha ileri teknolojilerin üretilmesi anlamına gelecektir. Boş zaman-ileri teknoloji sarmalı, teknolojik gelişmenin hem yönünü, hem de hızını belirleyecektir.

Komünist Toplumda Teknoloji; Hem Farklı, Hem Daha İleri!

Teknoloji, sermaye egemenliği altında, insanın tarihte ilk kez evrensel ölçekte doğayı denetimi altına almak için eline aldığı, ama burjuvazinin “kar şehvetini tatmin”¹³ aracına dönüştüğü için insana ve dolayısıyla doğaya ihanet eden bir kılıç oldu.

Teknoloji, insanın doğaya egemenliğinin kendine yeterlilikle sınırlı olduğu kapitalizm öncesi toplumlarda, insanın hizmetinde bir araç iken, sermayenin boyunduruğunda, insanın araçsallaştırıldığı bir güce dönüştü.

Teknolojinin gelişiminde deneme ve sıçrama

¹³ Walter Benjamin, Son Bakışta Aşk, Metis Yayınları, Ekim 2001, s.76.

tahtası da olmuş emperyalist savaşlar, bu ihanetin ve araçsallaştırmanın açık kanıtı, trajik sonuçlarından en ağırı, insanlığa ödetilen kanlı bedelleridir.

Oysa teknoloji, “doğanın değil, doğayla insan arasındaki ilişkinin denetlenmesinin”¹⁴ aracı olmalıydı. Bu eleştirel bakış, insanın doğa ile zorunlu ve ebedi alış-verişinde, teknolojinin ait olduğu toplumsal dizgenin ürünü olarak işleyeceğine, ondan bağımsız olamayacağını ima eder. İnsanın doğa ile arasındaki metabolik yarılmayı derinleştiren, doğayı sermayenin boyunduruğu altına almanın aracı olarak işleyen teknoloji ile bu yarılmanın sadece sonuçlarını değil, kendisini ortadan kaldırmayı amaç edinmiş, doğa ile toplumun birlikte sürdürülebilir evrimini gözetten bir teknoloji, açıktır ki nitelikçe farklı olmak zorundadır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı konu edinildiğinde, bu fark hemen göze çarpar. Kârlı olduğu müddetçe sermaye, ne fosil yakıtların kullanımının yaratacağı küresel iklim değişimi sorunuyla, ne GD gıdaların doğanın bağına atılmış, evrimsel zinciri parçalayacak bir bomba olduğuyula, ne de nükleer fisyon santrallerinin radyasyonlu atıklarının gelecek nesilleri ipotek altına sokan riskiyle ilgilenir.

Yeterince kârlı olmadığı için de, ne yenilenebilir enerji kaynakları, ne de taşıdığı potansiyelle, gelecekte önemli bir enerji kaynağı olmaya aday olan nükleer füzyon teknolojisi onun ilgi alanına girer.

Sermayeyi cezbeden durumlarda ise, teknolojinin taksit taksit kullanıma sokulmasından, kullanılan yatırım malları ve işletmeciliğe kadar, bu kaynaklar yeni israf kapılarına dönüşür.

Sermaye teknolojik gelişmeyi kâra endeksli bir “verimliliğe” bağlar ve bu nedenle de ger-

çekte onun gelişimini engeller. Çünkü karşılaştığı her yol ayrımında, onun tercihi önceden bellidir. Diğer seçenekler gelişme olanaklarını ve oynayacakları rolü daha baştan yitirmişlerdir.

Ekolojik bir toplum olan komünizmde, gerçek insan gereksinimlerinin karşılanması konu olduğu için, daha baştan safdışı olan birçok ihtiyaç olmayan ihtiyaç, savaş ve silah sanayi, moda, reklam vb. gereksiz sektör büyük bir enerji ve diğer kaynak tasarrufu sağlayacaktır. Evrensel ölçekte yapılmış enerji ağına bağlanan güneş ve rüzgâr santralleri, kalan enerji gereksinimi için fazlasıyla yetecektir.

Termik santrallerin yanında, nükleer fisyon santrallerine de son verilecektir. Yeri gelmişken, burada karşı çıkılanın nükleer enerjinin kendisi değil, onun fisyon santrali uygulaması olduğunu anımsatmak gerekir. Gezegen hayat veren güneşin nükleer enerjiyle ısıdığını biliyoruz. O büyük bir nükleer füzyon santralidir. Nükleer füzyon, nükleer fisyonun taşıdığı riskleri içermez.

Bu yüzden komünist toplum nükleer füzyon teknolojisini geliştirir ve uygular. Benzer yaklaşım GDO’lar (genetiği değiştirilmiş organizmalar) için de geçerlidir. Komünistler doğal döngüleri etkileyecek riskli uygulamalar dışında, GDO’ların insanlığın çıkarları doğrultusunda kullanılmasına karşı değildir. Bir dönem tedarikinde çekilen zorluğun GDO aracılığıyla aşıldığı insülin, bu tür kullanıma iyi bir örnektir.

Komünistler, teknolojinin sermayenin çıkarlarına tabi kılındığı, kapitalizme karşı yürüttükleri ekolojik toplum mücadelesinde, naif teknoloji karşıtlığına, Zerkancı romantik bir ilkelciliğe prim vermezler. Doğa ile yeniden buluşmuş insanın hizmetinde, teknolojinin doğa ve insan arasındaki zorunlu metabolik ilişkinin denetim aracı olarak iş göreceği, daha ileri, ekolo-

**...mücadelemizin her evresi,
yöntem ve hedefleriyle,
kurucu öznenin kendisini
yetkinleştirmesine, şimdiden
mücadele içinden başlayarak
temelini atacağımız
ekolojik bir kültürün
oluşumuna hizmet etmelidir.**

¹⁴ A.g.y.

jik bir uygarlığın bu araç olmadan kurulamayacağına bilirler.

Enerji sorununu, yenilenebilir enerji kaynaklarını evrensel ölçekte merkezi olarak örgütleyerek çözecek olan komünist toplum;

□ Planlı bir kentleşme ile kırsal-kent ayrımına ve dolayısıyla toprakların yoksullaşmasına son verecek, topraktan alınanın ona geri kazandırılacağı bir teknolojiye yönelecektir.

□ Gıda üretiminde yeri geldiğinde kapitalizm öncesi tekniklerin kullanımına da açık olacak, ancak yaşamak için zorunlu maddelerin üretiminde tam bir otomasyon sağlayacaktır.

□ Sınai ürünlerin kullanım ömrünün, günümüzdeki eşdeğerleriyle kıyaslanmayacak ölçüde uzun olmasını sağlayacak, böylece hem zamandan, hem malzemedен, hem de enerjiden tasarruf edecektir.

□ Ender elementlerin yerine, pratik olarak tükenmesi olanaksız elementlerin kullanımını, sınırlı elementlerin kullanımının kaçınılmaz olduğu hallerde ise atıkların tümüyle geri kazanımını sağlayacak teknolojiler geliştirecektir.

Komünist toplumda teknoloji, doğa ile insanın birlikte evrimini gözetirken, hedefi daha fazla boş zaman üretmek olacaktır. Daha fazla boş zaman, kendini her yönden daha iyi donatmış en mükemmel üretici gücün, giderek estetik nitelik kazanan gereksinmelerini daha kısa zamanda üretmek için üretim sürecine girmesi ve daha ileri teknolojilerin üretilmesi anlamına gelecektir. Boş zaman-ileri teknoloji sarmalı, teknolojik gelişmenin hem yönünü, hem de hızını belirleyecektir.

Başka Seçenek Yok! Yeniden Deneyeceğiz!

Yeni uygarlık, sermayenin bıraktığı maddi teknik temel üzerinde, ama kurucu öznenin bilinçli faaliyetiyle yabancılaşmış toplumsal ilişkilerin tüm tortularından arınarak yükselecektir. Bu nedenle, öznenin -eriştiği bilinç düzeyiyle ölçülen- kurucu yetkinliği, başarının biricik güvencesi olacaktır. Öznenin gereksinim duyduğu bilinç, bir miladın ardından ve gaipten değil, hâliha-

zırda devam eden ve komünizm evrensel ölçekte muzaffer oluncaya kadar kesintisiz sürecek olan devrimci eleştirel kurucu pratikle, mücadele içinde biriktirilerek kazanılacaktır.

Bu yüzden, mücadelemizin her evresi, yöntem ve hedefleriyle, kurucu öznenin kendisini yetkinleştirmesine, şimdiden mücadele içinden başlayarak temelini atacağımız ekolojik bir kültürün oluşumuna hizmet etmelidir.

Yığınların indinde, kapitalizme yönelttiğimiz her eleştiri, onun doğa ve insan düşmanı yüzünü sergilerken, ekolojik bir toplum olarak komünizmin tasavvurunu da görünür kılmalıdır.

Mücadele hedefleri;

Stratejik doğrultu ve taktiklerimizi, yığınlara açık ve anlaşılır biçimde anlatabilmelidir.

Düzenin yasallığına değil, kendi haklılığından güç alan bir meşruiyete dayanmalı, yığınlara sinmiş umutsuzluk sisini dağıtmalı, onları mücadeleye yüreklendirmelidir.

Somut, gerçekleşebilir, ırağı yakın eden nitelikleriyle, mücadele saflarındaki birliği pekiştirmeli, yeni yeni güçleri çekecek bir cazibe yaratmalıdır.

Şunu hiç unutmamalı ve unutturmamalıyız: fazla değil, yalnızca iki seçeneğimiz var:

Ya bundan böyle insan, kendi tarihini doğanın tarihinden ayırmayacak! Ya da tarih yazımının kendisi son bulacak!

Ya bu defa insan, doğanın düşünen elleri olarak hiç ayrılmamacasına onunla yeniden buluşacak! Ya da kendisinin katili olacak!

Ya en büyük üretici güç olarak insan, doğanın ve kendisinin birlikte-sürdürülebilir evrimini güvence altına alacak, bunun için yeni ve daha ileri bir uygarlığın önündeki setleri toplumsal bir devrimle havaya uçuracak! Ya da doğanın mucizesi, bildiğimiz canlı yaşam, bütünüyle sermayenin sonsuz birikim girdabına kapılıp yok olacak!

Ya Ölü Yıldızlara Hayatı Götüreceğiz!

Ya Dünyamıza İnecek Ölüm!

3 Aralık 2010

NİKEL MADEN İŞLETMESİNE KARŞI TURGUTLU, GÖRDES DAYANIŞMASI YÜKSELİYOR

Hayri Bökü

Gördesliler Derneği önderliği altında bilgilendirme toplantıları devam ediyor.

Üçüncü bilgilendirme toplantısı 10 Temmuz saat 21:00'de Çiçekli beldesinde yapıldı. Bilgilendirme toplantısına jeoloji yüksek mühendisi Tahir Öngür ile Turgutlu TEMA temsilcisi ve TURÇEP yönetim kurulu üyesi Ayla Yönet katıldı.

Çiçekli Beldesi bilgilendirme toplantısı da diğer bilgilendirme toplantıları gibi kalabalık, canlı ve dikkatli köylü kitlesi tarafından izlendi. Toplantıyı Gördesliler adına orman mühendisi İbrahim Balıklı açtı. Balıklı kısaca önemli bir süreçten geçirdiğini, tarihe not düşmek istediklerini, bu tehlikeyi halkımıza anlatmayı önemli bir sorumluluk ve görev bildiklerini söyledi. Daha sonra da buraya kadar gelen konuşmacı ve doğa emek bilim dostlarına teşekkür etti.

Toplantıya konuşmacı olarak katılan Ayla Yönet konuşmasında gerek Turgutlu'da gerek Gördes'teki nikel madenine karşı mücadelenin kararlılıkla sürdüreceğini belirterek, "topraklarımızın, sularımızın, havamızın büyük bir kirlenme ile karşı karşıya kalacağını, kanserden binlerce insanın öleceğini, babasını kanserden kaybeden bir kardeşiniz olarak bu konuda geri adım atmayacağını" söyledi. Ayla Yönet'in konuşması köylüler tarafından dikkatli bir şekilde dinlendi.

Konuşma sırası Tahir Öngür hocamıza geldiğinde, emek bilim ve doğa dostu Tahir Öngür, kâr hırsı ile gözü dönmüş sermaye güçlerinin ve onların devletinin "olumlu" ÇED kararındaki usulsüzlükleri, bilim insanı duyarlılığı ile anlattı.

Öngür, Zorlu grubuna ait maden işletmesinin Gör-

des, Sındırgı, Akhisar sınırında META adıyla dev bir açık hava kimya işletmesi kuracağını, işletmede cevherin kimyasal yollarla zenginleştirileceğini ve bunun sadece bir doğa katliamı olmayıp aynı zamanda bir insan katliamı olacağını, bilimsel verilerle açıkladı.

Meydana gelecek yıkımın rakamları

Eldeki bilgilere göre, 25 yıllık işletme sürecinde 31.3 milyon ton cevher kazılıp işlenecek. Tesis 200 kilometrekarelik bir alana dağılmış olup, proje alanının %35'i orman, %49'u kuru tarım, %7'si de meradır.

Nikel madeni işletmek için "yüksek basınçta kapalı tank lich" yöntemi seçilmiş, 1 ton cevher için 350 kg, yılda toplam 350 bin ton, işletme süresince yaklaşık 11 milyon ton sülfürik asit tüketilecek. Bu asit her gün 20 tonluk tankerlerle, 25 adet araçla sefer üstüne sefer yapılarak, çevreye her türlü tehlikeyi arz ederek tesise getirilecek. Nasıl depolanacağı da ayrı konu.

Tesiste buhar elde etmek için 70 bin ton kömür yakılacak. Havaya 700 ton kadar karbondioksit salınacak.

25 yıllık işletme sürecinde toplam 1 milyon 750 bin ton kömür tüketilecek, bundan geriye en az 200 bin ton dolayında kül cüruf kalacak. Bu çöp nerede saklanacak, belli değil.

META tesisinde kullanılacak olan 264 bin ton kireç taşından geriye 116 bin ton CO2 (karbondioksit gazı) çıkacak. Ve atmosfere salınacak.

Tesiste sürekli olarak saniyede 59 litre yeni su kullanılacak. Buna göre tesiste yılda 1.5 milyon m3 su gerekecek.

Sahada toplam 4.607 m3 değerli bitkisel toprak sıyrılacak ve tesis için kesilecek ağaç sayısı 125.769.

En büyük tehlike de arsenik. Arsenik bir zehir, sağlığa olumsuz etkilere biliniyor. Tarih boyunca birisini zehirlemek isteyenler için en uygun kimyasal, çünkü zehirlenen kişide iz bırakmıyor. Bölge arsenikle bağlı olarak ağır kanser riski altında olacak.

İşletmede 30 kişi idari teknik yönetiminde, 120 kişi mühendislik kadrosunda, 100 kişi operatör, usta, teknisyen ve 50 kişi de serviste olmak üzere toplam 300 kişi çalışacak.

Tahir Öngür nikel maden işletmeciliğinin bilim, insanlık doğa açısından olumsuzluklarını bilim insanı olarak detaylı olarak açıkladıktan sonra, konuşmasını bundan kazanacak olanın sermaye sınıfı, Zorlu grubu ve kaybedecek olanın da, bölgede yaşayan köylerin sakinleri, doğa ve diğer canlılar olacağını belirterek, “karar sizindir” diyerek sözlerini bitirdi.

Maden sorunu çevre ve sınıf mücadelesinin sorunudur

Gördes'te mücadelenin suyu ısınıyor. Sınıf mücadelesinde burjuvazinin zor örgütü olan devlet, sermayeden yana tarihsel görevini bu alanda da eksiksiz yapıyor.

Bakanlığın “olumlu” ÇED raporu vermesinin ardından, şimdi de yereldeki devlet kurumları devreye sokuluyor. Gördes'te kaymakamın başkanlığında sermayeden yana bir İzleme Komitesi kuruldu. Amaç

META'ya yani Zorlu grubuna trafik polisliği yapmak, yola çıkamayacak araçlara geçiş izni vermek.

Şimdiden rüşvet dağıtmaya başlandığı söylentisi ortalığı sarmış durumda. Kanıt mı? İşte, Gördes'teki üniversiteye 150 milyon “bağış” yapılıyor. Zorlu şirketler grubuna bağlı Vestel fabrikasına “2000 Gördesli işçi alınacağı” sözü verilmiş. Hızla fabrikaya asgari ücretle işçi alınmaya başlamış.

Jandarma da bir yandan aba altından sopa gösteriyor. Ayrıca her yerde yaptıkları gibi, halkı bölmek sindirmek için sopayla birlikte yoksulluğu, işsizliği kullanıyorlar. Kendi sermaye düzenlerinin yarattığı işsizlik üzerinden işçileri, köylüleri birbirine düşman ediyorlar.

Gördeste sular ısınıyor, saflar netleşiyor. Şeyh Bedreddin'in, Börklüce Mustafa'nın, Torlak Kemal'in torunları şimdi de, insan yaşamına kasteden kapitalizme karşı başkaldırı için güç topluyorlar. Burjuva ideolojisinin borazanları onlara “sonuç alamayacaksınız” dese de, moral bozmak ve birliği engellemek için harekete geçseler de, onlar güç toplamak, mücadeleye girişmek ve onu kavga içinde büyütmek için CED'in ve orman tahsisinin iptali için idari mahkemede iptal davası açmakla işe başlıyorlar. Yeni ve daha etkili eylemlere hazırlanıyorlar. Mücadele Gördes'de daha yeni başlıyor!

Kanada'da bir nikel maden ocağı. Doğanın bağrında açılmış yara gibi...

TARİHİMİZDEN AĞUSTOS AYI NOTLARI

1 Ağustos

1936 : Berlin olimpiyatları, Hitler'in de katıldığı bir seremoniyle açıldı. Bu olimpiyatlarda Amerikalı siyah atlet Jesse Owens -ırkçı Nazilere inat- tüm rekorları alt üst etti. Dört altın madalya kazanarak Hitlerin propaganda aygıtına ağır bir darbe vurdu.

1971 : En büyük tekel patronların örgütü TÜSİAD kuruldu.

1975 : Helsinki insan hakları sözleşmesi imzalandı.

“Madde:10- İfade Özgürlüğü

Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğünü, kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir. (...)

Madde:11- Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü

Herkes barışçı amaçlarla toplantılar yapmak, dernek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve bunlara katılmak haklarına sahiptir. (...)

1976 : Ordu'da 100 bin kişilik fındık üreticileri mitinginde polis ve asker göstericilere saldırdı. Mitingi engelleyemeyen Emniyet Müdürü Rıdvan Güler, görevden alındı.

2 Ağustos

2009 : Başbakan Erdoğan, Kızılay'da bir lokantada döner yerken, Üniversite harçlarına yapılan % 500'e varan zamlar nedeniyle Öğrenci Kolektifleri tarafından protesto edildi. Korumaların saldırısına uğrayan öğrencilerden altısı göz altına alındı. Eylemden kısa süre sonra, zam kararı geri alındı.

5 Ağustos

1895 : Karl Marks'la birlikte modern sosyalist teoriyi kuran Alman düşünür Friedrich Engels öldü. Engels, uzun yıllar boyunca -arkadaşı Karl Marks'la birlikte ve onun ölümünden sonra da tek başına- uluslararası işçi hareketinin teorik ve siyasal önderliğini yürüttü. Marks'la birlikte kaleme aldıkları “Komünist Manifesto” ile “Anti-Dühring”, “Doğanın Diyalektiği” ve “Aile'nin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni” adlı eserleri en bilinen yapıtlarıdır.

Yoldaşı Marks, “Eğer görüntüyle gerçeklik üst üste çakışsaydı, yani gerçek, apaçık ortada olsaydı, bilime ne gerek vardı?” demişti. Engels ise; “Bizim teorimiz bir dogma değil, eylem kılavuzudur.” diyordu. Ona göre, Komünist; gerçekliğin gözlerinin içine dimdik bakabilen, onu görmek istediği gibi değil -hoşuna gitmese de, canını acıtırsa da- var olanı olduğu gibi -yani hareket halinde ve bütün bağlantılarıyla “nasılsa öyle”- görmeyi başarabilen; ama kesinlikle olan'ı razı gelmeyip tersine onu, olması gereken yönde değiştirmek üzere gerçekliğe devrimci bir tutkuyla ve örgütlü olarak taarruz eden bir kişidir. Çünkü devrimci, dünyayı doğru yorumlamakla yetinemezdi; asıl önemli olan şey -elbette gerçekliğin doğru bilgisinden yararlanarak- dünyayı değiştirmek ve her insanın tüm yeteneklerinin çok yönlü olarak ve son sınırına kadar serpilip çiçeklenebileceği bir özgürlük dünyasını kurmak üzere devrimci sınıfla birlikte soylu bir mücadeleye girmekti.

1970 : Tiyatro sanatçısı ve gazeteci Sermet Çağan öldü. Yazdığı ödüllü oyunu Ayak Bacak Fabrikası'nın provaları sırasında geçirdiği bir kalp krizi sonucunda yaşamını yitirdi. Çağan, Fakir Baykurt'la birlikte Türkiye'de ilk sendika tiyatrosu olan TÖS Tiyatrosu'nu kuran devrimci bir sanat ve kültür insanımızdı.

6 Ağustos

1945 : ABD; 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nı zaferle bitirmek üzere Japonya'nın Hiroşima kentine ilk atom bombasını attı. Sonuç: 67 bin ölü, 69 bin yaralı ve on yıllar boyunca nükleer kirliliğin yol açtığı hastalıklar.

KIZ ÇOCUĞU

Kapıları çalan benim
kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem
göze görünmez ölümler.
Hiroşima'da öleli
oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,

büyümez ölü çocuklar.
Saçlarım tutuştu önce,
gözlerim yandı kavruldu.
Bir avuç kül oluverdim,
külüm havaya savruldu.
Benim sizden kendim için
hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
kâat gibi yanan çocuk.
Çalıyorum kapınızı,
teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin
şeker de yiyebilirsiniz.

Nâzım Hikmet (1956)

7 Ağustos

1997 : Türk-İş Genel Sekreteri ve Genel Maden-İş Genel Başkanı Şemsi Denizer bir silahlı saldırıya uğradı, öldürüldü.

8 Ağustos

1985 : Şair Abdülkadir Bulut öldü. Öğretmen şair Bulut, 1943 yılında İçel'in Anamur ilçesine bağlı Akine köyünde doğdu. 1985'te Silifke'den Anamur'a giderken bindiği minibüs hızla viraj alırken kapının açılmasıyla dışarıya uçtu ve yaşamını yitirdi.

“Bilirim incelik ister marifet ister
Arkadaş seçmek de yâr seçmek kadar
Çünkü göreceğin küçük bir ihanet bile
Adama evlat acısı gibi koyar”

1998 : Yazar Bekir Yıldız öldü. Bekir Yıldız, hikâyelerinde Güney Doğu'da yaşayan insanların yaşamalarını gerçekçi bir anlayışla dile getirdi. Hikâyelerinden bazıları senaryolaştırıldı ve filme alındı. 1971 yılında **Kaçakçı Şahan** adlı eseri ile Sait Faik Hikâye Armağanı'nı aldı.

9 Ağustos

1945 : ABD; 2. atom bombasını Japonya'nın Nagazaki kentine attı. Sonuç: 37 bin ölü, 40 bin yaralı.

1976 : Çin devrimi ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin unutulmaz lideri büyük devrimci Mao öldü.

10 Ağustos

1914 : İngilizlerden kaçan Alman zırhlıları Goeben ve Breslau, Çanakkale Boğazı'nı geçip Os-

manlı Devleti'ne sığındı. Daha sonra Yavuz ve Midilli adı verilen bu iki Alman zırhlısı Karadeniz'e geçip Rus mevzilerini bombalayarak Osmanlı'nın savaşa girmesinin gerekçesi oldu.

1920 : 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın ardından İtilaf Devletleri ile Osmanlı İmparatorluğu arasında Sevr Anlaşması Paris'te imzalandı.

1978 : Ankara-Balgat'ta faşistler 5 kahvehaneyi taradı; 5 kişi öldü.

11 Ağustos

2008 : Tuzla GİSAM Tersanesi'nde, kum torbaları kullanılarak yapılması gereken denemede işçiler kullanıldı ve meydana gelen kazada üç işçi yaşamını yitirdi.

12 Ağustos

1999 : Şair ve çevirmen Can Yücel 1999 yılında İzmir'de yaşama veda etti. Yerleşerek ömrünün son yıllarını geçirdiği Datça'da, dostlarının ellerindeki çok sevdiği günebakan çiçekleri eşliğinde toprağa verildi.

BÜYÜK CAN DEDİ Kİ

Kovalamayın beni yatağa
Hiç uykum yok
Daha lafınıza karışacağım
Ortalığı dağıtacağım
Televizyonu kapatacağım
Ayçiçeği resmi yapacağım daha
Başparmağıma şiir okuyacağım
Islık çalacağım
Daha çok işim var
Gecenizi karartacağım
Kütahya vazonzunu kıracağım
Vakitsiz yatırmayın beni
Daha çok erken

Can Yücel

2008 : DHKP-C liderlerinden Dursun Karataş, yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak yaşamını yitirdi.

13 Ağustos

1871 : 1918-1919 Alman Devrimi'nin önderlerinden Karl Liebknecht doğdu. Alman sosyal demok-

rasisinin kurucularından Wilhelm Liebknecht'in oğ-
luydu.

1927 : Küba lideri Fidel Kastro doğdu.

14 Ağustos

1956 : Alman şairi ve oyun yazarı Bertolt
Brecht öldü.

15 Ağustos

1975 : 1968 kuşağının öğrenci liderlerinden
Harun Karadeniz, yakalandığı amansız hastalığa yenik
düştü ve 33 yaşında öldü.

16 Ağustos

1993 : İnsan Hakları Derneği kurucusu ve
Genel Sekreter yardımcılarında Avukat İbrahim Tezan
öldü.

17 Ağustos

1984 : PKK; Siirt'in Eruh ve Hakkari'nin
Şemdinli ilçelerinde başlattığı saldırılarla ilk kez adını
yaygın biçimde duyurdu.

1999 : Merkez üssü Gölcük olan, 03.02'de
başlayıp 45 saniye süren 7,4 büyüklüğündeki Marmara
Depremi'nde kayıp büyük oldu: Resmi açıklamalara
göre; 17.840 kişi öldü, 43 bin 953 kişi yaralandı; 285
bin konut, 40 binden fazla iş yeri hasara uğradı.

18 Ağustos

1944 : Alman Komünist Partisi önderi Er-
nest Thaelmann, Nazi toplama kampında öldü.

19 Ağustos

1915 : Servet-i Fünun Edebiyatı'nın kuru-
cusu şair Tevfik Fikret öldü.

1936 : İspanyol şairi Federico Garcia Lorca,
İspanyol faşistlerince kurşuna dizildi.

20 Ağustos

1981 : Devrimci Yol militanı Mustafa
Özenç, Adana Cezaevi'nde idam edildi. Hücresinden
arkadaşlarına yazdığı son mektubunda; "Ben hiçbir kar-
şılık gözetmeksizin, kendimi Türkiye emekçi halkları-
nın sömürü, baskı ve zulme karşı verdikleri insanca
yaşama mücadelesine adadım. (...) İnsanlığın bu
onurlu savaşında bir sıra neferi olarak ölmek, ölümle-
rin en yücesidir" demekteydi.

21 Ağustos

2010 : Ataması Yapılmayan Öğretmenler
Platformu'nun düzenlediği Ankara Abdi İpekçi Par-
kı'daki oturma eylemine polis müdahale etti; 50 kişi
göz altına alındı.

23 Ağustos

1305 : Cesur Yürek filmine konu olan İskoç
yurtsever William Wallace, Londra'da öldürüldü.

1921 : Sakarya Meydan muharebesi başladı.

24 Ağustos

1963 : Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt
Kanunu yürürlüğe girdi.

25 Ağustos

1967 : Türkiye Öğretmenler Sendikası
TÖS'ün üç gün süren 1. Olağan Kongre'sinde Fakir
BAYKURT genel Başkan seçildi.

1970 : 18 şeker fabrikasında çalışan 20 bin
işçi, toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varıla-
mayınca greve başladı.

28 Ağustos

1749 : "Faust"un yaratıcısı Alman şair ve
oyun yazarı Johan Wolfgang Goethe doğdu. "Teori gri-
dir dostlarım, hayat ağacı ise her daim yemyeşil" sözü
çok sık tekrarlanır.

1828 : "Savaş ve Barış"ın yaratıcısı Rus
yazar Lev Tolstoy doğdu.

1982 : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin
ilk ve ortaokullarda zorunlu ders olması kararlaştırıldı.

2009 : İşten atıldıkları için direnişe geçen
İzmir Kent A. Ş. İşçileri, İzmir'e gelen CHP genel baş-
kanı Deniz Baykal'ı protesto ettiler.

29 Ağustos

1933 : Naziler tarafından tutuklanan Muse-
viler, toplama kamplarına sevk edilmeye başlandı.

1938 : Nâzım Hikmet, Harb Okulu ve Do-
nanma davalarından toplam 28 yıl 4 ay hapse mahkûm
edildi.

30 Ağustos

1922 : 26 Ağustos'ta başlayan Büyük Taar-
ruz zaferle sonuçlandı ve İzmir yolu açıldı.

31 Ağustos

1959 : *İleri Yurt* gazetesi Musa Anter'in şii-
rini, Kürtçe yayımladı ve elbette Musa Anter'in ve ya-
yıcının başına gelmeyen kalmadı. Hem Kürtçe
yazıyor, hem de şiirinde "Üzülme bacı, seni kımıldan
kurtaracak kardeşlerin yetişiyor artık" diyordu çünkü.

1988 : Irak ordusundan kaçan on binlerce
Kürt, Hakkari'nin Çukurca ve Uludere ilçelerine sı-
ğındı.

SÖZ VE EYLEM;
bu sayının şiiri olarak sizlere,
şiirimizin çok çekmiş, çok çektirilmiş,
unutturulmak istenmiş ve çok değerli;
bir o kadar da vicdanlı, öfkeli ve keskin dilli devrimci şairi
Metin ELOĞLU'dan bir şiir sunuyor

Zurnanın Zırt Dediği Yer

Bu dünya Sultan Süleyman'a kalmamış;
Ama size kalacak.
Olur a, Sultan Süleyman bilememiş işini;
Ama siz bileceksiniz.
Şöyle sizinle beraber üç beş kişi;
Öte yanı kördöğüşü.
Bir gün yaşamışsınız, ömrünüzde bereket;
Akşam olmuş kendiliğinden;
Bir konağınız var dayalı döşeli;
Kapıda arabanız, oda oda mutluluğunuz;
Kadehte kuşsütü var, tabakta minaregölgesi...
Biraz da aşk masalı ekleyin bu düzene;
Eklediniz mi?
Oh, yaşamak ne güzel şeymiş be!
Güzeldir tabii...
Şimdi de bir oda düşünün bakalım;
Halı, kilim hakgetire.
Ekmeğin, katığın lafı hiç edilmesin,
Otu ocağı bir kalem geçin;
Beş kişi uzanmış bir sedire,
Basıyorlar küfürü;
Kime?
Ne bileyim ben, kime...
Bu oda niçin mi yoksul?
O beş kişi yoksul da onun için.
Bu bayların, bayanların derdi ne mi?
Ne olacak Memleketin derdi.
Peki ama, çaresi yok mu bu işin?
Ha şöyle,
Düşünmeye alışın.

Metin Eloğlu

Derginin notu: Şiirin özgün yazımına dokunulmamıştır.

Bengisu Ne İstiyor?

Bengisu DALKINÇ

İnsan hakları en güzel tanımıyla bireyin var olma ve varlığını özgürce geliştirme haklarıdır diye biliyorum. Çocukluğum annem ve babamın işkolunda örgütlenmelerini dinlemekle geçti. Yıllar önce annem babama bugün eylem var ben eyleme gidiyorum sen işten çıkınca Bengisu'yu al demişti. Korkmuştum, televizyonda hep izliyordum. Eylemcileri dövüyor ve götürüyorlardı. Ana sınıfına gidiyordum, öğretmenimiz serbest resim yapın demişti, ben beyaz bir kağıda bir şeyler karalamıştım. Müdür yardımcımız sınıfa girmiş resimlerimize bakıyordu. Bana gelince yüzünü buruşturdu. “Bu ne Bengisu?” dedi. Ben de resmimi anlattım. Bugün memur eylemi var, polis eylemcileri dövdü ve götürdü, bunlar da eylemden kalan çöpler, annemi de götürdüler dedim. Müdür yardımcımız beni öptü ve resmimin ne ifade ettiğini yazdı. Beni öğretmenler odasına götürdü. Bugün KESK’in eylemi varmış hiçbirimizin haberi yok ama Bengisu biliyor dedi ve resmimi okula astı. Hem üzülmüş hem de sevinmişim. Çünkü okuldan beni annem almıştı. Annem tutuklanmamış ve babam eve gelmişti.

Babam işe çok erken gidiyor, akşamları çok geç çıkıyordu. Anneme sorduğumda, özelleştirme böyle bir şey, baban haftada seksen saat çalışıyor ve hakkını alamıyor, üstelik benim gibi işkolunda örgütlü de değil

demişti.

Tabii bunları şimdi daha iyi anlıyorum. Ben beş, altı yaşlarımdaydım. Şimdi on beş yaşındayım . Babam hala seksen saat çalışıyor ve çalışmasının karşılığını alamıyor. Halen de çalıştığı işkolunda örgütlü değil. Çünkü sendika kuramadılar, kurma hakkı verilmedi.

Michael Moore'un bir filmini izlemiştim, çok güzel bir filmdi. Birçok ülkedeki sağlık politikalarını, iş güvenliğini, insanların nasıl yaşadıklarını, sağlığa, tatile ne kadar para harcadıklarını anlatıyordu. ABD, Norveç, Fransa, İngiltere ve Küba'yı gösteriyordu. Gözlerime inanmamıştım, çünkü ABD’de yaşlı bir kadını ambulans alıyor sosyal güvencesi olmadığı için devlet hastanesine bırakıyor, hastaya kimse bakmıyor ve kalp krizinden ölüyordu. Dev ilaç sanayilerinin doktorlara fizyolojik olayları nasıl hastalık diye yutturduklarını anlatıyordu. Fransa’da parayı en çok tatile ve sebze ye harcıyorlarmış. Kırmızı şaraplarıyla bifteklerini yiyorlardı. Amerika’daki 11 Eylül mağdurlarına kimse sahip çıkmadı. Sadece Küba tedavilerini üstlendi. Küba Çernobil’de önce çocukları sonra sosyal güvencesi olmayan toplam 22 bin kişiyi tedavi etmişti.

Bu belgesel bir filmdi ama gerçek buydu. Dünyada neler oluyordu? Bizdeki sağlık politikalarını anneme sordum. Annem bizim

sonumuz da böyle olacak diyordu. Ona göre, geleceğini iyi düşün, size güzel bir dünya ve gelecek bırakamayacağız herhalde, dedi. Hani İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nde parasız sağlık, eşit eğitim hakkı diyordu. Hani eşit iş, eşit ücret? Aklım karışmıştı. Babam bile bir ayda on kere işe girip çıkıyordu, daha doğrusu işvereni yaptırıyordu. Haklarını gasp ediyordu. Bir buçuk yıl oldu emekli olalı, ama hâlâ toplu parasını alamadı. Nerede bu insan hakları? Gerçekten var mıydı? Ülkemizde herkes açlık sınırında yaşıyor veya aç yaşıyor.

İnsan hakları dendiğinde daima siyasi anlamdaki kişi ve grupların hakları akla gelmektedir. Oysa cevap verilmesi gereken ozon tabakasının delinmesi, küresel ısınmayla beraber yağmur ve seller bunlara bağlı ölümler, zirai ilaçlar, mahsul miktarı, köylünün kendi tohumunu üretememesi dışa bağımlı olması, tarım, hayvancılık, bütün kıyılarımızın gasp edilmesi daha doğrusu satılması. Zararlı olduğu için kendi ülkelerinde yasaklayıp bunları fakir ülkelere ihraç edenler. En önemlisi kendi çıkarlarını ve geleceklerini düşünüp ülkeyi hiçe sayanlar, aşırı tüketimi bir keyif aracı veya ibadet haline getiren politikacılar, sermaye sahipleri, geleceğimizi, yaşadığımız ülkemize çevremize ipotek koyarak İNSAN HAKLARI İHLALİ hatta VATAN HAINLIĞI yapmıyorlar mı? Gelişmiş ve sözde insan haklarına saygılı insan hakları koruyuculuğu yapan ülkeler! Bu modern insanlar! Kağıt ve ağaç ihtiyaçlarını nereden karşılıyorlar? Yoksa bunlara ihtiyaç duymuyorlar mı? Elbette duyuyorlar, hem de tuvaletlerine kadar. Peki nereden buluyorlar? Ham maddeleri ithal ederek (bizim gibi az gelişmiş ülkeler) çölleşmeye ve doğal zenginliklerin tüketilmesine sebep oluyorlar. Manisa'da, Muğla'da, Aydın'da, Karade-

niz'de yabancı sermayelere nikel madeni ve bir çok termik santral kurma hakkı veriliyor. Kuş gripleri, keneler, salgınlar, aşular. Nereye gittiğimizi bir türlü anlayamıyorum. Yoksa çok mu karamsarım? Hayır değilim. Dünyada onbinlerce çocuk açlıktan, kötü beslenmeden ölüyor. Silahlanmaya milyonlarca dolar harcıyorlar. Her televizyon izlediğimde küfürlü konuşan politikacılar. Sokaklar işsizlerle dolu, atanmayan öğretmenler, KPSS'yi kazanamayanlar, soruların çalınması, satılması...

Çocuk istismarı, gözaltında kayıplar, kadın cinayetleri, tecavüzler, faili meçhul ölümler. Bunları yapanlar İNSANLIK SUÇU işlemiyorlar mı? Kimlerdir bizim geleceğimizle oynayanlar?

Ben, diyorum ki;

- Bütün çocuklar eşit haklara sahiptir.
- Önceliği çocuklara verin.
- Her çocuğa kreş ve okul.
- Silahlanmaya karşı savaş.
- H.I.V. ve uyuşturucuyla savaş.
- Çocuk istismarlarının sona ermesi.
- Çocukları savaştan ve açlıktan korumak.
- Çocukları dinlemek, her çocuğun eğitilmesi.
- Yoksullukla savaş, çocuklara yatırım yapmak.

Albert Einstein der ki; Ben yalnız barış sever değil barış savaşçısıyım. İnsanlar savaşa savaş açmadıkları sürece hiçbir şey savaşı ortadan kaldırmayacaktır. Barış gibi inandığımız bir dava uğruna ölmek, savaş gibi inanmadığımız bir şey uğruna acı çekmekten daha iyi değil midir?

Çağdaş güzel bir dünya için, gelecek için, geleceğimiz için bizleri dinleyin.

Kapitalizmin Futbolu: ŞİKE VE MEDYA

Osman BULUGİL

“Tek gördüğünüz topsa, hiçbir şey görmüyorsunuz demektir.” *Nelson Rodriques*

Bu yazıda endüstriyel futbolun kısa bir analizi ve bununla ilişkili olarak futbolda şike ve medya konusunu tartışacağız.

Endüstriyel Futbol

“Kapitalist üretim biçiminin, insan hayatını, zamanı ve mekânları yeniden örgütlemesiyle birlikte bir ‘oyun’ olarak futbol da değişmek zorunda kalmıştır. Gerçekten, daha önceleri, yani köylülerin özgür topraklarında ve boş zamanlarında oynanagelen futbol, toprakların özel mülkiyet konusu haline gelmesi (çit çevirme) ile bir açıdan ‘mekansız’ kalmıştır. Köylülerin, yeni oluşan kentlere işgücü olarak sürülmesi ise oyunu ‘oyuncusuz’ bırakmıştır. Günde ortalama 18 saat çalışan işçilerin, artık bu enerji isteyen oyunu oynayacak halleri kalmaz. Kapitalizmin zaman ve mekân üzerinde bu şekilde tahakküm kurmasıyla futbol da artık popüler, gevşek kurallı, kimi zaman 300 kişinin bir arada oynayabildiği bir oyun olmaktan çıkar.”

Kapitalizmin zaman ve mekân üzerindeki tahakkümü, köylüler için mekânsız bıraktığı futbolun yeni mekânlarını üretmeye başlamıştır. Bu dönüşüm kentlerde işçi sınıfının,

artık bu yeni mekânlarda oynanan futbolun izleyicisi başka bir yönüyle de tüketicisi konumuna getirmiştir. Artık futbolun eski oyuncularının, köylülerin, oyunu oynayacak ne günleri ne de zamanları vardır; tatil günlerinde sadece, yeniden üretebilmek için dinlenme/eğlenme görünümü altındaki tüketme etkinliğidir artık futbol.

Kapitalizmin işçi sınıfıyla futbolun ilişkisini dönüştürmeye başlamasını salt bir tüketim olarak ele alamayız. Statlara gidip maç izlemek sadece bilet veya kulübün lisanslı ürünlerini satın almakla açıklanmaz. Stadyumlar, aynı zamanda iktidar ilişkilerinin somut olarak inşa edildiği mekânlardır. İktidar ilişkisinin kapitalist sistemde meşruluk kazandırılma mekanlarından biri olan stadyumlarda, saha içindeki “ağabey” oyunculara, şeref tribününden localara, kale arkasından maçları oturarak izlemeye, birçok statta kadın tuvaleti olmamasına kadar somut olarak görülüyor. Futbol kapitalizmin kendini yeniden ürettiği bir alandır. Tam da bu yönüyle kapitalizm, futbol üzerinden, cinsiyetçilik, ırkçılık gibi sistemi üreten ideolojilere meşruluk kazandırıyor.

Endüstriyel futbolda gösterileni bir tarafa, madalyonun arka yüzünde yoğun bir sömürü bulunuyor ve bu sömürü, kulüplerde çalışan emekçilerden, dünya kupalarının oyuncaklarını üreten Güneydoğu Asyalı çocuklara

kadar uzanıyor. Sadece bu da değil, örneğin 2010 Dünya Kupası için Güney Afrika’da inşa edilen Nelspurit kentindeki Mbombela stadının yapımı için Stefani kabilesine ait atadan kalma 118 bin hektarlık alan işgal edildi, stat yapıldı ve kabile göçe zorlandı.

Bunun yanı sıra, dolar milyarderlerine ait olan kulüplerin futbol dünyasında güçlenmeleri ve “diğer” kulüplere başarı sansı tanımayacak kadar lobi kazanmaları oynanan oyunun da sadece basit bir oyun olmadığını gösteriyor. Bahis (ki, sektörün büyüklüğü bir trilyon doların üzerinde ve dörtte biri futbol maçları üzerinden dönüyor) veya şike skandalları şaşırmamız gereken bir durum değil, tersine kapitalizmin futbolunun bir parçası. Futbolda pasta büyüdükçe (TV, reklam, sponsorluk, bilet fiyatları vb.) şike diye kavramsallaştırdığımız eğilimler artıyor ve artmaya da devam edecek.

Şike ve Medya

Futbol dünyasında patlak veren şike iddiası her an yeni bilgilerle kafa karıştırmaya devam ediyor. Süreç boyunca ellinin üzerinde kişi gözaltına alınmış, ardından birçok tutuklama gelmişti. Bu noktada, Giresunspor Kulübü eski Başkanı Olgun Aydın Peker, Sivasspor Başkanı Mecnun Odyakmaz ve Bülent Uygun’un, 2004 yılındaki Sedat Peker ve ekibine yönelik olarak düzenlenen Kelebek Operasyonu kapsamında da gözaltına alınarak yargılandıklarını hatırlıyoruz. Bunun yanında Sedat Peker ile yakın ilişki içinde olduğu bilinen (kayınbiraderi) Mecnun Odyakmaz’ın adı Ergenekon iddianamesinde de gündeme gelmişti. Sadece bu bile bize durumun başka boyutları olduğunu gösteriyor.

Öncelikle vurgulamamız gereken şey, Türkiye’de bu sürecin ilk kez yaşanmadığıdır. Daha önce de birçok kez iddialar ortaya atılmış ama genelde üzeri örtülerek unuttu-

rulmuştu (Akçaabat Sebat- Kayseri maçını ve sonrasında meclisteki komisyon raporunu hatırlayalım). Burada örnekleri çoğaltabiliriz. Fakat hepsinden de varacağımız yer şikeyi meşrulaştıran bir anlayış oluyor. Geçmişle bugünü meşrulaştıran böylece gelecekteki şikelere zemin hazırlayan bir sisteme karşılık geliyor söylemek istediğimiz.

Şike olayı son sezona ait gibi gösteriliyor. Fakat bu geçmiş yıllardan bağımsız bir şey değil ve Türkiye’de kulüpler için zaten var olan şike yapabilirlikleri, yapmaları ve bunu toptan açığa çıkarabilme potansiyeli taşıyan bir süreç yaşanıyor. Şike diye kavramsallaştırdığımız “başarıya giden her yol mubahtır” anlayışıyla ilişkili eğilim zaten kapitalizmin futbolunda içkin olarak yer alıyor ve şike operasyonları da bir tarafıyla kirli tarihlerinin örtülmesine karşılık geliyor.

Geçmişle bugünden bağımsız olmayan bir süreç var, endüstriyel futbol ilişkileriyle beraber daha da meşrulaştırılarak yapılıyor. 2006 yılında İtalya’da da Juventus küme düşürülmüş, birçok kulüp ceza almıştı. Fakat şikenin sadece bu olaylarla bitmediğini daha yeni çıkan ses kayıtlarıyla gördük. Keza buna çok da uzak olmayan bir süreçte Almanya’da başlatılan ve Türkiye’ye de uzanan soruşturmayı biliyoruz.

FİFA, UEFA ya da ülke federasyonlarının şikesiz bir oyun gibi hedeflerinden – şike kapitalizmin futboluna içkindir- söz edemiyoruz. Futboldaki tekelleşme sürecini yaratan ve yaratmaya devam eden faktörlerden biriydi şike ve olmaya devam ediyor, edecek de. Burada birilerinin canı yanacak. Fakat bu en az hasarla geçiştirilecek ve sonrasında şike diye kavramsallaştığımız (endüstriyel futbolda var olmaması düşünülemez bile) kapitalizmin medyayla sürekli dayattığı başarı algısının bir eğilimi olarak, devam edecek ve artık yıkıntıların

üzeri örtüldüğü için de bir sorun olmayacak. Aslında yeni şike eğilimleri için bir temizlik hareketi bu durum ve sonucu ne olursa olsun gelecekteki şikeleri üretecek.

Bugünkü olayların bir tarafı devletteki hesaplaşmalara, diğer tarafı da endüstriyel futbola kadar götürülebilir. Ya da silah ticaretine kadar uzayabilir. Bunların hiçbiri, konunun (şike olaylarının) dışında, şikeden bağımsız ve sadece burada adı geçen kişiler nedeniyle bağlantı kurulabilecek şeyler değil. Aslında tam da içinde. Fakat medya, bunların içinde en çok Aziz Yıldırım'ı öne çıkartıyor. Böylece ideolojik saldırının bir parçası da Aziz Yıldırım üzerinden yapılmış oluyor.

Şike olayının patlak vermesiyle beraber aslında olayların nasıl bir eğilim içinde sunulacağı ve gelişeceğini tahmin edebiliyoruz. Bu süreç birinci ve ikinci dalga ve devamıyla birlikte bir fotoğraf sunuyor: Bu da, medyanın olayları kaybettirdiği gerçeğidir.

Medya, var olan olay(lar) üzerinden düşünememenin üretilmesine neden oluyor. Medya aralarında kopukluk olan, bireyselleşmiş olayları veriyor. Yani skandal olayların ardarda verilmesi bile, hemen her kanalda ısrarla birbirini tekrarlayan programlar yapılmasıyla beraber “yine mi bu haber vb.” dedirtirecek biçimde bıktırarak kafalara işliyor ve böylece olay(lar) tekdüze hale getiriliyor. Medyanın bu noktada düşünememe üzerindeki etkisini açabilmek adına, Ulus Baker'den yapacağımız alıntı anlamlıdır:

“(...) Ancak benim anladığım anlamda ‘düşünce’ herbirimizin, birey ya da topluluk olarak, dünyaya açılma perspektifimizdir. Düşünce her zaman bir optik, bir perspektiftir. Medyanın bir ideoloji alanı olarak işlev gördüğünü biliyoruz. Öte yandan Marx, ‘bir köylü kulübesinde bir saraydakinden farklı

düşünülür’ demişti. Basit bir olguyu anlatan bu cümlecğin neresinde ideoloji kuramının temellerini bulabiliriz? Bir köylü bir saraylı gibi düşünürse, yani ‘saraylı gibi düşünme’ tüm topluma yaygınlaşırsa işte ideolojiyle karşı karşıyayız demektir. Köylü gibi düşünme, köylünün yaşam perspektifini düşünsel bir perspektif haline getirir. Düşünceye düşünceyle karşı çıkılır ancak. Yani düşünceyi bütün perspektiflerinde homojenleştiren, aynılaştıran düşünceye (işte ideoloji budur), perspektife dayalı somut bir düşünceyle karşı çıkılabilir. Bu homojenleştirmeyi, hakikatın her yerde aynılığı ve kendisiyle özdeşliğini sağlayan neredeyse insanüstü diyebileceğim düzeneğin medyanın ta kendisi olduğunu rahatlıkla farkedebiliriz. Böylece, düşüncede olaylar “perspektiflerin ifadesi” olarak ortaya çıkmalıdır.”¹

Bu noktada şike olaylarında da gördüğümüz gibi medya olay üretmiyor. Yaptığı şey olayı tekrar tekrar sahnelemekten ibaret. Şike diye kavramsallaştırdığımız ve endüstriyel futbolun gelişiminde içkin olan bir eğilim üzerinden, medya aslında neyi ne kadar düşüneceğimizi işleyerek tam da ideolojik işlevini yerine getirmiş oluyor.

Medya hem olay üretmiyor, hem de futbolu, toplumsal yaşamın içinde olmasına rağmen sanki yaşamın, politikanın dışında bir alanmış gibi gösteriyor. Aslında bu durum bile yaşadığımız toplumun tam da küçük bir minyatürünü sunuyor. Medya ile futbolun bu şekilde toplumdan bağımsızmış gibi aktarımı yoluyla egemen iktidar ilişkilerinin görmezden gelinmesi ve bunun yeniden üretilmesine hizmet ediyor. Yazımızı Nelson Rodrigues'in sözüyle bitirelim: “Tek gördüğünüz topsa, hiçbir şey görmüyorsunuz demektir.”

[1] <http://www.birikimdergisi.com/birikim/dergiyazi.aspx?did=1&dsid=65&dyid=1710&dergiyazi=Medyaya%20Nas%FDI%20Direnilir>